

Bulletin slovenskej advokácie

**Aplikácia
peňažného trestu**
v Slovenskej
a Českej republike

**Princíp zákazu
retroaktivity
a jeho aplikácia**
v oblasti správy daní

**Povinnosť advo-
kátov doručovať
podania** správcovi
dane výhradne
elektronicky

DISKUSIA
**Vymenovanie
nových sudcov
Ustavného súdu SR**

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Vznik samostatného Bulletinu slovenskej advokácie bol začiatok niečoho nového
- DISKUSIA**
- 4 Bodka, resp. bodkočiarka, za témou náhrady trov civilného konania
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
- 5 Vymenovanie nových sudcov Ústavného súdu SR
JUDr. Ing. Miroslav Kadúč

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 10 Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike (1. časť)
JUDr. Štefan Zeman
- 20 Princíp zákazu retroaktivity a jeho aplikácia v oblasti správy daní
JUDr. Ľubica Masárová, PhD.
- 28 Povinnosť advokátov doručovať podania správcovi dane výhradne elektronicky
JUDr. Marián Slávik
- 34 **JUDIKATÚRA**
Zmenka zabezpečujúca zmluvnú pokutu – moderačné právo súdu v zmenkovom konaní

ADVOKÁCIA

SAK

- 36 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 36 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 37 Uvádzanie skutkových tvrdení advokátom v mene klienta ako účastníka konania
- 40 **DEŇ ADVOKÁCIE**
- 40 *Deň otvorených dverí Slovenskej advokátskej komory*
- 41 *Galavečer*
- 45 *Podakovanie JUDr. Miroslava Abelovského*
- 46 Pocta advokátovi Antonovi Blahovi
- ZAHRANIČIE**
- 48 Povinnosť advokáta riadne a včas uplatňovať právne prostriedky v prospech klienta
- 50 *Bulletin advokacie prináša...*

ZAUJÍMAVOSTI

- 52 Advokáti v hneďom a čiernom 1939 – 1945 (1. časť)
JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA
- 54 **LITERATÚRA**
Zákon o správnom konaní (správny poriadok)
JUDr. Michal Maslen, PhD.

**Milé kolegyně,
milí kolegovia,**

je mi nesmiernou ctou osloviť Vás hneď v úvode nášho časopisu. V čísle, ktoré držíte v rukách, je, okrem príspevkov nepochybne plných fortielu, aj článok, ktorý nemožno považovať za bežnú advokátsku tému – dúfajúc, že sa ním, aj na tejto pôde, otvorí diskusia o vymenovaní nových členov nášho ústavného súdu.

Justícia poškľuže po možnosti stať sa tým, čo má predstavovať – spravodlivosť sledujúcu svoju podstatu cez prizmu argumentov neoddeliteľne spojených s rozumnosťou ich pokladania na pomyselné misky váh. Ústavný súd, nezávislý súdny orgán ústavnosti, je tou inštitúciou, od ktorej tak verejnomocenské orgány, ako aj, či najmä, adresáti výkonu verejnej moci všeobecne zvyknú a povedzme si, po práve, očakávať spravodlivosť tej najlepšej akosti. Nemám na mysli osve desiatky ústavných spravodlivostí rozvitých ďalej vecne v zákonných i podzákonných textoch, ide mi primárne o legálnu a racionálnu spravodlivosť v aplikácii práva ústavostrážcom. Spravodlivosť, ktorá vo svojej podstate kladie predovšetkým nároky na sudcov, aby sa vo svojich rozhodnutiach usilovali o vytvorenie najlepšej interpretácie práva, konzistentnej ideovo a hodnotovo nielen s právnym, ale aj celým spoločenským systémom. Úloha, ktorej napĺňanie sa od ústavného súdu vo všeobecnosti očakáva, môže byť sprostredkovaná práve a len osobami, ktoré sú spôsobilé očakávania naplniť.

Práve s dôrazom, aby výsledok rozhodovacej činnosti ústavného súdu mal všetky znaky spravodlivosti treba upriamiť pozornosť na procedurálne hľadisko personálneho obsadenia tejto zásadnej, a mnohými celkom nesprávne zatracovanej inštitúcie. Je to *conditio sine qua non*, ak je vôľa mať egidu ústavnosti čo najmenej pokrivenú a predstavujúcu reálny sťažňový pilier štátu, v ktorom má vládnuť právo.

S ambíciou odosobniť sa od politického páťosu, nechcem, aby právo dostalo nakladačku. Zároveň si však želim, aby sa do povedomia dostala nutnosť udržať misky váh v spravodlivej – rovnovážnej polohe. Preto je lajtmotívom diskusie nachádzanie spravodlivých riešení, o ktorých som presvedčený, že sa dajú a majú nájsť aj na pôde jednej z najväčších stavovských organizácií právnikov.

Vopred ďakujem za každý postoj. Verím, že pomôžeme zúžiť mantinely, kam sa môže uberať náš, stále právny štát.

JUDr. Ing. Miroslav Kadúč

K fotografii na obálke

Ocenení advokáti za celoživotný prínos advokácii dňa 25. apríla 2014 v Banskej Bystrici. Viac na s. 41.
Foto Anton Frič

ROZHOVOR

Vznik samostatného Bulletinu slovenskej advokácie bol začiatok niečoho nového

V rozhovore si na vznik a praktické začiatky vydávania samostatného Bulletinu slovenskej advokácie spomína advokát, ktorý stál pri jeho zrode – **JUDr. Miroslav Lehotský**.

■ Blíži sa dvadsiate výročie vzniku Bulletinu slovenskej advokácie. Aké to vo Vás vyvoláva dojmy?

Na jednej strane trochu nostalgické. Spomienky najmä na starších kolegov z Čiech, s ktorými som začínal v Redakčnej rade Bulletinu advokácie vydávaného Ústredím českej advokácie a Ústredím slovenskej advokácie – JUDr. Radimského, JUDr. Mandáka, JUDr. Burešovou, JUDr. Grumlíka či JUDr. Kratochvíla, ale aj zo Slovenska prof. JUDr. Planka, prof. JUDr. Husára, JUDr. Földesa či JUDr. Abelovského. Na nočné rýchliky z Liptova do Prahy neraz aj v ženskom lôžkovom kupé (či spoločnom). Na vypasených spoluobčanov inej pleti, či krik spolucestujúcich z vyhodnených batožín niekde za Valašským Meziříčím. Na druhej strane aj radostné, že dielo, pri ktorého

začiatku som stál a ktorému som ako aj ostatní zo vtedajších členov redakčnej rady obetoval množstvo svojho úsilia, času a energie nevyšlo nazmar a o chvíľu oslávi okrúhle výročie. Dvadsať rokov je aj znakom toho, že napriek problémom, ktorým sme museli občas čeliť, a názorovým rozdielom členov Slovenskej advokátskej komory, Bulletin slovenskej advokácie bol a v súčasnosti je v rukách významných odborníkov.

■ Od roku 1981 ste ako začínajúci advokát boli členom Redakčnej rady Bulletinu advokácie, ktorý v tom čase vydávalo Ústredie českej a slovenskej advokácie. Čo Vás k tomu viedlo? Aké ste mali v tomto smere ambície?

V jeseni roku 1976 som na Západnom okruhu nastúpil vojenskú službu. Pri vyhlásenom poplachu vodič BVP neďaleko obce Janovice nad Úhlavou narazil do rohu rodinného domu. V tej súvislosti som do armádneho časopisu napísal vôbec prvý článok o subjekte občiansko-právnej zodpovednosti za škody spôsobené pri plnení služobných povinností príslušníkmi československej armády. Vzápätí ma VÚ vyslal na Právnickú fakultu Univerzity Karlovej v Prahe na habilitačnú prednášku o náhrade škody v občianskom práve. V Univerzitnej knižnici ma zaujala slovenská publikácia *Majetkovo-právne vzťahy manželov*. Krátko potom som obhájil rigoróznu prácu práve na túto tému o bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. So súhlasom zamestnávateľa KZA som sa následne prihlásil na aspirantúru na PF UK v Bratislave pod vedením prof. Lazara. Možno práve to bol impulz, prečo ma Ústredie slovenskej advokácie spomedzi advokátov nominovalo za člena Redakčnej rady Bulletinu advokácie vydávaného Ústredím českej a slovenskej advokácie. Nebolo to však len o cestovaní na Národní třídu či za nepokojnými krásami Prahy, ale o kvalifikovanej príprave na zasadnutie redakčnej rady, kde sa kolektívne prerokovali vysoko odborné autorské príspevky – advokátov, sudcov a ďalších odborníkov právnej praxe. Nemohol som si dovoliť vedľa veľikánov práva JUDr. Bičovského či JUDr. Holuba z NS SR, ktorí v tom čase tiež pôsobili v Redakčnej rade Bulletinu advokácie, sedieť za stolom „nepripravený“. V tom období bolo však pre advokáciu prioritné poskytovanie právnych služieb fyzickým osobám, občas

aj právnickým osobám. V Advokátskej poradni v Liptovskom Mikuláši oproti presile právnikov pôsobiacich najmä v podnikoch, prípadne prokurátorov, notárov, či sudcov, musel človek jednoducho na sebe pracovať. Z pohľadu odbornosti to po absolvovaní Právnickej fakulty bolo v advokácii o veľmi tvrdej práci na sebe samom a tiež aj o odriekaní si pôžitkov. Advokácia nie je len o múdrosti, ale aj o chcení mať svoju cenu. Chcel som ju. Nechcel som, aby mi ju dávali iní. Za to, čo som dosiahol som zaplatil tvrdou prácou a usilovnosťou, aj keď počas výkonu advokácie som mal oveľa lukratívnejšie ponuky. Myslím si, že to nebolo o mojich osobných ambíciách, ale o povinnosti pomáhať iným uplatňovať ich práva a chrániť ich záujmy v súlade s Ústavou, ústavnými zákonmi, so zákonmi, či s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.

■ Čo pre Vás znamenal vznik samostatného Bulletinu slovenskej advokácie v roku 1994?

Pre mňa osobne to znamenalo, aj dosiaľ znamená, veľmi veľa. Vznik samostatného Bulletinu slovenskej advokácie v roku 1994 bol začiatok niečoho nového v ére slovenskej advokácie. Bol to vznik uvedomenia si skutočnosti, že advokátsky stav po dlhých rokoch získava svoju „reprezentáciu“ nielen voči právnickej obci, ale aj voči spoločnosti. Blízke dvadsiate výročie vzniku svedčí o tom, že ľudia stojaci nielen pri jeho vzniku, ale aj v súčasnosti sú naozaj odborníci.

■ Ako si spomínate na prvé roky pôsobenia v Redakčnej rade BSA a na odbornú spoluprácu s jej vtedajšími členmi?

Boli to veľmi dobré roky, za ktorými sa však skrýva kus poctivej práce, energie a driny. Človek si ani neuvedomuje, koľko za tým bolo roboty, nápadov, stretnutí. Komunikačné prostriedky neboli na dnešnej úrovni, komunikácia a teda odborná spolupráca s vtedajšími členmi mala v sebe niečo „osobné“. Vtedajší členovia Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie boli odborníci na vysokej úrovni, ktorí sa snažili svoje vedomosti a bohaté skúsenosti uplatniť.

■ Bulletin slovenskej advokácie prešiel medzičasom viacerými zmenami. Ktoré z nich hodnotíte ako najpozitívnejšie a čo Vám v BSA chýba?

Najpozitívnejšiu zmenu vidím v tom, že Bulletin slovenskej advokácie poskytuje omnoho väčší priestor informáciám

o činnosti a živote Slovenskej advokátskej komory a jej jednotlivých členov, je otvorenejší nielen pre advokátov, ale aj pre širšiu právnickú obec či laickú verejnosť. Chýba mi však väčší priestor pre odbornú diskusiu v úzko špecifických právnych problémoch. Chýbajú mi predovšetkým odbornejšie články. Je to predovšetkým aj z rôznorodosti judikatúry.

■ Aký je Váš názor na vydávanie Bulletinu slovenskej advokácie iba v elektronickej forme?

Podľa môjho názoru vydávanie Bulletinu slovenskej advokácie iba v elektronickej forme by nebolo najlepším riešením. Uvedomujem si síce, že žijeme v digitálnej dobe, ktorej vplyv je značne cítiť v každej sfére spoločnosti, a teda aj v živote advokáta, možno by týmto poklesli náklady na jeho vydávanie a distribúciu. Avšak Bulletin slovenskej advokácie, pri ktorého zrode som stál, je určitou výkladnou skriňou myšlienok, názorov, informácií zo života a činnosti tak Slovenskej advokátskej komory, ako aj jej jednotlivých členov. V zmysle čl. 1 bod 1 a 2 Uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 15/19/2010 z 11. novembra 2010 o Bulletine slovenskej advokácie a Redakčnej rade Bulletinu slovenskej advokácie je bulletin odborný právnický časopis, ktorého vydavateľom je Slovenská advokátska komora a jeho úlohou je uverejňovanie odborných článkov, diskusných príspevkov, rozhodnutí súdov a rozhodnutí v disciplinárnych veciach advokátov pre potreby advokátov, ako aj informovanie členov komory o dianí v komore, v zahraničných advokátskych komorách a v medzinárodných organizáciách združujúcich advokátov a advokátske komory. Bulletin slovenskej advokácie je teda síce primárne určený pre advokátov, no v listinnej podobe je prakticky dostupný komukoľvek, kto s ním príde do kontaktu. Elektronická forma by podstate zúžila možnosť takejto dostupnosti. Zastávam názor, že by bolo na škodu, keby sa elektronickou formou zúžila možnosť dostupnosti pre širšiu, aj neprávnickú verejnosť, k Bulletinu slovenskej advokácie.

Život Bulletinu slovenskej advokácie si nestačí len pripomenúť pri slávnostných okamihoch a výročiach, ale v jeho odkaze je potrebné hľadať aj zdroj inšpirácie pre sústavné naplňovanie poslania advokácie.

DISKUSIA

Bodka, resp. bodkočiarka, za témou náhrady trov civilného konania

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**.

Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Za vyše trojročné obdobie existencie tejto rubriky je problematika náhrady trov civilného konania suverénne najdiskutovanejšou. Nepochybne je to podmienené aj tým, že práve praktické problémy spojené s interpretáciou relevantnej právnej úpravy a nejednotná súdna prax v tejto oblasti prinášajú najväčšie množstvo individuálnych podnetov od advokátov a advokátskych koncipientov.

Celkovo boli jednotlivé parciálne problémy spracované osemkrát v príspevkoch: *Ako ďalej s náhradou trov odvolacieho konania* (BSA 4/2011), *Komu patria advokátove trovy v občianskom súdnom konaní* (BSA 6/2011), *K niektorým otázkam vyčíslenia civilných trov* (BSA 9/2011), *Ešte raz k vyčísleniu civilných trov* (BSA 10/2011), *Ďalšie zmeny v rozhodovaní odvolacích súdov o náhrade trov konania* (BSA 4/2012), *Zmeny v náhrade trov odvolacieho konania – sága pokračuje* (BSA 1–2/2013), *Náhrada trov povinného v konaní o námietkach proti exekúcii po novom* (BSA 12/2013), *Niekoľko poznámok k náhrade trov dovolacieho konania* (BSA 3/2014).

Opakovane bolo pritom nevyhnutné zdôrazniť, že advokátskej a súdnej praxi by rozhodne prospelo, pokiaľ by došlo aspoň k čiastočnému interpretačnému ustáleniu niektorých súvisiacich otázok prostredníctvom plnohodnotnej judikatúry. Tá je pomerne zriedkavá až raritná, pretože proti rozhodnutiam odvolacích súdov o trovách konania nie je vo všeobecnosti prípustné dovolanie (§ 239 ods. 3 OSP) a v osobitných prípadoch možno prípustnosť dovolania proti výroku o trovách konania odvodí iba z § 237 OSP, v prípade zmätočnosti konania.

Úloha vrcholného orgánu všeobecnej súdnej sústavy je pritom zrejmá a zrozumiteľne vyjadrená v § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov „Najvyšší súd dbá o jednotný výklad a jednotné používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov vlastnou rozhodovacou činnosťou a tým, že prijíma stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a zverejňuje právoplatné súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.“

Citované ustanovenie našlo svoje pozitívne vyjadrenie vo vzťahu k náhrade trov konania v aktuálnom ročníku Zbierky

stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“), konkrétne vo zväzku č. 2/2014, v ktorom boli publikované spolu tri relevantné súdne rozhodnutia. Z hľadiska redakcie Bulletinu slovenskej advokácie vyznieva pozitívne tá skutočnosť, že právne vety judikátov publikovaných v zbierke korešpondujú s vyššie uvedenými príspevkami a pre advokátsku prax majú nezanedbateľný význam.

V tomto príspevku teda upriamujeme pozornosť na tri judikáty Najvyššieho súdu SR ohľadom náhrady trov konania, ktorých právne vety uvádzame v súlade so znením publikovaných v zbierke:

Uznesenie NS SR z 28. 1. 2009, sp. zn. 1 M Cdo 10/2008, uverejnené v zbierke pod R 21/2014 „Povinnosť účastníka vyčísliť trovy konania v zákonnej trojdňovej lehote od vyhlásenia rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku), má len účastník, ktorému bola prísúdená náhrada trov konania. Pokiaľ súd účastníkovi konania neprizná náhradu trov prvostupňového konania, nemá právny význam, aby tento účastník trovy konania vyčísľoval, ak však napriek tomu tieto trovy vyčísľil do vyhlásenia rozhodnutia odvolacieho súdu, odvolací súd nemôže nepriznať náhradu trov prvostupňového konania s odôvodnením, že účastník nedodrжал zákonnú trojdňovú lehotu v zmysle § 151 ods. 1 veta druhá Občianskeho súdneho poriadku.“

Tento judikát dôsledne reaguje na pomerne často sa vyskytujúcu súdnu prax, ktorú vo svojich podnetoch advokáti dôvodne označili za absurdnú. Vo vyššie uvedených príspevkoch jej bol v nadväznosti na to venovaný značný priestor a opakovane akcentovaný záver, že na advokáta resp. účastníka, ktorému nebola prvostupňovým rozhodnutím (z akýchkoľvek dôvodov) náhrada trov konania priznaná, sa nevzťahuje povinnosť vyčísliť „nepriřzané trovy“ v lehote podľa § 151 ods. 1 OSP. Rovnako nemožno vychádzať z predpokladu, že za daných okolností mu už súd nemôže náhradu trov konania pred súdom prvého stupňa nikdy priznať, z dôvodu márneho uplynutia pôvodnej lehoty na vyčíslenie.

Uznesenie NS SR z 12. 5. 2010, sp. zn. 4 M Cdo 8/2009, uverejnené v zbierke pod R 35/2014 „Trojdňová lehota stanovená § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku na vyčíslenie trov konania je lehota procesná, ktorá je zachovaná nielen

vtedy, ak sa úkon urobí v posledný deň lehoty na súde, ale aj vtedy, ak sa podanie odovzdá orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť (§ 57 ods. 3 O. s. p.).“.

Citovaná právna veta rozhodne nevyžaduje osobitný komentár. Pri tejto príležitosti sa však javí vhodným poukázať na aktuálne rozhodnutie NS SR sp. zn. 7 Cdo 129/2013, uverejnené v periodiku Zo súdnej praxe č. 2/2014 pod č. 12, podľa ktorého sa za orgán, ktorý má povinnosť doručiť podanie v zmysle § 57 ods. 3 OSP považujú aj subjekty registrované, prípadne licencované podľa zákona č. 324/2011 Z. z. o poštových službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zverejnené Poštovým regulačným úradom v registri poštových podnikov.

Uznesenie NS SR z 12. 10. 2010, sp. zn. 5 Cdo 39/2010, uverejnené v zbierke pod R 40/2014 „O odňatie možnosti účastníka konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.) ide tiež v prípade procesne úspešného účastníka konania, ktorý podal návrh na rozhodnutie o trovách a súd v konaní rozhodol uznesením, ktoré nevyhlásil a nevyzval tohto účastníka ko-

nania na vyčíslenie trov konania do troch pracovných dní od doručenia výzvy (§ 151 ods. 4 O. s. p.).“.

Záver vyplývajúci z citovaného judikátu je prirodzeným a racionálnym vyjadrením princípu, podľa ktorého účastník resp. advokát, ktorý podal návrh na rozhodnutie o trovách konania, musí mať vždy zachovanú plnohodnotnú možnosť trovy konania vyčíslieť v aktuálnej výške. S márnym uplynutím lehoty na vyčíslenie totiž zákon spája zánik konkrétneho nároku na strane účastníka (§ 151 ods. 2 OSP). Pokiaľ sa teda rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, nevyhlasuje a bol podaný návrh na rozhodnutie o trovách, súd vždy osobitne vyzve účastníka na vyčíslenie trov do troch pracovných dní od doručenia výzvy (§ 151 ods. 4 OSP).

Prezentované tri judikáty z aktuálnej zbierky majú nesporné pozitívny dopad na advokátsku prax. Ako však naznačuje nadpis tohto príspevku, bodka za danou témou prípustná nie je a rozhodne nikdy nebude. Bodkočiarka je pritom vyjadrením istej miery trpeziveho optimizmu. A ten už azda prípustný je. ■

Vymenovanie nových sudcov Ústavného súdu SR

Konečne pokojnú hladinu okolo dosluhujúceho prezidenta Slovenskej republiky rozčerila diskusia o tom, čo ešte môže, a čo nie. Vzhľadom na to, že sa 4. júla tohto roku končí funkčné obdobie trom sudcom Ústavného súdu SR, aktuálnou sa stala otázka o dôvodoch uplatnenia právomoci prezidenta vymenovať nových sudcov Ústavného súdu SR. Odpovede na ňu sú výrazne politicky kontaminované a majú významné právnoštátne konzekvencie.

Ústavný súd a jeho kreovanie

„Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.“¹ Nielen preto, ale predovšetkým preto by jeho personálne obsadenie malo zabezpečovať čo možno najväčšie penzum znakov, ktoré pojem ústavnosť bezo zvyšku naplňajú, t. j. sú naplnené v celej svojej šírke. Bez výnimky by to malo platiť aj pre proces kreovania všetkých 13 členov Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“).

Jadro príspevku tkvie v prvej vete odseku 2 čl. 134 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“), ktorá upravuje dosadenie, predpoklad, že nie iných, ako uprázdnených miest, sudcov Ústavného súdu: „Sudcov ústavného súdu vymenúva na návrh Národnej rady Slovenskej republiky na dvanásť rokov prezident Slovenskej republiky.“

Po splnení ústavných požiadaviek² môžeme hovoriť o spôsobilosti kandidáta byť vymenovaný. To je základ, ktorý dnes v praxi nie je sporný.³ Spornou vyvstala otázka, či je po-

dľa Ústavy prezident Slovenskej republiky (ďalej aj „prezident“), funkčné obdobie ktorého sa končí oprávnený robiť aj iné úkony ako reprezentovať a zabezpečovať podmienky pre bezproblémový chod ústavných orgánov.⁴ Či mu Ústava zabraňuje vykonávať iné, ako chod štátu „významne neovplyvňujúce“, úkony, tzn. či existujú legálne alebo legitímne prekážky na uplatnenie celého rozsahu jeho výkonnej právomoci, či kompetencie prezidenta?

Ab initio

Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“), za účelom zabezpečenia riadneho chodu ústavných orgánov musí prezidentovi republiky predložiť ponuku dostatočného (rozumej zákonného) počtu kandidátov na členov Ústavného súdu, z ktorých si má prezident vybrať a následne vybraného kandidáta vymenovať. Ten ďalej, aby sa mohol ujať funkcie, musí zložiť sľub.⁵ Zjednodušene, k predloženiu

by dozaista nemalo dôjsť neskôr, ako uplynie funkčné obdobie „odchádzajúcim“ sudcom, t. j. 4. júla tohto roku.

V zmysle čl. 4 Volebného poriadku o voľbe a odvolávaní funkcionárov⁶ „návrh na voľbu predsedu národnej rady navrhne do programu schôdze národnej rady tak, aby národná rada rozhodla o návrhu v stanovených lehotách“. Lehota nie je pre tento prípad explicitne určená,⁷ preto možno konštatovať, že predseda NR SR je povinný voľby kandidátov na sudcov Ústavného súdu vyhlásiť takým spôsobom, aby nedošlo k obmedzovaniu prezidenta pri výkone jeho povinnosti zabezpečiť riadny chod ústavných orgánov. To je jediné významné normatívne obmedzenie v tomto prípade.

Predloženie kandidátov

Naša Ústava nie je postavená na striktných lehotách, čo je, samozrejme, správne, a lehoty pre prezidenta nie sú dané ani iným všeobecne záväzným predpisom. Lehoty určuje prax (ústavné zvyklosti) a vyvažuje judikatúra z času na čas efektívnymi účinkami pojmu „primerané“.⁸ Naše ústavné zvyklosti poskytli lehoty rôzne, očami štatistu pomerne subjektívne, bez spoločného objektívne determinujúceho prvku. Výsledkom insitného priemeru je lehota cca 45 dní,⁹ t. j. dostatočná na vykonanie všetkých administratívnych úkonov (vrátane subjektívnej posúdenia).

Generálne majú judikatúrou určené lehoty právny základ hneď v úvodnom ustanovení týkajúceho sa prezidenta,¹⁰ ktorý mu zároveň dáva generálny rámec výkonu jeho činnosti (významnosťou pre tento príspevok opakovane uvádzaný článok 101 ods. 1 Ústavy): „Hlavou Slovenskej republiky je prezident. Prezident reprezentuje Slovenskú republiku navonok i dovnútra a svojim rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov. Prezident vykonáva svoj úrad podľa svojho svedomia a presvedčenia a nie je viazaný príkazmi.“ Nie sú pochybnosti o tom, že pri uplatňovaní právomoci vymenovať nejde o výkon reprezentujúcej funkcie prezidenta. Práve preto, aby bola naplnená kompetencia prezidenta v celej svojej šírke podľa uvedeného ustanovenia a v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy, podľa ktorého „štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“, teda **nejde o nič menej, a čo je právne významné, ani o nič viac, ako o zabezpečovanie riadneho chodu ústavných orgánov**. Inými slovami, ak je ohrozený chod orgánov majúci pôvod v základnom zákone štátu, prezident by konať mohol, javí sa, že by malo ísť o jeho povinnosť. Platí to ale aj opačne? Ak nie je ohrozený chod ústavných orgánov, prezident konať nemôže, nesmie?

K právnenému charakteru vymenovania

Aby sme sa zbavili charakteru esejistického diskurzu a prehupli sa do roviny viac odbornej, považujem za vhodné uviesť zopár slov z aktuálnej judikatúry pojednávajúcej o charaktere rozhodnutia prezidenta.

Rozhodnutie prezidenta možno charakterizovať ako individuálny právny akt, ktorým sa rozhoduje o subjektív-

nom verejnem práve. Voľba kandidátov v NR SR je právnou skutočnosťou (tzv. *variae causarum figurae*)¹¹ verejného práva vo forme rozhodnutia adresovaného prezidentovi, ktoré však individuálnym právnym aktom nie je. Základným rozdielom je, že prvý typ rozhodnutia **je preskúmateľný a spravidla vyžaduje odôvodnenie**, druhý typ takéto atribúty nemá.

Dve kľúčové rozhodnutia úzko späté s voľbou sudcov Ústavného súdu majú odlišnú právnu povahu. Po prvé, voľbu dvojnásobného počtu kandidátov je možné subsumovať pod právnou skutočnosť. Uvedené možno usudzovať nielen z právnej teórie, ale aj z rozhodovacej činnosti Ústavného súdu: „*Uznesenie súdnej rady ako výsledok hlasovania orgánu verejnej moci je právnou skutočnosťou verejného práva vo forme rozhodnutia adresovaného prezidentovi. Nejde o individuálny právny akt (ako výsledok činnosti príslušného orgánu, ktorým sa zakladajú, menia alebo rušia, prípadne autoritatívne zisťujú oprávnenia a povinnosti subjektov), ale o osobitný druh právneho konania.*

Výsledok hlasovania týkajúci sa kreovania verejných, resp. ústavných činiteľov (nielen rozhodnutie súdnej rady o predložení návrhu kandidáta na sudcu prezidentovi) sa neodôvodňuje, pričom za hlasovanie nemožno brať hlasujúceho na zodpovednosť. Ústavná a zákonná úprava nepripúšťa v predmetných súvislostiach ani možnosť odvolania proti rozhodnutiu.“ (III. ÚS 79/04) resp. „Výsledok hlasovania týkajúci sa kreovania verejných, resp. ústavných činiteľov, ako aj voľby kandidátov na funkcie sudcov, ktorí by mali pôsobiť za Slovenskú republiku v medzinárodných súdnych orgánoch, sa neodôvodňuje, pričom za hlasovanie nemožno brať hlasujúceho na zodpovednosť. Ústavná a zákonná úprava nepripúšťa v predmetných súvislostiach ani možnosť odvolania proti rozhodnutiu (mutatis mutandis III. ÚS 79/04).“¹²

Rozhodnutie, ktorým si prezident vyberie z predloženej množiny kandidátov tých, ktorých vymenuje, už je možné charakterizovať ako individuálny právny akt, v ktorom sa rozhoduje o verejnem subjektívnom práve, keďže „*Verejné subjektívne práva sú práva vyplývajúce z noriem verejného objektívneho práva, ktoré smerujú k realizácii obsahu zákonov vo sfére verejnemocenských právomocí.*“¹³

K právnenému charakteru prezidentovho rozhodnutia sa javí ako príhodné upozorniť aj na názor českého Nejvyššího správného soudu: „*V posuzované věci (pravomoc jmenovat soudce) se podle názoru Nejvyššího správního soudu jedná o pravomoc prezidenta republiky, jejíž realizace má povahu i formu správních úkonů (na rozdíl od ústavních aktů, kam spadá např. zastupování státu navenek, sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv, pravomoc svolávat zasedání Poslanecké sněmovny, rozpustit Poslaneckou sněmovnu, podepisovat zákony, apod.). Prezident republiky vystupuje jako správní úřad tam, kde jsou současně splněny dvě podmínky, a to, kdy výkon dané pravomoci je vázán zákonem a dále, kdy jeho rozhodnutí při výkonu takové pravomoci zasahuje do veřejných subjektivních práv konkrétních osob.*

Již výše bylo uvedeno, že rozhodování prezidenta, jehož prostřednictvím realizuje svoji pravomoc jmenovat soudce, má povahu i formu správních úkonů, prezident republiky při-

tom vystupuje jako „správní úřad“ sui generis. V dané věci prezident republiky vystupuje jako reprezentant moci výkonné, který autoritativně aplikačně rozhoduje v oblasti právně garantovaných a také determinovaných veřejných subjektivních práv vně stojících subjektů, se závaznými právními důsledky pro tyto subjekty. Dopadům takových rozhodnutí, jakož i dalších aktů či úkonů prezidenta republiky při výkonu jeho pravomoci jmenovat soudce (vzhledem k tomu, že zákonná úprava nestanoví jinak), **musí v právním státě nutně příslušet stejná právní ochrana, jako dopadům rozhodnutí, či jiných aktů či úkonů jiných správních úřadů.**¹⁴

Existujú právne prekážky vymenovania členov Ústavného súdu súčasným prezidentom?

A teraz do toho všetkého zakomponujeme novozvoleného prezidenta, ktorý sa má ujať funkcie 15. júna 2014, t. j. ešte pred uplynutím funkčného obdobia odchádzajúcich sudcov Ústavného súdu. Existujú právne prekážky výberu z kandidátov na členov Ústavného súdu, resp. právne prekážky ich vymenovania?

Aj napriek tomu, že rozhodnutie vo veci Čentéš nemusí byť základnou argumentačnou líniou v tomto prípade, používam ho najskôr. Pre pripomenutie uvádzam citáciu z rozhodnutia¹⁵: „Nevymenovať kandidáta môže len z dôvodu, že nespĺňa zákonné predpoklady na vymenovanie, alebo z dôvodu závažnej skutočnosti vzťahujúcej sa na osobu kandidáta, ktorá dôvodne spochybňuje jeho schopnosť vykonávať funkciu spôsobom neznižujúcim vážnosť ústavnej funkcie alebo celého orgánu, ktorého má byť táto osoba vrcholným predstaviteľom, alebo spôsobom, ktorý nebude v rozpore so samotným poslaním tohto orgánu, ak by v dôsledku tejto skutočnosti mohol byť narušený riadny chod ústavných orgánov (čl. 101 ods. 1 druhá veta Ústavy Slovenskej republiky). Prezident uvedie dôvody nevymenovania, pričom tieto nesmú byť svojvoľné.“¹⁶

Zákonné predpoklady na vymenovanie preveruje už parlamentný výbor. Posúdenie osobných predpokladov kandidátov prezidentom by sa malo pohybovať v medziach, ktoré stanovil Ústavný súd – v prípade nevymenovania musí existovať závažná skutočnosť, ktorá by mohla narušiť riadny chod ústavných orgánov. Táto skutočnosť musí súvisieť s tým, že kandidát by vykonával funkciu:

- a) spôsobom znižujúcim vážnosť ústavnej funkcie alebo celého orgánu, ktorého má byť vrcholným predstaviteľom,
- b) alebo spôsobom, ktorý by bol v rozpore so samotným poslaním tohto orgánu.

V prípade nevymenovania Čentéša prezident vo svojom odôvodnení¹⁷ namietal skôr pochybnosti v procesnej rovine: „Kandidát zvolený za takýchto okolností je nedôveryhodný aj bez ohľadu na osobu, už pre spôsob, akým prebiehala voľba. Nedôveryhodnosť konkrétnej osoby kandidáta potom potvrdzuje skutočnosť, že za takýchto okolností kandidoval a takú voľbu prijal. V konkrétnom prípade sa zvolený kandidát navy-

še do politických hier súvisiacich s voľbou kandidáta aj sám aktívne zapojil.“ Okrem uvedeného, prezident vyčítal Čentéšovi, že je právny formalista, ktorý nerešpektuje vzťahy medzi ústavnými orgánmi (svojimi vyjadreniami vstupuje do kompetencií Ústavného súdu; výrokmi osočuje prezidenta) a vykazuje morálne nedostatky (skartácia a vymazanie záznamu o výsluchu I. M.). Súčasný prezident tak vo svojom rozhodnutí poukázal na procesné pochybenia, ktoré sa ako jediné zdali v odôvodnení relevantné, paradoxne bol opak pravdou. Domnievam sa, že pri svojom ďalšom rozhodovaní, v rámci zachovania kontinuity a v právnom štáte vyžadovanej predvídateľnosti, by mal zostať v nazeraní na uplatňovanie svojich právomocí konzistentný.

Nota bene – pri vymenovaní sudcov Ústavného súdu by ako mantinely subjektívnych kritérií majúcich oporu v rozhodnutí Čentéš mali slúžiť (nepochybne) ustanovenia o nezávislom a nestrannom súdnictve, resp. samotných sudcov, vyplývajúce z Ústavy a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd¹⁸ Z uznesenia Ústavného súdu¹⁹: „Existencia nestrannosti musí byť určená jednak podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, jednak podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť. V tomto smere ide o zvažovanie zistiteľných skutočností, ktoré môžu nestrannosť sudcu spochybniť. Z tohto pohľadu môže mať dokonca určitý význam aj tzv. zdanie (javenie sa) pochybnosti (appearance of bias). Je to inými slovami vyjadrený výstižný výrok ESLP vo veci Delcourt v. Belgicko, 1970, séria A, č. 11, podľa ktorého „spravodlivosť má byť nielenže vykonávaná, ale musí sa aj javiť, že je vykonávaná“ (porovnaj citovanú časť z odôvodnenia uznesenia krajského súdu). Podstatnou je dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať.“²⁰

Cez prizmu uvedeného rozhodnutia Ústavného súdu v spojení rozhodnutí ESLP treba veľmi citlivo pozeráť na skutočnosti spojené s medializovanými informáciami o zvolených kandidátoch.

Za istých okolností udržateľná interpretácia v prospech vymenovania nepochybne existuje. Je skutočne právne nepochybným faktom, že súčasný prezident vykonáva svoju funkciu až do skočenia volebného obdobia,²¹ samozrejme, ak by nebolo volebné obdobie skončené predčasne inak. Aj napriek tomu, že bol 29. marca 2014 zvolený nový prezident, až do posledného dňa výkonu funkcie toho úradujúceho nemožno *stricto sensu* hovoriť o tom, že ide o prezidenta, ktorý má iný, či nebodaj slabší mandát ako ten, ktorého sa ujal. Mandát by mal byť taký, ktorý sa pomerne rigorózne uplatňuje iba tak, ako umožňuje Ústava, jej pomyselné materiálne jadro²² a už vôbec nie nad jej rámec, čl. 2. ods. 2, ktorý nedáva príliš veľa možností na svojvoľu.²³

V zmysle dôsledného plnenia prezidentských úloh, kde patrí aj zabezpečenie riadneho chodu Ústavného súdu, som presvedčený, že ak je formulácia tejto kompetencie nastavená v postate bez hraníc (akurát s jediným cieľom, ktorým je „riadny chod“), prezident môže svoju funkciu vykonávať

na základe subjektívnych kritérií, no **musí využívať svoje právomoci uvážene a s dodržaním toho, čo ľuďom pri ujaní funkcie sľúbil.**²⁴ Myšlienka na zvýšenú legitimitu prezidenta majúca základ v jeho priamej voľbe voličmi nemala pri týchto úvahách významnejší priestor; nemôže spôsobiť arbitrárnosť jeho rozhodnutí. Prezident, zrejme ako jediný, resp. ako ten, ktorý má najväčšiu politickú legitimitu spomedzi všetkých, sa môže limitne priblížiť k bodu na hranici s čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, nikdy nie ale za ňu.

Ani požiadavka nevyhnutnej kooperácie dvoch ústavných orgánov – prezidenta a Ústavného súdu, podľa môjho názoru nekladie prezidentovi prekážku, aby, ak na to bude mať dôvod, vymenoval nových členov Ústavného súdu – pred skončením svojej funkcie. Politická slušnosť a vlastnosti štátnika, ktorý sa od politika odlišuje predovšetkým múdrosťou, veľkorysostou a dôvodnou zdržanlivosťou, už do roviny písaného práva nepatrí. Je to len priáním autora, ak nie počas celého obdobia, potom aspoň k záveru.

Na záver pre aktuálnu situáciu to najpodstatnejšie. Pevné sú dva dátumy. Jedným je ujanie sa funkcie novým prezidentom – 15. jún 2014. Druhým, skončenie volebného obdobia trom ústavným sudcom – 4. júl 2014. „*Ústavný súd sa skladá z trinástich sudcov.*“²⁵ Ústava predpokladá aj uprázdnenie funkcie,²⁶ zníženie pod tento počet, nepredpokladá však počet vyšší ako je trinásť. V prípade, ak by sa prezident – aktuálne vo funkcii, rozhodol pre vymenovanie a následné prijatie sľubu, bez toho, aby konal *ultra vires*, nad rámec svojich právomocí, to nepôjde. Ak by totiž prezident vymenoval čo i len jedného nového člena Ústavného súdu a ten by do jeho rúk zložil sľub ešte pred 4. júlom 2014, Ústavný súd by mal zloženie, ktoré súladné s Ústavou rozhodne nie je. To neplatí v prípade, ak by prezident využil odloženie účinnosti svojho rozhodnutia (k uplynutiu funkčného obdobia odchádzajúcich sudcov). Na odloženie účinnosti by mal mať relevantný dôvod. Tento nemôže byť svojvoľný, mal by byť preskúmateľný, a teda aj riadne a presvedčivo zdôvodnený.

Ak by súčasný prezident predsa zvolil opísaný postup, teoreticky by mohol uplatňovať svoj mandát bez toho, aby mali následky jeho konania časové obmedzenie – v podstate by takémuto výkladu nič nebránilo v tom, aby bol v kooperácii s aktuálnou parlamentnou väčšinou, predpokladajme, že v dobrom úmysle, zorganizovaný výber (vymenovanie) ďalších kandidátov, a to v takom počte, ktorým by sa cez inštitút odloženia účinnosti, nahradil všetkých, ktorým raz skončí funkčné obdobie, tzn. nie len tých troch, ktorí končia 4. júla 2014, ale aj tých, ktorí končia neskôr, o rok, či dva alebo sedem ...²⁷ Možno mať viac ako dôvodnú pochybnosť, že vôľa ústavodarcu bola taká, aby takýto stav umožnila.

Záverom

Azda by sa patrilo venovať zopár viet aj rozlíšeniu pojmov „vybrať“, „vymenovať“, „zložiť sľub“. Ide o vývojové štádia procesu sledujúcim ujanie sa funkcie nového člena Ústavného súdu. Mali by tvoriť kompaktný celok,²⁸ aj keď sú *de facto*

oddeliteľné. Osoba, ktorá proces začala, by ho mala aj dokončiť. Nevie si predstaviť iný ako politický dôvod na to, aby boli tieto štádia rozdelené medzi viaceré osoby. Ak by sa predsa len „našiel“ dôvod s oporou v právnom poriadku, je nepochybne na širšiu diskusiu, či by mal byť nastupujúci prezident vykonávateľom rozhodnutí, ktoré učinil prezident odchádzajúci, či by v prípade vybraní, resp. vymenovania súčasným prezidentom nešlo prakticky o „príkaz“ novému prezidentovi prijať sľub človeka, ktorého si nevybral.

Ani požiadavka zachovania kontinuity výkonu mandátu nemôže podľa môjho názoru bez pochybností o svojvoľi ustať *ratio* takéhoto konania. Platí to o to viac v prípade, ak Ústavný súd judikoval záväzok štátnych orgánov k vzájomnej spolupráci a k účinnému spolupôsobeniu pri výkone tých ústavných právomocí, ktoré takéto spolupôsobenie pre naplnenie svojho účelu vyžadujú.

Keďže využitie práva vymenovať²⁹ by v pozícii prezidenta nemalo byť svojvoľné, v prípade, ak zo strany prezidenta dôjde k výkladu, ktorým sa má vymenovaním nových členov Ústavného súdu zabezpečiť riadny chod ústavných orgánov, udržateľnou argumentáciou nebude využitie právomoci, ale skôr plnenie si povinnosti. Do toho všetkého vstupujú limity (materiálneho) právneho štátu,³⁰ o ktoré by sa malo opierať akékoľvek aplikovanie práva v našich podmienkach. Požiadavka právneho štátu neísť za hranicu ústavnosti nemusí byť v žiadnej kontradikcii s nastupujúcou judikatúrou majúcou základ v známom náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. ÚS 33/97: „*Naprosto neudržiteľným momentem používání práva je jeho aplikace, vycházející pouze z jeho jazykového výkladu. ... Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.*“³¹

Pokiaľ neexistuje dôvodná obava o riadny chod ústavných orgánov, neexistuje ani povinnosť predčasne uplatňovať právomoci, ktoré prezidentovi patria. Ak sa predsa len ohrozenie riadneho chodu Ústavného súdu objaví, rozhodnutie prezidenta musí byť odôvodnené, aby bolo preskúmateľné vo vzťahu k absencii svojvoľe, resp. arbitrárnosti, pričom aj napriek tomu, že prezident ako orgán má najvyššiu legitimitu spomedzi všetkých ústavných orgánov, jeho úkony musia napĺňať kritéria spravodlivosti.

Práve tieto dve východiská nedávajú oporu uspokojiť sa s výkladom, že v súčasnosti neexistuje žiadna prekážka, aby došlo k výberu, vymenovaniu alebo *ad absurdum* aj k sľubu nových sudcov Ústavného súdu odchádzajúcim prezidentom. ■

Poznámky

1 Čl. 124 Ústavy.

2 Čl. 134 ods. 3 Ústavy: „*Za sudcu ústavného súdu môže byť vymenovaný občan Slovenskej republiky, ktorý je voliteľný do Národnej rady Slovenskej republiky, dosiahol vek 40 rokov, má vysokoškolské právnické vzdelanie a je najmenej 15 rokov činný v právnickom povolání. Tá istá osoba nemôže byť opakovane vymenovaná za sudcu ústavného súdu.*“

- 3 Ak ma pamäť neklame, jediným bolo nevyemenovanie viceguvernéra Národnej banky Slovenska pre nesplnenie zákonných podmienok (kauza Tvaroška), kde boli námietky prezidenta Ústavným súdom uznané ako opodstatnené (PL. ÚS 14/2006).
- 4 Čl. 101 ods. 1 druhá veta Ústavy.
- 5 Čl. 134 ods. 5 Ústavy.
- 6 Schválený uznesením Národnej rady Slovenskej republiky zo 17. júna 2011 č. 498, vydaný na základe § 2 ods. 3 písm. a) a b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov za účelom úpravy postupu NR SR a jej výborov pri podávaní, prerokovávaní a rozhodovaní o návrhoch na voľbu funkcionárov.
- 7 Pre porovnanie, Čl. 139 Ústavy, ktorý upravuje situáciu, keď sa uvoľní miesto sudcu Ústavného súdu tým, že sa sudca vzdal svojej funkcie, prípadne bol odvolaný. V takejto situácii prezident Slovenskej republiky vymenuje iného sudcu na nové funkčné obdobie z dvoch osôb navrhnutých Národnou radou Slovenskej republiky.
- 8 PL. ÚS 4/2012 (jedno z rozhodnutí vo veci Čentéš).
- 9 Ak vynecháme „nevyemenovanie“ Čentéša a vymenovanie Harablna (24 hodín), smerodajnými môžu byť nasledujúce príklady:
- 24. októbra 2012 Vláda SR schválila uznesenie, ktorým navrhla J. H. na post predsedu Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, prezident ho vymenoval dňa 26. novembra 2012,
 - 11. júla 2012 Vláda SR schválila uznesenie, ktorým navrhla L. B. na post predsedníčky Štatistického úradu Slovenskej republiky, prezident ju vymenoval dňa 8. augusta 2012,
 - 27. apríla 2012 Vláda SR schválila uznesenie, ktorým navrhla J. V. na post riaditeľa Slovenskej informačnej služby, prezident ho vymenoval dňa 3. mája 2012,
 - 21. júla 2010 Vláda SR schválila uznesenie, ktorým navrhla K. M. na post riaditeľa Slovenskej informačnej služby, prezident ho vymenoval dňa 25. augusta 2010,
 - 9. decembra 2009 Vláda SR schválila uznesenie, ktorým navrhla J. M. na post guvernéra Národnej banky Slovenska, prezident ho vymenoval dňa 12. januára 2010,
 - 10. novembra 2010 bol prof. RNDr. K. M., PhD. zvolený akademickým senátom Univerzity Komenského za rektora, napriek tomu, že návrh podáva prezidentovi Minister školstva, vedy, výskumu a športu SR, prezident ho vymenoval dňa 17. januára 2011.
- V prípade záujmu o ďalšie „vymenovania“, viac možno nájsť v návrhu obžaloby prezidenta: <http://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=383>
- 10 Prvý oddiel Šiestej hlavy Ústavy.
- 11 Knapp, V.: **Teorie práva.** Praha : C. H. Beck, 1995, s. 141.
- 12 III. ÚS 128/09.
- 13 I. ÚS 231/2010.
- 14 č. j. 4 Aps 3/2005-35.
- 15 PL ÚS 4/2012 ÚS SR.
- 16 PL ÚS 4/2012.
- 17 List prezidenta z 2. januára 2013 o nevyemenovaní Jozefa Čentéša za generálneho prokurátora (http://www.prezident.sk/?spravy-tlacoveho-oddelenia&news_id=16740).
- 18 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosti bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.
- 19 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 7. 12. 2011, č. k. I. ÚS 462/2011.
- 20 III. ÚS 16/00.
- 21 Čl. 101 ods. 7 Ústavy: „Zvolený kandidát sa ujíma funkcie prezidenta zložením sľuby. Sľubu skladá pred Národnou radou Slovenskej republiky do rúk predsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky napoludnie v deň, v ktorom sa má skončiť volebné obdobie predchádzajúceho prezidenta.“
- 22 Hodnoty a princípy demokratického právneho štátu.
- 23 Na adresu sudcovskej úvahy aplikovateľnej aj pre iné štátne orgány (napr. správnu úvahu) Ústavný súd vyslovil: „... Rozšírením sudcovskej úvahy nad rámec zákonom dovolených poriadkových opatrení by sudcov skutočnosti uplatnil úvahu o tom, či je viazaný Ústavou a zákonom na základe vlastného rozhodnutia. Takýto spôsob uplatnenia práva nie je zlučiteľný s princípom právneho štátu ustanoveným podľa čl. 1 Ústavy“ (II. ÚS 28/96).
- 24 Čl. 104 ods. 1 Ústavy: „Sľubujem na svoju česť a svedomie vernosť Slovenskej republike. Budem dbať o blaho slovenského národa, národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Svoje povinnosti budem vykonávať v záujme občanov a zachovávať i obhajovať ústavu a ostatné zákony.“
- 25 Čl. 134 ods. 1 Ústavy.
- 26 Čl. 138 a 139 Ústavy.
- 27 Riešenie otázky predčasného uplatnenie právomoci štátneho orgánu už Ústavný súd naznačil vo svojom náleze pod sp. zn. PL. ÚS 8/08 zo 6. novembra 2008.
- 28 Z ústavnoprávneho hľadiska aj reálne tvoria.
- 29 Rozumej právomoci, ak na jej výkon nie sú žiadne explicitné právne prekážky.
- 30 „V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasťou okrem iných stelesnené také princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôraz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy...“ (I. ÚS 17/1999) alebo *mutatis mutandis* časť rozhodnutia z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009, „Konceptcia materiálneho právneho štátu zahŕňa požiadavku na obsahovú a hodnotovú kvalitu právnej normy, ktorá má zaistiť primeranosť použitého právneho prostriedku implementovaného vo zvolenej legislatívnej regulácii vo vzťahu k legitímnemu cieľu sledovanému zákonodarcom a súlad zvoleného legislatívneho opatrenia s ústavnými princípmi a demokratickými hodnotami...“.
- 31 V náleze sp. zn. PL. ÚS 21/96 Ústavný súd Českej republiky zasa konštatoval, že „účel a zmysel zákona nie je možné ... hľadať len v slovách a vetách právneho predpisu, pretože v právnom predpise sú a musia byť vždy obsiahnuté i princípy uznávané demokratickými právnymi štátmi.“.

JUDr. Ing. Miroslav Kadúč
advokát

člen Ústavnoprávneho výboru NR SR

Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike¹

1. časť

JUDr. Štefan Zeman

Nemecký kriminológ Franz Ritter von Liszt už na konci 19. storočia odporúčal presunúť trestanie drobnej kriminality výlučne na peňažný trest a potlačiť tak ukladanie krátkodobých trestov odňatia slobody. Vo svetle súčasných problémov trestnej justície sa jeho názory ukazujú ako nesmierne prezieravé. Problematika alternatívnych sankcií v trestnom práve je preto veľmi aktuálna. Príspevok v prvej časti priblíži najmä hmotnoprávnu úpravu aplikácie peňažného trestu v podmienkach Slovenskej republiky.

1. Úvodom k alternatívnym trestom

Druhú polovicu 20. storočia možno označiť nielen za obdobie prevratných politicko-ekonomických zmien, ale súčasne, z hľadiska výkonu trestnej justície, za obdobie hľadania nových foriem spravodlivosti, ktoré by nahradili alebo aspoň doplnili niektoré tradičné, avšak už do istej miery nepružné postupy v trestnom konaní.² Významným prejavom týchto zmien trestnej politiky je aj vytvorenie podmienok pre široké uplatnenie tzv. *alternatívnych trestov*.

JUDr. Štefan Zeman vyštudoval Právnickú fakultu Trnavskej univerzity v Trnave (2011), kde zložil aj rigoróznú skúšku (2012), a na ktorej pôsobí aj v súčasnosti ako interný

doktorand na Katedre trestného práva a kriminológie. Ako aktívny účastník sa zúčastnil na viacerých medzinárodných konferenciách, publikuje doma i v zahraničí. V rámci svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava najmä na trestné právo hmotné a kriminológiu.

Súčasná etapa vývoja trestnej politiky sa totiž nachádza v stave prehodnocovania paušálneho ukladania trestu odňatia slobody, ktorý bol dlhú dobu výhradným a privilegovaným trestným prostriedkom a chrbtovou kosťou trestných systémov.³ Podľa viacerých autorov sa však tradičná trestná politika už dlhšiu dobu nachádza v slepej uličke a nie je schopná zabrániť rastu kriminality,⁴ ani riešiť s tým spojené kumulujúce sa problémy, ako je enormná preťaženosť súdov, nízka účinnosť trestov a s tým spojená recidíva, nedostatočná ochrana obetí, preplnenosť väzníc,⁵ atď.

Iní autori hovoria dokonca o kríze trestu odňatia slobody,⁶ ktorému vyčítajú viaceré negatívne účinky, poukazujúc na jeho neefektívnosť,

a to nielen z pohľadu nápravy páchatela, ale taktiež z hľadiska jeho finančnej náročnosti pre štát.⁷ Trest odňatia slobody síce na jednej strane logicky viac-menej plní ochrannú a represívnu funkciu trestu, keď umiestnenie do väznice odsúdenému znemožňuje alebo aspoň podstatne sťažuje páchanie ďalšej trestnej činnosti, avšak na strane druhej vykazuje tento trest veľmi malý výchovný účinok, čo obzvlášť platí pri krátkodobých trestoch odňatia slobody, ktoré neposkytujú dostatok času na prevýchovu páchatela, avšak škodlivé vplyvy izolácie vo väzenskej subkultúre dokážu aj za kratší čas vyvolať svoje negatíva (prizonizácia; stigmatizácia puncom kriminálnika, ktorá funguje ako prekážka pri sociálnej reintegrácii a hľadaní práce; deštrukcia pozitívnych väzieb s rodinou, priateľmi, domácim prostredím; kriminálna nákaza, atď.).⁸

Tieto negatívne faktory trestu odňatia slobody vytvárajú vážny problém, ktorému je možné čeliť jednak v rámci samotnej realizácie uvedeného trestu pri penitenciárnom zaobchádzaní s odsúdenými, ale ešte viac hľadaním iných, alternatívnych prístupov na postihovanie páchatelov

1 Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0179-12.

2 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívni řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 3.

3 NEZKUSIL, J.: **K problematice alternativ k trestu odnětí svobody**. In: Trestní právo, roč. XIII, 2009, č. 7–8, s. 13.

4 HRUDKA, J.: **Místo mediace a alternativního řešení trestních věcí v sociální prevenci kriminality**. In: Bezpečnostní teorie a praxe, 2007, č. 4, s. 82.

5 Preplnenosť slovenských väzníc sa pohybuje okolo 120%, miestami je však aj výrazne vyššia. Podľa zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má byť ubytovacia plocha v cele alebo izbe pre odsúdeného najmenej 3,5 m², čo je však v praxi veľký problém dodržať.

- 6 ROZUM, J.: **Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho alternativ.** Prvé vydanie. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005, s. 11.
- 7 Priame náklady štátu na jedného väzňa predstavujú ročne vyše 13 500 EUR. Dostupné na www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.spx?announcementID=1738, cit. 23. 11. 2013.
- 8 ČERNÍKOVÁ, V.: **Sociální ochrana. Kriminologický pohled na terciární prevenci.** Praha : Policejní akademie České republiky, 2005, s. 130.
- 9 ŠČERBA, F.: **Využívání alternativních opatření v praxi.** In: Trestněprávní revue, roč. 12, 2013, č. 6, s. 138.
- 10 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 422.
- 11 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 245.
- 12 Majetkom treba rozumieť súhrn všetkých majetkových hodnôt, t. j. vecí, pohľadávok a iných práv a hodnôt oceníteľných v peniazoch. Ide teda o súhrn všetkých aktív páchatela.
- 13 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 423.
- 14 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 247.

trestných činov. Existencia takýchto prístupov však sama o sebe ešte nezaručí, že alternatívne opatrenia, či už hmotnoprávnej alebo procesnej povahy, budú skutočne plniť svoj účel. Pristúpiť totiž musí aj efektívna aplikácia jednotlivých opatrení v praxi orgánov činných v trestnom konaní a súdov.⁹

Nasledujúci príspevok sa pritom zameriava na jeden z typických alternatívnych trestov, a to peňažný trest, ktorý má nesporne dôležité, no stále nedocenené miesto v sankčnom systéme Slovenskej republiky a Českej republiky.

2. Právna úprava a aplikácia peňažného trestu v podmienkach SR

2.1. Súčasná úprava a charakter peňažného trestu

Trestný zákon (zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej aj TZ) uvádza v ustanovení § 32 TZ, v taxatívnom výpočte druhov trestov, ktoré môže súd uložiť páchatelovi trestného činu, aj peňažný trest, konkrétne pod písm. d) uvedeného ustanovenia.

Podmienky ukladania peňažného trestu, ako aj jeho aplikácie, podmienky premeny tohto trestu na trest odňatia slobody, podmienky upustenia od jeho výkonu, ako aj jeho zahľadania, sú následne upravené v ustanovení § 56 až 57 TZ, v prípade mladistvých v § 114 až 116 TZ.

Postup pri výkone peňažného trestu zase konkretizujú ustanovenia §§ 429 až 432 Trestného poriadku (zákon č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej aj TP).

Peňažný trest je v zmysle súčasnej právnej úpravy jedným z najdôležitejších a najvyužívanejších druhov trestov nespojených s odňatím slobody a je významnou alternatívou ku krátkodobým trestom odňatia slobody.¹⁰ Neplatí to však bezvýhradne, keďže peňažný trest možno uložiť aj vedľa nepodmienečného trestu odňatia slobody (na rozdiel napr. od trestu domáceho väzenia – § 3 TZ), pričom zo zákona vyplýva nemožnosť tejto kumulácie len v prípade podmienok podľa § 6 ods. 2 TZ, kedy bude plniť peňažný trest alternatívu k trestu odňatia slobody v pravom zmysle slova.¹¹

Z hľadiska všeobecného charakteru peňažného trestu je nutné uviesť, že ide o trest, ktorý svojím obsahom zasahuje majetok odsúdeného, pretože čiastkou, ktorú v rámci zákonného rozpätia určí súd, znižuje sa jeho majetok.¹² Majetková povaha peňažného trestu z neho robí prostriedok na dosiahnutie účelu trestu najmä v prípadoch, keď sa páchatel dopustil trestného činu majetkovej povahy, či už motivovaného snahou o neoprávnený majetkový prospech, alebo negatívnym vzťahom k ochrane a nedotknuteľnosti cudzieho majetku (napr. korupcia, vandalizmus, atď.). Z týchto dôvodov peňažný trest prichádza do úvahy pri postihu majetkových a hospodárskych trestných činov, ale takisto trestných činov všeobecne nebezpečných a trestných činov proti poriadku vo verejných veciach,¹³ ale napr. aj pri drogových deliktach, ktorými páchatel môže získať rozsiahly zisk.¹⁴ Funkciu peňažného trestu v týchto prípadoch bude predovšetkým postih majetkového prospechu páchatela, ktorý získal z trestnej činnosti, ak takýto prospech nemožno odčerpať inak (napr. trestom prepadnutia veci). Predovšetkým na takéto trestné činy sa vzťahuje ustanovenie § 56 ods. 1 TZ, pričom sa v týchto prípadoch peňažný trest ukladá spravidla popri treste odňatia slobody.¹⁵

Ďalším okruhom trestných činov, pri ktorých môže mať peňažný trest svoje opodstatnenie, sú trestné činy, na spáchanie ktorých potrebuje páchatel určité finančné prostriedky. Hoci tieto činy nemusia mať majetkovú povahu, môžu byť páchané za odmenu. Tu by sa mala prejaviť zábranná funkcia peňažného trestu, ktorého citelná výmera by odčerpala finančné prostriedky potrebné na ďalšie páchanie trestnej činnosti.¹⁶

Napokon môže byť peňažný trest vhodným druhom trestu buď ako samostatný, alebo v kombinácii s inými druhmi trestu nespojenými s odňatím slobody pri trestných činoch majetkovo indiferentných, pokiaľ ich spáchali osoby doposiaľ bezúhonné a ide o menej závažné delikty, najmä nedbanlivostné. V týchto prípadoch mnohokrát postačí uloženie peňažného trestu ako samostatného,¹⁷ čiže ako klasická alternatíva k nepodmienečnému trestu odňatia slobody. Na túto skupinu trestných činov sa potom spravidla vzťahuje ustanovenie § 56 ods. 2 TZ.¹⁸

Peňažný trest môže byť teda podľa slovenského Trestného zákona uložený v 2 prípadoch, či už vedľa iného druhu trestu alebo ako samostatný trest za týchto podmienok:

- a) ak sa páchatel' dopustil úmyselného trestného činu, ktorým získal alebo sa snažil získať majetkový prospech (§ 56 ods. 1 TZ), alebo
- b) pokiaľ sa páchatel' dopustil prečinu a vzhľadom na povahu spáchaného prečinu a možnosť nápravy páchatela' súd neukladá trest odňatia slobody (§ 56 ods. 2 TZ).

Treba si však uvedomiť, že uloženie peňažného trestu súdom je fakultatívne, ako to vyplýva zo samotnej dikcie ustanovenia § 56 ods. 1 a ods. 2 TZ – „súd môže“. Zároveň je potrebné podotknúť, že v zmysle ustanovenia § 34 ods. 7 písm. c) TZ nie je možné uložiť peňažný trest popri treste prepadnutia majetku, pretože oba majú majetkovú povahu.

2.1.1. Ukladanie peňažného trestu podľa ustanovenia § 56 ods. 1 Trestného zákona

„Peňažný trest môže súd uložiť od 160 eur do 331 930 eur páchatel'ovi úmyselného trestného činu, ktorým získal alebo sa snažil získať majetkový prospech.“¹⁹

Peňažný trest podľa ustanovenia § 56 ods. 1 TZ možno uložiť za kumulatívneho splnenia dvoch základných podmienok:

- a) musí ísť o úmyselný trestný čin,²⁰
- b) a majetkový motív činu.

Splnenie podmienok v § 56 ods. 1 TZ sa pritom skúma prednostne pred aplikáciou § 56 ods. 2 TZ. Ako sme uviedli už vyššie, peňažný trest bude v týchto prípadoch vhodným prostriedkom na dosiahnutie účelu trestu odčerpaním majetkového prospechu páchatela' úmyselného trestného činu zo ziskuchtivosti, a to najmä vtedy, ak majetkový prospech nemožno odčerpať iným spôsobom.²¹ Tak tomu môže byť typicky napr. v prípadoch trestných činov korupcie.²² Majetkovým prospechom v zmysle § 56 ods. 1 TZ je však potrebné rozumieť nielen získanie prírastku majetku páchatela', ale aj situáciu, keď svojím činom páchatel' zabránil úbytku svojho majetku, napr. trestným činom skrátenia dane a poistného (§ 276 TZ).²³

Nemožno však opomenúť ani výchovný efekt peňažného trestu založený na tom, že páchatel'ovi, ktorý sa usiloval o obohatenie prostredníctvom trestnej činnosti, je naopak jeho majetok zmenšený. Tento prvok peňažného trestu zohráva rozhodujúcu úlohu v tých prípadoch, keď je tento trest uložený páchatel'ovi, ktorý sa snažil získať majetkový prospech, avšak neúspešne, a nie je teda potrebné odčerpávať získané finančné prostriedky.²⁴ Výmera ukladaného peňažného trestu totiž nie je obmedzená hodnotou majetku získaného posudzovanou trestnou činnosťou. Peňažný trestom možno postihnúť i majetok, ktorý páchatel' nadobudol poctivou prácou.²⁵

Ukladanie peňažného trestu podľa § 56 ods. 1 TZ nie je obmedzené typovou závažnosťou trestného činu, možno ho teda uložiť za akýkoľvek trestný čin, či už pôjde o prečiny alebo zločiny, kľúčovým bude len zistná pohnútká páchatela' a už vyššie spomenutá forma zavinenia – musí ísť o úmyselný trestný čin. Pri splnení uvedených dvoch kritérií, peňažným trestom možno postihnúť dokonca aj najzávažnejšie formy zločinov lúpeže, krádeže, podvodov, ďalších majetkových a hospodárskych trestných činov, ale takisto trestných činov všeobecne nebezpečných a trestných činov proti poriadku vo verejných veciach, už zmienené drogové delikty, ale tiež teoreticky aj lúpežnú vraždu.²⁶ Tu však treba uviesť ustanovenie § 34 ods. 6 TZ, ktoré uvádza, že za „trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti zákona prevyšuje päť rokov, musí súd uložiť trest odňatia slobody“. V tomto prípade by peňažný trest mohol byť uložený len vedľa trestu odňatia slobody. To znamená, že pri menej závažných úmyselných trestných činoch s majetkovým motívom páchatela', kedy by sa peňažný trest síce musel takisto uložiť podľa § 56 ods. 1 TZ, je však možné, aby sa ukladal ako trest samostatný, aj keď sa to v praxi deje zriedkavo.²⁷

2.1.2. Ukladanie peňažného trestu podľa ustanovenia § 56 ods. 2 Trestného zákona

„Bez splnenia podmienok uvedených v odseku 1 môže súd peňažný trest uložiť, ak ho ukladá za prečin a vzhľadom na povahu spáchaného prečinu a možnosť nápravy páchatela' trest odňatia slobody neukladá.“²⁸

Toto ustanovenie rozširuje možnosti uloženia peňažného trestu aj na postih trestných činov, ktoré neboli spáchané úmyselne, alebo takých trestných činov, ktoré síce boli spáchané úmyselne, ale bez zistnej pohnútky, čím sa do popredia dostáva už zmienená alternatívna povaha peňažného trestu k trestu odňatia slobody.²⁹

15 IVOR, J. a kol.: **Trestné právo hmotné – všeobecná časť**. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2010, s. 386.

16 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternativní řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 339.

17 ŠÁMAL, P. – PÚRY, F. – RIZMAN, S.: **Trestní zákon. Komentář. I. díl**. 6. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004, s. 463.

18 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel**. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 423.

19 § 56 ods. 1 zákona číslo 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

20 V zmysle ustanovenia § 15 TZ je trestný čin spáchaný úmyselne, ak páchatel' chcel spôsobom uvedeným v Trestnom zákone porušiť alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom (priamy úmysel), alebo ak vedel, že svojím konaním môže také porušenie alebo ohrozenie spôsobiť, a pre prípad, že ho spôsobí, bol s tým uzročený (nepriamy úmysel).

21 STIFFEL, H. – TOMAN, P. – SAMAŠ, O.: **Trestný zákon. Druhé, prepracované a doplnené vydanie**. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 160.

22 **R 46/1983**: II. Neoprávnený prospech získaný páchatel'om trestného činu prijímania úplatku podľa § 160 TZ (podľa súčasnej právnej úpravy ide o jeden zo 4 trestných činov korupcie, upravených v § 328 až 336a TZ) treba odčerpať uložením trestu prepadnutia veci podľa § 55 TZ (teraz § 60 TZ). Ak to nemožno vykonať uložením tohto trestu, je opodstatnené

- uložiť primeraný peňažný trest.
- 23 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 246.
- 24 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 247.
- 25 R 51/1988-I.
- 26 ŠČERBA, F.: **Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě.** Praha : Leges, 2011, s. 247.
- 27 IVOR, J. a kol.: **Trestné právo hmotné – všeobecná časť.** Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2010, s. 386.
- 28 § 56 ods. 2 zákona číslo 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
- 29 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 425.
- 30 V tejto súvislosti pozri aj R 73/1999-II.
- 31 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 425.
- 32 Hoci ustanovenie o účele trestu bolo zo súčasnej právnej úpravy vypustené, takmer totožné ustanovenie zákonodarca zakotvil do § 34 ods. 1 TZ, v zmysle ktorého „trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatelom tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatela spoločnosťou“.
- Podmienky, ktorých splnenie zákon kumulatívne požaduje na to, aby súd mohol rozhodnúť spôsobom, že namiesto trestu odňatia slobody uloží peňažný trest, čiže bude postupovať podľa § 56 ods. 2 TZ, sú nasledujúce:
- a) nie sú splnené podmienky uvedené v § 56 ods. 1 TZ,
 - b) ide o prečin, a
 - c) vzhľadom na povahu spáchaného prečinu a možnosť nápravy páchatela trest odňatia slobody súd neukladá.
- Zo znenia prvej podmienky vyplýva, že súd musí primárne skúmať, či nejde o úmyselný trestný čin a majetkový motív činu. Až potom, čo zistí nesplnenie podmienok v § 56 ods. 1 TZ, prichádza do úvahy aplikácia ustanovenia § 56 ods. 2 TZ.
- Pri druhej podmienke, t. j. že musí ísť o prečin, je nutné sa riadiť ustanovením § 10 ods. 1 TZ, podľa ktorého je prečin buď „trestný čin spáchaný z nedbanlivosti, alebo úmyselný trestný čin, za ktorý tento zákon v osobitnej časti ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou 5 rokov“. S poukazom na § 34 ods. 6 TZ druhá veta, že „za trestný čin, ktorého horná hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti zákona prevyšuje päť rokov, musí súd uložiť trest odňatia slobody“, je potrebné zdôrazniť, že za nedbanlivostné prečiny, kde horná hranica trestu odňatia slobody ustanovená v osobitnej časti TZ prevyšuje päť rokov, nebude možné uložiť peňažný trest podľa § 56 ods. 2 TZ namiesto trestu odňatia slobody.³⁰ V prípade úmyselných prečinov je daná hranica neprevyšujúca päť rokov daná priamo z legálnej definície uvedenej v § 10 ods. 1 písm. b) TZ. Okruh trestných činov, na ktoré tak ustanovenie § 56 ods. 2 TZ dopadá, patrí z hľadiska typového stupňa závažnosti k menej závažným trestným činom, vzhľadom na ich menší stupeň spoločenskej nebezpečnosti.³¹
- Tretou podmienkou, ktorú musí súd obligatórne skúmať pri rozhodovaní o uložení peňažného trestu podľa § 56 ods. 2 TZ, sú povaha spáchaného prečinu a možnosť nápravy páchatela, pričom vzhľadom na uvedené kritéria musí mať súd zato, že účel trestu bude v konkrétnom prípade dosiahnutý aj bez uloženia a výkonu trestu odňatia slobody.³² Povahu spáchaného prečinu určujú predovšetkým zákonné znaky skutkovej podstaty, ktorá bola daným činom naplnená (najmä druh a význam porušeného alebo ohrozeného záujmu chráneného trestným zákonom, konanie charakterizujúce objektívnu stránku trestného činu, forma zavinenia, atď.), a ďalej konkrétne okolnosti, za ktorých bol trestný čin spáchaný (t. j. spôsob spáchania činu, rozsah spôsobených následkov, pohnútky páchatela, zavinenie, existencia poľahčujúcich alebo priťažujúcich okolností, a pod.).³³ Pod možnosťou nápravy páchatela sa rozumie určitá prognóza budúceho vývoja správania páchatela na základe objasnenia jeho osobnostných vlastností, jeho sociálneho prostredia, bezúhonnosti páchatela, jeho pohnútky, postoju k vlastnej trestnej činnosti, a pod.³⁴ Obe hľadiská tak treba skúmať vo vzájomnej súvislosti.
- Súčasnú splnenie vyššie charakterizovaných kritérií je kľúčové na dosiahnutie účelu trestu práve preto, že ak súd ukladá peňažný trest podľa § 56 ods. 2 TZ, trest odňatia slobody (či už podmienený alebo nepodmienený) uložiť nemôže, čo vyplýva priamo z dikcie zákona. Samozrejme, nevylučuje to možnosť súdu uložiť spolu s peňažným trestom aj podľa tohto ustanovenia iný druh trestu bez odňatia slobody (napr. zákaz činnosti).³⁵
- Ak by sa peňažný trest ukladal za uvedených podmienok predsa len ako samostatný, predpokladom takéhoto uloženia je zistenie, ktoré je nevyhnutné v rozsudku i konkrétne odôvodniť, že vzhľadom na povahu spáchaného trestného činu a možnosti nápravy páchatela nie je potrebný iný trest na splnenie účelu trestu.³⁶ U páchatelov, ktorí sa však opakovane dopúšťajú trestnej činnosti pod vplyvom alkoholu, samostatný peňažný trest spravidla nemôže splniť účel trestu.³⁷

2.2. Spôsob rozhodnutia súdu, výmera peňažného trestu a povolenie splátok

O peňažnom treste rozhoduje súd rozsudkom po uskutočnenom hlavnom pojednávaní. Tomuto rozhodovaniu musí predchádzať dokazovanie vzťahujúce sa na výrok o treste, ktoré nadväzuje na výrok o vine obžalovaného. O uložení peňažného trestu však môže rozhodnúť aj samosudca trestným rozkazom podľa § 353 ods. 1 a ods. 2 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, ktorý má povahu odsudzujúceho rozsudku.

Súd pritom musí primárne zvážiť, či v konkrétnom prípade vôbec existujú podmienky, ktoré dovoľujú uloženie tohto druhu trestu, ak áno, podľa ktorého odseku ustanovenia § 56 TZ, či prichádza do úvahy jeho uloženie ako trestu samostatného, alebo treba popri peňažnom treste uložiť aj iný druh trestu, samozrejme, s nemožnosťou uložiť popri peňažnom treste trest prepadnutia majetku, a pri postupe podľa § 56 ods. 2 TZ trest odňatia slobody, ako sme to naznačili už vyššie.

Výmera peňažného trestu je od 160 eur do 331 930 eur, ktorá nemôže byť znižovaná alebo zvyšovaná mimo rámec rozpätia sadzby uvedenej v ustanovení § 56 ods. 1 TZ.³⁸ Uvedená sadzba peňažného trestu svojím rozpätím umožňuje dostatočnú diferenciaciu a dovoľuje dostatočne citeľný postih tam, kde na uloženie tohto druhu trestu budú predpoklady. Zákon však bližšie nevy vymedzuje smernice pre stanovenie konkrétnej výmery v tomto rozpätí, v § 57 ods. 1 TZ len zdôrazňuje ohľad na osobné a majetkové pomery páchatela, dôležité z hľadiska súdnej individualizácie trestu, na ktoré súd musí obligatórne prihliadať. Súd však rovnako ako pri iných druhoch trestov musí brať zreteľ aj na všeobecné hľadiská uvedené v ustanovení § 34 ods. 4 TZ, a to „spôsob spáchania činu a jeho následok, zavinenie, pohnútku, priťažujúce okolnosti, poľahčujúce okolnosti a na osobu páchatela, jeho pomery a možnosť jeho nápravy“. Osobnými pomermi z hľadiska ukladania peňažného trestu sa rozumejú najmä vek páchatela, rodinné pomery, zdravotný stav, povolanie, pracovná kvalifikácia, možnosť pracovného uplatnenia v danom čase a mieste, a pod.³⁹ Majetkové pomery zahŕňajú stav všetkého páchatelovho majetku (jeho aktíva aj pasíva) a jeho zárobkové pomery. Význam teda budú mať aj páchatelove záväzky, predovšetkým rozsah jeho zákonnej vyživovacej povinnosti a rozsah povinnosti na náhradu škody, ktoré majú zásadne prednosť pred zaplatením peňažného trestu.⁴⁰ Ustanovenie § 432 ods. 1 TP v tejto súvislosti jasne stanovuje, aby súd upustil od výkonu peňažného trestu v prípade, ak by tým „bola vážne ohrozená výživa alebo výchova osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený podľa zákona povinný sa starať“. Podľa § 56 ods. 5 TZ dokonca „súd peňažný trest ani neuloží, ak by sa tým zmarila možnosť náhrady škody spôsobenej trestným činom“. Napokon, ako sme to naznačili už vyššie, výmera peňažného trestu nie je obmedzená ani hodnotou majetkového prospechu získaného posudzovanou trestnou činnosťou, čiže predmetným trestom možno postihnúť i majetok, ktorý páchatel nadobudol poctivou prácou.⁴¹

Peňažný trest je odsúdený povinný spravidla zaplatiť jednorazovo, avšak s ohľadom na hornú hranicu peňažného trestu vo výške 331 930 eur možno predpokladať, že bude ukladaný aj v pomerne značnej výmere, ktorá by mohla spôsobiť isté ťažkosti s jeho jednorazovým zaplatením. V ustanovení § 56 ods. 3 TZ sa preto upravuje možnosť jeho zaplatenia v mesačných splátkach, pričom rozhodnutie súdu o povolení splátok je fakultatívnej povahy, z čoho je zrejmé, že súd by mal uprednostňovať uloženie peňažného trestu vo forme jednorazového zaplatenia. Iba v prípadoch, ak jednorazové zaplatenie nebude možné, súd povolí zaplatenie peňažného trestu v splátkach. V dôsledku posúdenia osobných a majetkových pomerov páchatela však môže súd dospieť k presvedčeniu, že zaplatenie určenej peňažnej sumy jednorazovo vo vzťahu ku konkrétnemu páchatelovi je v podstate nemožné. Povolenie zaplatenia peňažného trestu v splátkach tak uľahčuje jeho vykonateľnosť jednak v prípadoch, keď bol peňažný trest uložený pomerne vysoko, ako aj v prípadoch, keď páchatel nie je schopný zaplatiť celý peňažný trest naraz.⁴² V opačnom prípade by takému páchatelovi predmetný trest nemohol byť uložený len z dôvodu, že ho nebude schopný zaplatiť (§ 57 ods. 1 TZ), čím by sa výrazne limitovali možnosti jeho ukladania. Neznamená to však, že nižšia výmera peňažného trestu v konkrétnom prípade nemôže takisto odôvodňovať jeho povolenie v splátkach, nakoľko rozhodujúcim kritériom bude pomer výšky uloženého peňažného trestu vo vzťahu k osobným a majetkovým pomeroch konkrétneho páchatela, nie samotná výška trestu.⁴³

Ak súd povolí splácanie uloženého peňažného trestu v mesačných splátkach, zároveň „určí ich výšku a lehotu v dĺžke najviac jeden rok od nadobudnutia právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku, do ktorej musí byť peňažný trest zaplatený“ (§ 56 ods. 3 TZ), pričom táto ročná lehota začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť. Výška mesačných splátok peňažného trestu by mala zodpovedať výmere trestu, v akej bol uložený. Preto jednotlivé mesačné splátky a ich výška by sa mali vypočítavať pomerne z celkovej sumy peňažného trestu tak, aby na každý mesiac pripadala odsúdenému peňažná čiastka v rovnakej výške, čo však nevylučuje ani možnosť nepomerneho rozdelenia mesačných splátok podľa očakávaných schopností páchatela vyplatiť peňažný trest. V každom prípade je potrebné, aby boli splátky

33 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternativní řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 319.

34 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 426.

35 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternativní řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 342.

36 R II/1967.

37 R 16/1977.

38 R 4/1967.

39 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 428.

40 R 22/1977-II.

41 R 51/1988-I.

42 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternativní řešení trestních věcí v praxi**. Praha : C. H. Beck, 2000, s. 343.

43 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 427.

44 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívni řešení trestních věcí v praxi**. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 343.

45 R 5/1974.

46 Dôvodová správa k návrhu zákona č. 262/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, dostupné na www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=3665, cit. 12. 12. 2013.

47 R 5/1974.

48 K tomu pozri aj zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

49 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 432.

50 DEMETER, M.: **Peňažný trest ako význačná alternatíva k trestu odňatia slobody v probačnej a mediačnej službe a činnosť probačného a mediačného úradníka pri kontrole jeho výkonu**. In: *Justičná revue*, roč. 60, 2008, č. 3, s. 443–444.

51 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 433.

za takýchto okolností primerané, avšak zároveň s rešpektovaním požiadavky, aby peňažný trest platený v splátkach dostatočne splnil účel trestu.⁴⁴

Rozhodnutie o povolení splátok musí byť pritom obsiahnuté vo výroku rozhodnutia súdu, ktorým bol peňažný trest uložený, pretože zváženie možnosti postupu podľa ustanovenia § 56 ods. 3 TZ je súčasťou úvah súdu o tom, či peňažný trest bude uložený a v akej výmere. Ak nebolo stanovené splácanie peňažného trestu v mesačných splátkach podľa § 56 ods. 3 TZ, môže odsúdený po právoplatnosti rozsudku v rámci vykonávacieho konania z dôležitých dôvodov požiadať o odklad výkonu trestu podľa § 430 ods. 1 písm. a) TP alebo o povolenie splátok podľa § 430 ods. 1 písm. b) TP. Povolíť splácanie peňažného trestu v mesačných splátkach je oprávnený len predseda senátu, resp. samosudca v trestnom konaní, a to len za podmienok uvedených v § 430 ods. 1 písm. b) TP.⁴⁵

2.3. Individualizácia peňažného trestu, neuloženie, náhradný trest odňatia slobody

Individualizácia peňažného trestu znamená povinnosť súdu pri ukladaní predmetného druhu trestu prihliadať na už opísané osobné a majetkové pomery páchatela v zmysle § 57 ods. 1 TZ – prvá veta.

V druhej vete uvedeného ustanovenia však zákonodarca jasne stanovuje ďalšiu kľúčovú skutočnosť, že súd „peňažný trest neuloží, ak je zrejmé, že ho odsúdený nebude schopný zaplatiť“. Ide o dôležitú zmenu tohto ustanovenia, ktorú priniesla novela Trestného zákona a Trestného poriadku vo forme zákona č. 262/2011 Z. z. Právna úprava bola do nadobudnutiu účinnosti tejto novely koncipovaná na tom, že základnou podmienkou, ktorú súd musí brať do úvahy pri ukladaní peňažného trestu je jeho vymožitelnosť, resp., že súd neuloží peňažný trest, ak je zrejmé, že by bol nevymožiteľný. Dovtedajšia právna úprava odsúdenému umožňovala výkon peňažného trestu blokovať alebo svojvoľne predlžovať, keďže jeho vymáhanie bolo v praxi veľmi problematické, čo viedlo k neustálemu nárastu nezaplatených peňažných trestov.⁴⁶

Uvedená novela preto priniesla zmenu v tom, že kľúčovým bude už schopnosť odsúdeného zaplatiť peňažný trest, pričom tu opätovne vystupujú do popredia osobné a majetkové pomery páchatela, na ktoré musí súd obligatórne prihliadať vedľa ďalších náležitostí uvedených v § 34 ods. 4 TZ tak, aby bol trest citelný a naplnil sa jeho účel, no zároveň, aby ho páchatel bol schopný zaplatiť, inak ho súd neuloží (§ 57 ods. 1 TZ).

Z uvedeného plynie, že peňažný trest má byť uložený len v takej miere, v akej je ho odsúdený schopný zaplatiť, nakoľko neúplné zistenie týchto pomerov páchatela súdom by mohlo viesť k uloženiu trestu, ktorý by bol odsúdený neschopný zaplatiť, alebo by výkonom trestu bola vážne ohrozená výživa alebo výchova osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený podľa zákona povinný sa starať a súd by tak v zmysle § 432 ods. 1 TP musel od výkonu takéhoto trestu upustiť, pričom by za takýchto okolností neprichádzal do úvahy ani náhradný trest odňatia slobody.⁴⁷

K spoľahlivému zisteniu osobných a majetkových pomerov obvineného môžu svojou činnosťou prispieť aj probační a mediační úradníci,⁴⁸ ktorí by mali plniť svoju úlohu v štádiu rozhodovania súdu o vhodnosti uloženia peňažného trestu ako aj v súvislosti s jeho výkonom, sústredovaním a zabezpečovaním relevantných informácií o obvinenom, jeho sociálnej situácii, pracovných a finančných pomeroch. Dokonca nič nebráni ani tomu, aby títo úradníci zisťovali priamo stanovisko obvineného k možnosti uloženia predmetného trestu, najmä pokiaľ ide o jeho platobnú schopnosť, potrebu odkladu výkonu alebo uloženia splátok.⁴⁹ Činnosť probačných a mediačných úradníkov by sa však nemala obmedzovať len na zabezpečenie kontroly výkonu peňažného trestu, ale aj na poskytovanie pomoci odsúdenému.⁵⁰

Zaplatená suma sa v zmysle § 57 ods. 2 TZ stáva vlastníctvom štátu, pričom ňou rozumieme peňažnú hodnotu zaplatenú výkonom peňažného trestu, či už ide o celú sumu, alebo o jej časť, resp. jednotlivé splátky. Peňažný trest však možno zaplatiť len v tuzemskej mene, teda v mene euro, v hotovosti alebo bezhotovostným prevodom.⁵¹

V ustanovení § 57 ods. 3 TZ zákonodarca zakotvuje uloženie náhradného trestu odňatia slobody ako obligatórnu súčasť výroku súdu o uložení peňažného trestu, ktorým sa sleduje predovšetkým úspešná realizácia tohto trestu, teda v konkrétnej veci zaplatenie peňažnej čiastky určenej v rozsudku. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa je hrozba výkonu trestu odňatia

slobody v prípade nezaplatenia určenej peňažnej sumy, či už jednorazovo alebo v povolených splátkach.

Náhradný trest odňatia slobody sa ukladá spolu s peňažným trestom pre prípad, že páchatel svojím úmyselným konaním zmarí výkon peňažného trestu.⁵² Dôvodom na nariadenie trestu odňatia slobody je úmyselné a aktívne konanie smerujúce k tomu, aby výkon peňažného trestu bol zmarený.

V zmysle ustanovenia § 57 ods. 3 TZ je maximálna výmera náhradného trestu odňatia slobody päť rokov, pričom horná hranica tohto náhradného trestu je neprekročiteľná.⁵³

Konkrétnu výmeru náhradného trestu určí súd podľa všeobecných zásad ukladania trestov, najmä v zmysle § 34 ods. 4 TZ, pričom pri výmere súd prihliadne najmä na výšku peňažného trestu tak, aby hrozba náhradného trestu motivovala odsúdeného k riadnemu zaplateniu peňažného trestu.⁵⁴

Trestný zákon ďalej uvádza v ustanovení § 57 ods. 3 TZ – druhá veta, že „náhradný trest nesmie spolu s uloženým trestom odňatia slobody presahovať zákonom dovoľenú hranicu trestnej sadzby“, samozrejme pre prípad, že by sa peňažný trest ukladal vedľa trestu odňatia slobody, čiže podľa § 6 ods. 1 TZ. Vzhľadom na to, že maximálna hranica trestnej sadzby trestu odňatia slobody podľa § 46 TZ je 25 rokov, náhradný trest odňatia slobody spolu s uloženým trestom odňatia slobody nesmie presiahnuť túto hranicu, ani hornú hranicu trestu odňatia slobody, ktorá je ustanovená v príslušnej skutkovej podstate trestného činu uvedenej v osobitnej časti TZ, za ktorý sa obvinený odsudzuje.⁵⁵ V prípade, ak sa trest zvyšuje podľa § 41 ods. 2 TZ v zmysle tzv. *asperačnej zásady*, náhradný trest odňatia slobody spolu s uloženým trestom odňatia slobody nesmie presiahnuť maximálnu hornú hranicu trestu odňatia slobody zvýšenú podľa § 41 ods. 2 TZ. Náhradný trest odňatia slobody spolu s uloženým trestom odňatia slobody nesmie presiahnuť ani maximálnu hornú hranicu trestu odňatia slobody, ktorá je v prípade mladistvých ustanovená podľa § 117 ods. 1 a ods. 3 TZ.

V zmysle ustanovenia § 57 ods. 4 TZ náhradný trest odňatia slobody pri ukladaní peňažného trestu nemožno uložiť:

- a) ak by náhradný trest odňatia slobody mal spolu s uloženým trestom odňatia slobody presiahnuť zákonom dovoľenú hranicu trestnej sadzby, teda:
 - hranicu 25 rokov (§ 46 TZ), alebo
 - hornú hranicu trestu odňatia slobody, ktorá je ustanovená v konkrétnej skutkovej podstate trestného činu v osobitnej časti TZ, za ktorý sa obvinený odsudzuje, alebo
 - ktorá je za splnenia podmienok § 41 ods. 2 TZ zvýšená v zmysle tzv. *asperačnej zásady*, alebo
 - ktorá je v prípade mladistvých ustanovená podľa § 117 ods. 1 a ods. 3 TZ, alebo
- b) ak náhradný trest odňatia slobody súd ukladá popri treste odňatia slobody na doživotie (§ 47 TZ).

Peňažný trest však možno uložiť aj popri treste odňatia slobody vymeraného na hornej hranici zákonnej trestnej sadzby. V tomto prípade sa náhradný trest odňatia slobody podľa § 57 ods. 3 TZ neuloží.⁵⁶

Tieto obmedzenia pri ukladaní náhradného trestu odňatia slobody však môžu nastať len vtedy, ak sa peňažný trest ukladá obvinenému podľa § 56 ods. 1 TZ, teda vedľa trestu odňatia slobody. V prípade postupu súdu podľa ustanovenia § 56 ods. 2 TZ, čiže ak sa trest odňatia slobody vedľa peňažného trestu neukladá, vyššie opísané obmedzenia môžu nastať len vtedy, ak je peňažný trest uložený za prečin, kde je v skutkovej podstate horná hranica trestu odňatia slobody maximálne päť rokov, resp. ak sa peňažný trest ukladá mladistvému, v ktorého konkrétnom prípade je v zmysle § 117 ods. 1 TZ horná hranica trestu odňatia slobody najviac päť rokov.⁵⁷

2.4. Peňažný trest ako sankcia ukladaná mladistvým

Osobitnú právnu úpravu ukladania a výkonu peňažného trestu mladistvým nájdeme v ustanoveniach §§ 114 až 116 TZ. Uvedené ustanovenia majú svoje typické špecifiká vzhľadom na ešte stále sa vyvíjajúcu osobnosť mladistvého, jeho vek, pracovné a finančné možnosti, ako aj na jeho prípravu na budúce povolanie, a podobne.

52 R II/1967.

53 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 433.

54 SOTOLÁŘ, A. – PÚRY, F. – ŠÁMAL, P.: **Alternatívni řešení trestních věcí v praxi.** Praha : C. H. Beck, 2000, s. 346.

55 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 433.

56 R 28/1972.

57 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 434.

58 Ani v tomto prípade nemôže byť výmera znižovaná alebo zvyšovaná nad uvedený rozsah (R 4/1967).

59 Obdobne ako pri všeobecnej úprave peňažného trestu, aj pri jeho ukladaní mladistvým možno postihnúť majetok, ktorý mladistvý nadobudol poctivou prácou, darom, dedičstvom, atď. (R 51/1988-I.).

60 STIFFEL, H. – TOMAN, P. – SAMAŠ, O.: **Trestný zákon**. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 253.

61 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 659.

62 Dvojročná lehota na zaplatenie peňažného trestu umožnená v rámci vykonávacieho konania ustanovením § 430 ods. 1 písm. b) TP, by vzhľadom na maximálnu výšku peňažného trestu mladistvého vo výmere do 16 590 eur, neprichádzala do úvahy.

63 STIFFEL, H. – TOMAN, P. – SAMAŠ, O.: **Trestný zákon**. Druhé, prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2010, s. 253.

64 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 660. Pozri aj ustanovenie § 107 ods. 2 TZ.

S prihliadnutím na všeobecné zákonné podmienky ustanovené pre ukladanie peňažného trestu v ustanovení § 56 až 57 TZ a § 429 až 432 TP, možno vymedziť nasledovné osobitné podmienky, za ktorých je výlučne možné uložiť peňažný trest mladistvému:

- a) ak mladistvý spáchal úmyselný trestný čin, ktorým získal alebo sa snažil získať majetkový prospech, alebo ak mladistvý spáchal prečin a vzhľadom na povahu spáchaného prečinu a možnosť nápravy páchatel'a sa trest odňatia slobody neukladá;
- b) výmera peňažného trestu pri ukladaní mladistvému je modifikovaná na výmeru od 30 eur do 16 590 eur;⁵⁸
- c) mladistvý je zárobkovo činný alebo jeho majetkové pomery umožňujú uloženie tohto trestu.⁵⁹

S prihliadnutím na výšku uloženého peňažného trestu, osobné a majetkové pomery mladistvého páchatel'a, zákon umožňuje aj pri mladistvých, aby bol peňažný trest zaplatený v mesačných splátkach, pri dodržaní maximálnej zákonnej lehoty jeden rok odo dňa nadobudnutia právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku, v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 TZ.

Súd ukladajúci peňažný trest obligatórne vo svojom výroku stanoví aj náhradný trest odňatia slobody, ktorý je v prípade mladistvých taktiež modifikovaný, a to až na jeden rok pre prípad, že by výkon peňažného trestu mohol byť v ustanovenej lehote úmyselne zmarený. Táto okolnosť môže nastať kedykoľvek po právoplatnosti rozsudku.⁶⁰ Môže spočívať napr. v odmietaní zaplatiť peňažný trest, v úmyselnom vyhýbaní sa práci, v zatajení majetku alebo príjmu, a to napriek tomu, že jeho osobné a majetkové pomery mu zaplatenie umožňujú.⁶¹ Samozrejme, aj v tomto prípade platí, že súd peňažný trest neuloží, ak by ho mladistvý nebol schopný zaplatiť (§ 57 ods. 1 TZ). Ak však nastanú uvedené okolnosti úmyselným pričinením mladistvého až po nadobudnutí právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku v rámci vykonávacieho konania, je na mieste náhradný trest odňatia slobody. Kvalitatívne iná situácia, takisto známa zo všeobecnej úpravy peňažného trestu, by spočívala v dočasnej, resp. prechodnej neschopnosti mladistvého zaplatiť peňažný trest, ktorá nastala z objektívnych príčin až po právoplatnosti rozsudku, a ktorá by v konkrétnom prípade mohla viesť k rozhodnutiu súdu o odklade výkonu peňažného trestu najviac na tri mesiace (§ 430 ods. 1 písm. a) TP) alebo k povoleniu splátok tak, aby bol celý peňažný trest zaplatený najneskôr do jedného roka odo dňa, keď rozsudok nadobudol právoplatnosť (§ 430 ods. 1 písm. b) TP).⁶² V prípade dlhodobej neschopnosti odsúdeného mladistvého zaplatiť peňažný trest v dôsledku okolností nezávislých od jeho vôle, alebo ak by výkonom peňažného trestu bola vážne ohrozená výživa alebo výchova osoby, o výživu alebo výchovu ktorej je odsúdený mladistvý podľa zákona povinný sa starať, súd upustí od výkonu peňažného trestu alebo jeho zvyšku, v zmysle § 432 ods. 1 TP.

Podľa ustanovenia § 114 ods. 3 TZ možno mladistvému po právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku, ktorým mu bol uložený peňažný trest, ako alternatívu k nemu alebo k zvyšku nevykonaného peňažného trestu, po jeho súhlasnom vyjadrení, uložiť všeobecne prospešnú činnosť v rámci probačného programu, ktorý je zriadený na tento účel. Pokiaľ mladistvý všeobecne prospešnú činnosť vykoná, súd rozhodne o upustení od náhradného trestu odňatia slobody.⁶³ Vykonaním spoločensky prospešnej činnosti však nesmie byť u mladistvého narušená príprava na budúce povolanie, plnenie povinností súvisiacich so vzdelávacím programom školy, alebo výkonom povolania alebo zamestnania.⁶⁴

Ak súd uloží mladistvému peňažný trest, môže jeho výkon podmienične odložiť na skúšobnú dobu až troch rokov, na rozdiel od dospelých páchatel'ov, u ktorých podmienične odloženie zákon nepripúšťa. Podstata podmieničného odkladu výkonu peňažného trestu u mladistvého spočíva v tom, že súd síce vysloví odsudzujúci rozsudok a uloží peňažný trest, avšak samotný jeho výkon odloží, a to za predpokladu, že v stanovenej skúšobnej dobe bude mladistvý viesť riadny život a vyhovie uloženým podmienkam.

V zmysle § 115 ods. 1 TZ súd môže podmienične odložiť výkon peňažného trestu u mladistvého, ak:

- a) vzhľadom na osobu mladistvého a na okolnosti prípadu sa má za to, že účel trestu sa dosiahne aj bez jeho výkonu, alebo
- b) ak súd prijme záruku za nápravu mladistvého a ak vzhľadom na výchovný vplyv toho, kto záruku ponúkol, má za to, že účel trestu sa dosiahne aj bez jeho výkonu.

Ad a): V tejto súvislosti je dôraz kladený predovšetkým na osobu mladistvého, konkrétne na profil jeho osobnosti, na jeho povahové a charakterové vlastnosti, jeho záľuby, vzťah k práci,

ku škole, k rodine, k spoločnosti. Zhodnotenie osoby mladistvého a jeho doterajšieho života by malo priniesť perspektívu pozitívneho vývoja jeho správania a toho, že sa napraví aj bez výkonu uloženého peňažného trestu. Možnosť nápravy mladistvého bude potrebné posúdiť podľa doterajšieho života, podľa pohnútok a príčin jeho trestnej činnosti, podľa sociálneho prostredia, v ktorom žije, podľa jeho prípadnej kriminálnej minulosti, podľa postoja k ním spáchanému trestnému činu, a pod.⁶⁵

Vedľa osoby mladistvého je však potrebné prihliadať aj na okolnosti prípadu, ktoré sa viažu na spáchaný trestný čin, ktoré sú určované spôsobom spáchania činu, jeho následkami, mierou zavinenia mladistvého, jeho pohnútkou, situáciou, prostredím a spoločenskými pomermi v čase a mieste činu.⁶⁶

Záver súdu o tom, že účel trestu možno dosiahnuť aj bez jeho výkonu, sa teda musí opierať jednak o náležité a všestranné zhodnotenie osoby mladistvého (najmä jeho doterajšieho života a prostredia, v ktorom žije a pracuje), ako aj okolností prípadu a nesmie byť s týmito skutočnosťami v logickom rozpore.⁶⁷

Ad b): V tomto prípade súd zhodnotí, aké má reálne možnosti ten, kto záruku ponúka, či dokáže efektívne výchovne pôsobiť na mladistvého a dosiahnuť zmenu jeho správania. Záruku za nápravu mladistvého môže ponúknuť záujmové združenie občanov (občianske združenia, odborové organizácie, kolektív spolupracovníkov a štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti) alebo dôveryhodná osoba, ktorá je schopná priaznivo ovplyvňovať obvineného (najmä rodičia a príbuzní mladistvého). Zákonom predpokladané požiadavky však nebudú splnené pri ponúknutej záruke zo strany rodičov mladistvého, ktorí mali s jeho výchovou vážne problémy, ktoré vyústili aj do spáchania trestného činu.⁶⁸

Zároveň je v zmysle ustanovenia § 115 ods. 2 TZ nutné dodať, že ustanovenie o podmienčnom odklade výkonu peňažného trestu sa týka len tohto trestu, a preto nemá nijaký vplyv na výkon ostatných trestov uložených popri peňažnom treste, ak súd nerozhodol inak.

Pri podmienčnom odklade výkonu peňažného trestu je obligatórnou podmienkou stanovenie skúšobnej doby, ktorá je výrazom jeho podmienčného charakteru. Ustanovením § 116 ods. 1 TZ je zvýraznená potreba sledovania správania mladistvého počas stanovenej doby, ako aj jeho usmernenie, aby viedol riadny život prostredníctvom fakultatívne uložených primeraných obmedzení a povinností upravených v § 51 ods. 3 a 4 TZ. Riadny život vedie ten, kto si plní základné povinnosti občana jednak v súkromnom živote, ako aj povinnosti voči spoločnosti, čiže tento pojem nemožno stotožňovať výhradne len s jeho netrestanosťou.⁶⁹ K skúšobnej dobe je nutné dodať, že zákon stanovuje len jej hornú hranicu troch rokov, ktorú nemožno prekročiť. Keďže dolnú hranicu zákon nevymedzuje, jej stanovenie je vecou vlastnej úvahy súdu.⁷⁰

Súd napokon môže rozhodnúť buď o osvedčení mladistvého, ak ten viedol riadny život a vyhovelo uloženým podmienkam, alebo môže rozhodnúť o tom, že uložený peňažný trest sa vykoná, ak mladistvý nevedol riadny život a nevyhovelo uloženým podmienkam. Rozhodnutie o tom, že sa odsúdený mladistvý osvedčil, môže však súd urobiť až po uplynutí celej skúšobnej doby, nie v jej priebehu.⁷¹

V prípade, že súd neurobí do jedného roka po uplynutí skúšobnej doby ani jedno z uvedených rozhodnutí, bez toho, že by mladistvý mal na tom vinnu, má sa v zmysle ustanovenia § 50 ods. 5 TZ za to, že sa mladistvý osvedčil, alebo ak takéto rozhodnutie súd neurobí do dvoch rokov, keď sa proti odsúdenému mladistvému vedie v skúšobnej dobe trestné stíhanie pre iný trestný čin (§ 50 ods. 6 TZ). Táto zákonná fikcia nahrádza rozhodnutie súdu o tom, že sa mladistvý osvedčil. S osvedčením mladistvého je spojená aj fikcia zahľadania odsúdenia. Na mladistvého, u ktorého bolo vyslovené, že sa osvedčil, alebo sa má za to, že sa osvedčil, hľadí sa ako keby nebol odsúdený. ■

65 R 23/1967.

66 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 662.

67 R 32/1972.

68 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 663.

69 R 59/1973.

70 BURDA, E. – ČENTĚŠ, J. – KOLESÁR, J. – ZÁHORA, J. a kol.: **Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.** 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 664.

71 R 32/1964-II.

RESUMÉ

Aplikácia peňažného trestu v Slovenskej a Českej republike. 1. časť

Príspevok sa venuje analýze peňažného trestu ako sankcie za spáchanie trestného činu, s akcentom na alternatívnu povahu predmetného druhu trestu. Autor v príspevku podáva podrobný rozbor charakteru a osobitostí peňažného trestu a detailne vysvetľuje podmienky jeho aplikácie v právnom poriadku SR, najmä z pohľadu trestného práva hmotného. Autor vyzdvihuje osobitný význam a odstrašujúci účinok peňažného trestu, rozoberá jeho výhody ako aj negatíva, a to v dnešnej spoločnosti, v ktorej prevláda konzumné myslenie a hlavný dôraz sa kladie na napĺňovanie materiálnych túžob.

SUMMARY

Application of Financial Penalty in the Slovak Republic and Czech Republic. 1st Part

The article analyses financial penalty as a sanction for the commission of a crime with an emphasis on the alternative nature of this form of sentence. The author makes a detailed analysis of the nature and specific features of financial penalty, and he in a detail explains requirements to be met in order to apply financial penalties under legal rules applicable in the Slovak Republic, mainly in the light of criminal substantive law. The author emphasizes specific importance of financial penalty and its nature of a deterrent, he analyses its pros and cons even in modern society ruled by the consumerism where main emphasis is put on the meeting of material needs.

ZUSAMMENFASSUNG

Anwendung der Geldbuße in der Slowakischen und Tschechischen Republik. 1. Teil

Im Beitrag wird die Geldbuße als Sanktionierung wegen Begehung einer strafbaren Handlung mit einem Akzent auf die alternative Beschaffenheit der betreffenden Straftat, analysiert. Der Autor befasst sich im Artikel detailliert mit den Bedingungen deren Anwendung in der Rechtsordnung der Slowakischen Republik, hauptsächlich vom Sichtpunkt des materiellen Strafrechtes. Der Autor betont nachdrücklich die besondere Bedeutung und abschreckende Wirkung der Geldbuße, er analysiert deren Vorteile sowie Nachteile in der heutigen Gesellschaft, in der eine konsumorientierte Denkweise dominiert und insbesondere die Erfüllung von materiellen Wünschen hervorgehoben wird.

Princíp zákazu retroaktivity a jeho aplikácia v oblasti správy daní¹

JUDr. Ľubica Masárová, PhD.

Problematika retroaktivity v oblasti daní je diskutovanou otázkou v odbornej verejnosti, najmä vzhľadom na časté zmeny daňovej legislatívy. Cieľom tohto článku je poukázať na zložitosť aplikácie princípu zákazu retroaktivity v tejto oblasti, priblížiť judikatúru vybraných ústavných súdov v EÚ a naznačiť otáznosť retroaktivity novely Daňového poriadku od 1. 1. 2014, ktorá prináša zásadné rozšírenie obsahu zásady neformálnosti.

Zákaz retroaktivity ako súčasť princípu právneho štátu

Retroaktivitou (spätnou účinnosťou) rozumieme takú vlastnosť právnej normy, ktorá spočíva v tom, že daná norma určitým spôsobom pôsobí v minulosti a priamo alebo nepriamo svojim adresátom stanovuje práva a povinnosti vo vzťahu k obdobiu, kedy ešte nemali možnosť sa s jej obsahom zoznámiť.

Podľa J. Harváneka je retroaktivita akousi výnimkou zo všeobecného časového pôsobenia právnej normy, ktorá vyvoláva množstvo otázok a sporov. Pôsobí ako motív správania, čo je hlavnou spoločenskou funkciou právnej normy, môže iba za predpokladu, že v čase konkrétneho správania subjektov existuje a je normou účinnou. V opačnom prípade ide o akýsi druh anomálie, samozrejme, za predpokladu, že daný stav nebudeme chápať tak, že norma bola k dátumu

svojej účinnosti spätne vydaná. Najčastejšie ide o situáciu, keď sa nová právna úprava vzťahuje na spoločenské vzťahy, ktoré vznikli pred nadobudnutím právoplatnosti danej úpravy. Samotný inštitút retroaktivity je veľmi komplikovaný, pretože pokiaľ sa uplatňuje, dochádza k zásahu do tzv. nadobudnutých práv, čo možno považovať za neželaný jav. Nemožno však zabudnúť na to, že v určitom rozsahu takmer každý právny predpis zasahuje do právnych vzťahov vzniknutých v minulosti.²

Teória i prax rozlišuje medzi pravou a nepravou retroaktivitou.

Zákonodarcu v novom právnom predpise pri pravej retroaktivite neuzná práva alebo povinnosti založené právnymi skutočnosťami,

JUDr. Ľubica Masárová, PhD.

je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a Ekonomickej fakulty Univerzity v Belehrade.

V súčasnosti pôsobí ako odborná asistentka na Katedre správneho práva, práva životného prostredia a finančného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Zároveň je členkou Slovenskej komory daňových poradcov a Slovenskej advokátskej komory.

ktoré sa ako právne skutočnosti uznávali na základe skoršieho (predchádzajúceho) právneho predpisu. O pravú retroaktivitu ide napríklad vtedy, keď neskorší právny predpis so spätnou účinnosťou (s dopadom do minulosti) upravuje vzťahy, ktoré vznikli v minulosti. V dôsledku toho nastáva stav, v rámci ktorého účinnosť neskoršieho právneho predpisu nastáva skôr ako jeho platnosť (skôr, než začal existovať).³

Podľa A. Gerlocha pravá retroaktivita zákona spočíva v tom, že účinnosť začne skôr, než jeho platnosť, takže sa použije neskorší zákon na prípady (právne skutočnosti), ktoré sa stali už v minulosti.⁴

1 Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0024-12.

2 Harvánek, J. a kol.: **Teorie práva**. Plzeň : Aleš Čenek, 2008, s. 214–215.

3 Uznesenie NS SR sp. zn. 4 Cdo 98/2010 z 29. 6. 2010.

4 Gerloch, A.: **Teorie práva**. Plzeň : Aleš Čenek, 2007, s. 97.

5 Tichý, L.: **K časové působnosti novely občanského zákoníka**. Právník č. 12, 1984, s. 1104.

6 Nález ÚS SR sp. zn. PL. ÚS 38/99 z 23. 6. 1999, sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. 4. 2001.

7 Knapp, V.: **Teorie práva**. Praha : C. H. Beck, 1995, s. 208.

8 K otázke zákazu retroaktivity v správnom trestaní pozri Maslen, M.: **Zákaz retroaktivity ako kľúčový princíp správneho trestania**. In: Cofola 2011. Brno : Ma-

sarykova univerzita, 2011,
s. 1702–1714

- 9 Ako uvádza P. Svoboda, rezolúcie a odporúčania sú síce oficiálnymi aktmi Rady Európy, nie sú však právne záväzné a majú len odporúčací charakter. Vyjadrujú však určitý minimálny, všeobecne uznávaný štandard ochrany ľudských práv v členských štátoch Rady Európy, a majú tak pre členské štáty nemalý politický a morálny význam. In: SVOBODA, P.: **Ústavní základy správního řízení v České republice. Právo na spravedlivý proces a české správní řízení.** Praha : Linde Praha, a. s., 2007, s. 107.
- 10 Porovnaj Košičiarová, S.: **Princípy dobrej verejnej správy a Rada Európy.** Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2012, s. 332; Perlík, D.: Retroaktivita právních předpisů v komunitárním právu, Praha : Linde Praha, a. s., 2006, s. 20.
- 11 Košičiarová, S.: **Princípy dobrej verejnej správy a Rada Európy.** Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2012, s. 47; Svoboda, P.: **Ústavní základy správního řízení v České republice. Právo na spravedlivý proces a české správní řízení.** Praha : Linde Praha, a. s., 2007, s. 124.
- 12 Nález ÚS SR
sp. zn. PL. ÚS 36/1995
z 3. 4. 1996.
- 13 Nález ÚS ČR
sp. z. Pl. ÚS 9/08
z 12. 7. 2011
- 14 Uznesenie NS SR
sp. zn. 4 Cdo 98/2010
z 29. 6. 2010.
- 15 Nález ÚS ČR
sp. zn. Pl. ÚS 21/96
z 4. 2. 1997

Ako uvádza L. Tichý práva retroaktivita zahŕňa v podstate dve odlišné situácie. Po prvé stav, keď nová úprava zakladá vznik novým právnym vzťahom pred jej účinnosťou za podmienok, ktoré až dodatočne stanovila. Po druhé, novela môže meniť právne vzťahy vzniknuté podľa starej právnej úpravy, a to ešte pred účinnosťou nového zákona.⁵

Nepravá retroaktivita je stav, v ktorom nová právna úprava nevytvára žiadne právne účinky smerujúce pred deň nadobudnutia účinnosti, avšak kvalifikuje tie právne úkony, ku ktorým došlo ešte pred nadobudnutím jej účinnosti, v dôsledku čoho môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu tých právnych účinkov, ktoré boli predtým späť s ich uzavretím. O nepravú retroaktivitu ide aj v prípade, ak zákon uzná skutkové podstaty alebo právne skutočnosti, ktoré vznikli počas účinnosti skoršieho zákona, súčasne však prináša určité zmeny právnych následkov, ktoré s nimi súvisia, pokiaľ tieto právne následky v čase nadobudnutia účinnosti tohto nového zákona ešte nastali.⁶

Nepravá spätná účinnosť retroaktivitou v pravom zmysle slova nie je, pretože právne normy s takým charakterom v skutočnosti nijako v minulosti nepôsobia. Iba okamžite stanovujú, ako budú posudzované v budúcnosti vzniknuté následky právnych vzťahov.⁷

Ako vo väčšine vnútroštátnych právnych poriadkov demokratických štátov, aj v ústavnom poriadku Slovenskej republiky je zákaz retroaktívneho pôsobenia právnych noriem explicitne vyjadrený len vo vzťahu k trestnému zákonodarstvu v čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého „trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný“. Závazok bezpodmienečne rešpektovať zákaz retroaktivity v neprospech páchatela v trestnej oblasti vyplýva tiež z čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 40 ods. 6 Listiny základných práv a slobôd. Požiadavku zákazu spätnej pôsobnosti právnych noriem zakladá aj čl. 2 odporúčania Výboru ministrov Rady Európy č. (91) 1 o správnych sankciách.⁸ Aj keď toto odporúčanie patrí do kategórie tzv. soft law,⁹ zo súdnej judikatúry napriek tomu možno odvodiť, že absolútny zákaz retroaktivity platí pre celú oblasť, kde verejná moc postupuje represívne, t. j. najmä v prípade správnych deliktov.¹⁰

V ostatných právnych oblastiach vnútroštátne právne poriadky spravidla možnosť spätnej účinnosti právnych noriem neupravujú a jej neprípustnosť odvodzujú z princípov tzv. materiálneho právneho štátu.

K základným princípom materiálneho právneho štátu, ktorý je implicitne obsiahnutý aj v článku 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, patrí princíp právnej istoty. Ten pozostáva z viacerých čiastkových prvkov, ktoré vystupujú aj ako samostatné princípy. Ide najmä o princíp jasnosti (určitosti), zrozumiteľnosti a predvídateľnosti právnych noriem, princíp legitímnych očakávaní, t. j. predvídateľnosti postupu orgánov verejnej moci, princíp ochrany dôvery občanov v právo, princíp ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere a tiež princíp zákazu retroaktivity.¹¹

Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky „k imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí aj požiadavka (princíp) právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, súčasťou čoho je i zákaz spätého (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov, resp. ich ustanovení. Ten, kto konal, resp. postupoval na základe dôvery v platný a účinný právny predpis (jeho noriem), nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný spätným pôsobením právneho predpisu alebo niektorého jeho ustanovenia“.¹² Ústavný súd Českej republiky vyslovil názor, že „je povinnosťou štátnych orgánov pri rozhodovaní o právnej pozícii jednotlivca postupovať v súlade s požiadavkami kladenými na právny štát. K nim patrí požiadavka, podľa ktorej štát môže vyžadovať od fyzických a právnických osôb správanie, ktorého pravidlá sú stanovené a vyhlásené vopred. Iný postup, ak k tomu neexistujú zvlášť závažné dôvody, znamená porušenie princípov právnej istoty a ochrany dôvery v právo.“¹³

Práve v tejto súvislosti je významné rozlišovanie pravej a nepravnej retroaktivity. Pokiaľ sa pravá retroaktivita v zásade odmieta ako nezlučiteľná s obsahom princípu právneho štátu, nepravá retroaktivita sa akceptuje ako prípustný nástroj na dosiahnutie ustanovených a dostatočne významných cieľov verejnej moci.¹⁴ Uvedené potvrdil vo svojom náleze aj Ústavný súd Českej republiky, podľa ktorého pri pravej retroaktivite platí zásada všeobecnej neprípustnosti, z ktorej existujú striktné obmedzené výnimky prípustnosti, pri retroaktivite nepravnej platí, naopak, zásada všeobecnej prípustnosti, z ktorej existujú výnimky jej neprípustnosti.¹⁵

Ústavný súd Slovenskej republiky síce nepovažuje nepravú retroaktivitu za štandardný vstup do existujúcich právnych vzťahov, avšak pripustil možnosť zákonodarcu výnimočne uplatniť retroaktívne ustanovenia, pričom v takom prípade musí preukázať závažné dôvody všeobecného

záujmu, ktoré si môžu vyžiadať alebo odôvodniť prelomenie zásady zákazu spätnej pôsobnosti v prospech slobodnej tvorby právnej úpravy zo strany zákonodarcu.¹⁶ Pri posudzovaní ústavnej akceptovateľnosti legislatívnej zmeny, ktorá má charakter nepravnej retroaktivity, treba však zároveň brať do úvahy, či v konkrétnych okolnostiach posudzovaného prípadu dôjde prijatím novej právnej úpravy zároveň aj k výraznému zhoršeniu doterajšej právnej pozície dotknutých osôb, pretože v takomto prípade je nová právna úprava minimálne v napätí s princípom ochrany legitímnych očakávaní. Pravá retroaktivita je v porovnaní s retroaktivitou nepravou extrémnym zásahom do princípu právnej istoty. Nepravá retroaktivita môže ale tiež ústavne relevantným spôsobom zasiahnuť do právnej istoty.¹⁷

Podľa Spolkového ústavného súdu SRN je retroaktivita v súlade so Základným zákonom najmä vtedy, keď legitímne očakávanie občanov nie je hodné ochrany, pretože tento časový rozsah bol predvídateľný. Okrem toho je spätná účinnosť prípustná, ak si to vyžadujú dôležité dôvody verejného záujmu, kedy nevyhnutnosť jeho dosiahnutia prevažuje nad ochranou legitímneho očakávania účastníkov právnych vzťahov.¹⁸

Podľa Súdneho dvora EÚ princíp zákazu retroaktivity je prejavom zásady právnej istoty, avšak za určitých okolností sú z neho výnimky prípustné, najmä ak to vyžaduje verejný záujem a pokiaľ je dostatočne rešpektované legitímne očakávanie dotknutých osôb.¹⁹ Podľa stanoviska generálneho advokáta Warnera z výnimočnej povahy spätnej pôsobnosti vyplýva, že musí byť možná len v takých prípadoch, v ktorých verejný záujem takúto časovú pôsobnosť skutočne vyžaduje. Nie je mysliteľné ju používať „k uľahčeniu práce výkonnej moci“.²⁰ Súdny dvor pripúšťa, že existujú okolnosti, kedy je spätná účinnosť nevyhnutná, pretože zákonodarcu oprávnené nemohol vznik určitej právnej skutočnosti predvídať a reagovať skôr, než nastane, resp. daný orgán síce môže vedieť o tom, že určitá situácia vznikne, ale môže preň byť „skoro nemožné“ daný predpis vydať skôr.²¹ Súdny dvor napríklad výslovne pripúšťa prijímanie retroaktívnych aktov k zamedzeniu špekulatívnych konaní, pri ktorých právne subjekty získavajú výhody, ktoré sú „hospodársky neospravedliteľné“ a kedy si dotknuté osoby musia byť vedomé takejto skutočnosti.²² Nevyhnutnosť spätnej účinnosti Súdny dvor EÚ pripúšťa aj v iných prípadoch, najmä v prípade potreby stabilizácie trhov. Podmienka rešpektovania legitímnych očakávaní je posudzovaná na základe kritéria predvídateľnosti. K jeho porušeniu dochádza, ak je retroaktívny predpis vydaný náhle a nečakane. Inými slovami, Súdny dvor konštatuje porušenie zásady legitímnych očakávaní vtedy, ak opatrný a dobre informovaný podnikateľ nemohol rozumne s vydaním retroaktívnej právnej úpravy počítať.²³

Aplikácia princípu zákazu retroaktivity v daňovej oblasti

Všeobecne je pre aplikáciu princípu zákazu retroaktivity nevyhnutné stanovenie kritéria, kedy (od ktorého okamihu) je daný právny predpis považovaný za retroaktívny. V trestnej oblasti, kde je tento princíp zakotvený priamo v ústavných normách, je zrejme, že tento okamih definoval sám zákonodarcu, a to na základe kritéria existencie a účinnosti daného právneho predpisu na jednej strane a pojmu trestného činu na strane druhej. Právny predpis je teda retroaktívny, ak kvalifikuje určité konanie ako trestné, pričom toto konanie trestné nebolo v okamihu, keď k nemu došlo. V nerepresívnych oblastiach práva je však definovanie tohto kritéria oveľa zložitejšie. Vychádzajúc z definičného znaku retroaktivity, ktorým je pôsobenie v minulosti, je najmä v oblasti daňovej zložité odlišenie, aký spôsob pôsobenia a od ktorého okamihu je relevantný pre posúdenie, či možno hovoriť o retroaktivite, a ak áno, či pôjde o retroaktivitu priamu alebo nepriamu. Uvedené rozlíšenie je pritom mimoriadne dôležité najmä vo vzťahu k posúdeniu prípustnosti takejto retroaktivity.

Príkladom je posúdenie, či zmena zákona o dani z príjmov, ktorou sa zvyšuje sadzba dane, a ktorá je schválená v priebehu zdaňovacieho obdobia, avšak má byť uplatnená od začiatku zdaňovacieho obdobia, má byť kvalifikovaná ako priama alebo nepriama retroaktivita. Tu sú v zásade možné dve koncepcie. Podľa prvej tzv. koncepcie zdaniteľných prípadov (udalosti) v danom prípade možno hovoriť o priamej retroaktivite. Základom pre tento záver je skutočnosť, že nový zákon sa uplatní aj na obdobie, ktoré predchádzalo okamihu jeho vyhlásenia, resp. jeho účinnosti. Zároveň, o priamu retroaktivitu ide aj preto, lebo sa uplatní na zdaniteľné prípady

16 Nález ÚS SR
sp. zn. PL. ÚS 3/09
z 24. 4. 2001.

17 Nález ÚS SR
sp. zn. PL. ÚS 3/09
zo dňa 26. 1. 2011.

18 Zbierka súdnych
rozhodnutí Spolkového
ústavného súdu
BVerfGE 13, 261 (272).

19 Napr. Racke, 98/78, Recueil, s. 69, Decker, 99/78, Recueil, s. 101

20 Stanovisko generálneho
advokáta Warnera, Súdny
dvor 7. 7. 1976, IRCA, 7/76,
Recueil, s. 1213, 1240.

21 Perlík, D.: **Retroaktivita
právnych predpisů
v komunitárním právu.**
Praha : Linde Praha, a. s.,
2006, s. 89.

22 Súdny dvor 9. 1. 1990,
SAFA, C-337/88, Recueil,
s. I-1, bod. 17

23 Petrлік, D.: **Retroaktivita
právnych predpisů
v komunitárním právu.**
Praha : Linde Praha, a. s.,
2006, s. 102 s odkazom
na stanovisko generálneho
advokáta Tesauro, Súdny
dvor 9. 1. 1990, SAFA,
C-337/88, Recueil, s. I-1,
bod 9 a prípady Meiko-
Konservenfabrik, 224/82
a Petrлік, C-324/96.

(dosiahnuté príjmy, uskutočnené transakcie), ktoré sa udiali pred dňom vyhlásenia. Podľa druhej koncepcie, označovanej ako koncepcia zdaňovacieho obdobia, by však takáto zmena právnej úpravy bola považovaná iba za retroaktivitu nepriamu. Hlavným argumentom tejto koncepcie je skutočnosť, že daňová povinnosť za prebiehajúce zdaňovacie obdobie vzniká na konci tohto zdaňovacieho obdobia, a teda daňový prípad nie je uzatvorený do konca zdaňovacieho obdobia, a preto zmenu právnej úpravy pred ukončením zdaňovacieho obdobia nemožno považovať za priamu retroaktivitu, aj keď bude uplatňovaná spätne od jeho začiatku. Podľa tejto koncepcie o priamej retroaktivite daňovej legislatívy možno hovoriť iba v prípade jej účinkov v zdaňovacích obdobiach, ktoré už boli ukončené.²⁴

24 K tomu pozri napr. Gribnau, H. – Pauwels, M.: **Retroactivity of Tax Legislation, General report**, EATLP 2010.

Koncepcia zdaňovacieho obdobia bola dlhodobo presadzovaná napríklad v Spolkovej republike Nemecko. Vychádzala z judikatúry najmä prvého senátu Spolkového ústavného súdu, podľa ktorej o pravú retroaktivitu ide iba vtedy, ak zákon následne zasiahne a zmení skutočnosti tvoriace hypotézu právnej normy, ktoré sa už v minulosti uskutočnili. Skutočnosť zakladajúca daňovú povinnosť bola však považovaná za uskutočnenú až uplynutím zdaňovacieho obdobia. Ak teda zákonodarca počas zdaňovacieho obdobia zvýšil sadzbu dane, takýto právny predpis nemal pravú retroaktívnu povahu.²⁵

25 BVerfGE 22, 330 (347).

V najnovšej judikatúre Spolkového ústavného súdu došlo k čiastočnému posunu pomerne ústretovej rozhodovacej činnosti v prospech štátu smerom k posilneniu princípu legitímnych očakávaní daňových subjektov pri posudzovaní prípustnosti spätnej účinnosti daňovo-právnych noriem. Druhý senát tohto súdu posudzoval ústavnosť zmeny zdaňovania predaja pozemkov. Podľa právnej úpravy účinnej do 31. 12. 1998, nepodnikateľské príjmy z predaja pôdy podliehali dani z príjmov len v prípade, ak osoba vlastnila túto pôdu menej ako dva roky. Nová právna úprava, vyhlásená až 31. 3. 1999, spätne od 1. 1. 1999 predĺžila toto obdobie až na 10 rokov, pričom, navyše, toto predĺžené obdobie pre oslobodenie od dane z príjmu sa uplatňovalo aj vo vzťahu k pôde, ktorá bola nadobudnutá ešte pred zmenou právnej úpravy. V súvislosti s touto zmenou bolo otáznne, od ktorého dňa možno považovať takúto zmenu úpravy za retroaktívnu, resp. od ktorého dňa si daňový subjekt zaslúži ochranu svojich legitímnych očakávaní vo vzťahu k príjmom z predaja takejto pôdy? Je týmto momentom deň nadobudnutia pôdy, okamih uplynutia dvojročnej lehoty, deň predaja pôdy, deň prijatia platby z predaja, alebo až deň ukončenia zdaňovacieho obdobia, v ktorom daňový subjekt tento príjem dosiahol?

Odpoveď na túto otázku dal súd vyhlásením tejto zmeny právnej úpravy iba za čiastočne protiústavnú z dôvodu porušenia princípu ochrany legitímnych očakávaní. Argumentácia súdu dáva veľmi zaujímavý pohľad na chápanie obsahu pojmu „legitímne očakávanie“. Ako uviedol súd, nejde o pravú retroaktivitu, pri ktorej právne následky majú nastať vo vzťahu k zdaniteľným udalostiam, ktoré už boli ukončené v čase zmeny právnej úpravy. Predĺženie obdobia predaja nie je uplatňované až do posudzovaného zdaňovacieho obdobia, ktoré stále prebieha, t. j. vzťahuje sa až na príjmy získané od 1. 1. 1999. Avšak, k nepriamej, de facto retroaktivite dochádza vo vzťahu k pôde, ktorá už bola nadobudnutá v čase vyhlásenia novej úpravy dňa 31. 3. 1999. To síce nie je principiálne zakázané, avšak v súlade so zásadami, pokiaľ ide o základné práva a právny štát, je to iba v prípade, ak retroaktívna zmena je vhodná a nevyhnutná na podporu účelu zákona a súčasne medze primeranosti nie sú prekročené, porovnávajúc dosah sklamania očakávania s naliehavosťou dôvodov ospravedlňujúcich právnu zmenu. Zohľadnením uvedeného súd dospel k nasledovným záverom. V prípadoch, keď v čase prijatia novej právnej úpravy ešte neuplynulo dvojročné obdobie od nadobudnutia pôdy, jeho predĺženie nie je z ústavného hľadiska vadné. Rovnako to platí aj v prípade, ak dvojročné obdobie už síce uplynulo, avšak je možné zdaníť len tie cenové (hodnotové) prírastky, ktoré neexistovali do okamihu zmeny predmetného ustanovenia. Hoci rozhodnutie kúpiť pôdu môže byť motivované v individuálnych prípadoch aj očakávaním zisku z jej predaja oslobodeného od dane po dvoch rokoch, avšak prostá možnosť zisku (následne nezdaneného) však nezakladá pozíciu, ktorá je zákonom chránená na základe legitímnych očakávaní. V čase obstarania pôdy nie je možné očakávať s určitosťou nárast jej ceny (hodnoty), a preto sklamanie nádeje z budúcich nezdaniteľných prírastkov majetku tiež nemôže byť považované za zníženie hodnoty majetku. Uplatnenie predĺženého obdobia však porušuje ústavný princíp ochrany legitímnych očakávaní, ak zvýšenie ceny (hodnoty) pôdy, ku ktorému došlo do okamihu zmeny právnej úpravy, bude podliehať zdaneniu, bez ohľadu na to, či už bolo cez príjem z predaja skutočne zrealizované podľa predchádzajúcej právnej úpravy, alebo aspoň mohlo byť zrealizované s oslobodením od dane do zmeny právnej úpravy, pretože pôvodné

obdobie na uplatnenie oslobodenia už uplynulo. Z tohto pohľadu konkrétna majetková pozícia už vznikla a jej hodnota je následne znížená na základe retroaktívneho predĺženia obdobia, po uplynutí ktorého príjem z predaja nepodlieha zdaneniu. Vo vzťahu k tým, ktorí už svoju pôdu predali do konca roku 1998 to navyše vedie k nerovnému zaobchádzaniu z pohľadu rovnakého daňového zaťaženia, čo si vyžaduje závažné odôvodnenie. Súd ako dôležitý verejný záujem vo vzťahu ku sklamaniu dôvery občana v právo neakceptoval predložené všeobecné odôvodnenie, podľa ktorého uvedená zmena právnej úpravy prináša spravodlivejší princíp zdanenia na základe ekonomických možností. Uvedené je podľa neho dôležité iba vo vzťahu k zásadnému rozhodnutiu venovať väčšiu pozornosť ako v minulosti súkromným ziskom, resp. zvýšeniu hodnoty súkromného majetku z pohľadu finančnej sily. Tento cieľ „vylepšiť“ právnu situáciu predstavuje len verejný záujem na zmene právnej úpravy, avšak nie je dostatočný na to, aby legitimizoval spätné zdanenie hodnoty (ceny), ktorá už bola dosiahnutá s oslobodením od dane. Rovnako to platí o ďalšom ciele, ktorým zákonodarcu argumentoval a ktorým je potreba financovania výdavkov. Zásadne, zámer jednoducho zvýšiť štátne príjmy nie je sám o sebe verejným záujmom prevažujúcim nad ochranou legitímnych očakávaní daňových subjektov zasiahnutých zmenou právnej úpravy. To by totiž znamenalo, že ochrana ich legitímnych očakávaní vo vzťahu k retroaktívnemu sprísneniu daňového práva je prakticky „bezzubým tigrom“. Aj potreba financovať daňové úľavy v iných oblastiach predstavuje len všeobecnú potrebu na zmenu úpravy zdaňovania príjmov z predaja pôdy v období po prijatí novej právnej úpravy, avšak taktiež nelegitimizuje retroaktívne zdanenie už realizovanej zvýšenej hodnoty aktív. Nemožno ju ospravedlniť ani ťažkosťami a možnými spormi spojenými s určovaním trhovej ceny nehnuteľnosti ku dňu zmeny právnej úpravy. Uvedené môžu ospravedlniť v najlepšom prípade iba hrubšie odhady tejto ceny, avšak nie úplné upustenie od určenia tejto ceny.²⁶

Ústavný súd Českej republiky sa otázkou retroaktivity v oblasti daňového práva zaoberal v súvislosti s novelou zákona Českej národnej rady č. 586/1992 Zb. o dani z príjmov v znení neskorších zmien, ktorá nadobudla účinnosť od 1. 1. 1998, avšak sporné ustanovenie sa malo použiť už na zdaňovacie obdobie roku 1997. Podľa právneho stavu účinného do prijatia spornej novely mohol správca dane upraviť základ dane daňového subjektu o zistený rozdiel cien, ak sa ceny dohodnuté medzi ekonomicky a personálne prepojenými osobami líšili od cien, ktoré boli dohodnuté medzi nezávislými osobami v bežných obchodných vzťahoch za rovnakých alebo obdobných podmienok, a pokiaľ tento rozdiel nebol uspokojivo doložený. Podľa novej právnej úpravy mohol správca dane preverovať rozdiel aj u cien, ktoré boli dohodnuté nielen medzi ekonomicky a personálne prepojenými osobami, ale aj osobami prepojenými inak, pričom za inak prepojené osoby mali byť v zmysle legálnej definície považované osoby, ktoré vytvorili obchodný vzťah prevažne za účelom zníženia základu dane alebo zvýšenia daňovej straty. Uvedené bolo v dôvodovej správe odôvodnené záujmom zamedziť daňovým únikom pri obchodovaní za ceny, ktoré sa výrazne odchyľujú od trhových cien aj v prípadoch účelového vytvárania obchodných vzťahov alebo v prípadoch, keď transakcie medzi personálne a ekonomicky prepojenými osobami sú realizované prostredníctvom tretej osoby, ktorej zapojenie do obchodného reťazca nemá iný podstatný ekonomický účel, než znížiť daňovú povinnosť. Súd vo svojej argumentácii, vychádzajúc zo skutočnosti, že z ústavnoprávneho hľadiska nemôže byť rozhodnutie zákonodarcu o spôsobe riešenia časového stretu starej a novej právnej úpravy vecou náhodnou alebo vecou ľubovôle, ale vecou zvažovania v kolízii ústavnoprávnych princípov, zvažoval, či sú dané podmienky pre pripustenie výnimky z princípu zákazu pravej retroaktivity, ktorá by umožnila ústavnú akceptovateľnosť tejto právnej normy. Konštatoval, že koncepcia daňovej politiky je vecou štátu, ktorý určuje, aké bude daňové zaťaženie poplatníka konkrétnej dane a ako upraví jeho povinnosti v súvislosti s overením správnosti priznaného základu dane. Podľa názoru súdu sa daňový subjekt do prijatia novely zákona mohol dôvodne spoliehať na to, že pri vytváraní právnych vzťahov bude musieť iba v niektorých z nich dokladovať správcovi dane cenový rozdiel a niesť dôsledky, ak tak neurobí, zatiaľ čo v iných právnych vzťahoch ho táto povinnosť stíhať nebude. Z uvedeného dôvodu považoval uvedený prípad za prípad oprávnenej dôvery daňového subjektu v právo, pretože podľa právnej situácie v dobe, na ktorú sa retroaktívna norma vzťahuje, nemohol predpokladať závadnosť svojho správania a nemohol počítať s možnosťou retroaktívnej zmeny. Argumentáciu zákonodarcu pre uvedenú retroaktívnu zmenu neakceptoval s odôvodnením, že aj napriek tomu, že sa v spoločenských vzťahoch začali prejavovať signály, ktoré nasvedčovali nutnosti novej právnej úpravy, ktorá je predmetom konania, neurobil v pod-

26 BVerfG, 2 BvL 14/02
zo 7. 7. 2010.

27 Nález ÚS ČR
sp. zn. Pl. ÚS 33/01
zo dňa 12. 3. 2002.

mienkach demokratického právneho štátu nič preto, aby takéto nepriaznivé účinky zamedzil skôr, teda úpravou *pro futuro*. V danom prípade preto neboli podľa názoru súdu dané podmienky pre akceptáciu výnimky zo zákazu pravej retroaktivity.²⁷

V súvislosti s uvedeným nálezom Ústavného súdu Českej republiky, ktorým v zásade odmietol prípustnosť retroaktivity v daňovej oblasti, aj napriek tomu, že bola zdôvodňovaná ochranou štátu pred daňovými únikmi vytváraním „umelých obchodných“ vzťahov, je namiesto otázky posúdenia prípustnosti retroaktivity aplikácie novej právnej úpravy zásady neformálnosti upravenej v § 3 ods. 6 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien, ktorá je účinná od 1. 1. 2014. Podľa právnej úpravy pred novelou „správca dane pri uplatňovaní osobitných predpisov pri správe daní berie do úvahy skutočný obsah právneho úkonu alebo inej skutočnosti rozhodujúcej pre vyrubenie alebo vybratie dane“. Novelou sa táto zásada správy daní rozširuje nasledovne: „Na právny úkon alebo inú skutočnosť rozhodujúcu pre zistenie, vyrubenie alebo vybratie dane, ktoré nemajú ekonomické opodstatnenie a ktorých výsledkom je účelové obchádzanie daňovej povinnosti alebo získanie takého daňového zvýhodnenia, na ktoré by inak nebol daňový subjekt oprávnený, alebo ktorých výsledkom je účelové zníženie daňovej povinnosti, sa pri správe daní neprihliada.“ Podľa dôvodovej správy, „cieľom predmetnej úpravy je umožniť správcovi dane nebrať pri správe daní do úvahy napríklad umelé transakcie a štruktúry vytvorené za účelom neželanej optimalizácie daňovej povinnosti, a to aj v prípade, ak takáto daňová optimalizácia nepredstavuje jediný účel týchto transakcií a štruktúr. Pod pojmom daňové zvýhodnenie sa rozumie neoprávnené uplatňovanie si nárokov vyplývajúcich z daňovej legislatívy, napr. nezdaniteľná časť základu dane, uplatnenie daňových výdavkov v neoprávnenej výške, uplatňovanie fiktívnych výdavkov, úmyselná nesprávna kvalifikácia príjmov, ktoré nepodliehajú zdaneniu a podobne“.

Vzhľadom na absenciu prechodného ustanovenia k novej právnej úprave je zrejmé, že správca dane bude môcť uvedené rozšírenie obsahu zásady neformálnosti aplikovať aj na posudzovanie transakcií, ktoré boli zrealizované pred nadobudnutím účinnosti predmetnej zmeny právnej úpravy. Je tiež nesporné, že predmetným ustanovením je napríklad možné postihnúť aj prípady, ktoré sa snažil retroaktívnu úpravou postihnúť český zákonodarca, pričom Ústavný súd Českej republiky retroaktívnu právnu úpravu, odôvodňovanú tiež bojom proti daňovým únikom, nepripustil. Možno teda aplikáciu rozšíreného obsahu zásady neformálnosti aj na transakcie uskutočnené pred nadobudnutím účinnosti tejto zmeny právnej úpravy považovať z ústavného hľadiska za neprípustné porušenie zákazu retroaktivity?

Predovšetkým treba poukázať na to, že zásady správy daní sú upravené v procesnom predpise upravujúcom postup daňových orgánov, daňových subjektov a iných osôb pri správe daní. Teória aj prax akceptuje, že procesné predpisy za retroaktívne nemožno považovať. Podľa D. Petrlíka procesné predpisy nie sú retroaktívne, pretože nemajú žiadny vplyv na posúdenie určitej situácie uskutočnenej pred ich vyhlásením. Upravujú totiž iba procesné práva a povinnosti, ktoré sa realizujú počas prejednávania právnej veci pred príslušným súdom, t. j. v okamihu, ktorý nastáva až po ich vyhlásení. Dané predpisy sa dotýkajú hmotnoprávných vzťahov len tým, že zisťovanie ich obsahu je predmetom sporu, ktorý upravujú.²⁸

Aj podľa judikatúry Súdneho dvora EÚ normy procesného práva sa aplikujú na všetky právne veci prejednávané v okamihu, kedy sú tieto normy účinné, napriek tomu, že predmetom sporu sú skutkové alebo právne situácie, ktoré vznikli pred nadobudnutím ich účinnosti.²⁹ Problémy však môžu nastať v prípade, ak právna úprava obsahuje tak normy procesné, ako aj normy hmotného práva (ako príklad možno uviesť lehotu na zánik práva vyrubiť daň, ktorá bezpochyby je normou hmotnoprávnou). D. Petrlík tiež, s odkazom na francúzsku a nemeckú judikatúru, konštatuje, že aj procesnoprávne predpisy môžu byť retroaktívne, ak by spätne upravovali vznik procesných práv a povinností alebo procesné úkony vykonané pred nadobudnutím ich účinnosti. Z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 98/2010 zo dňa 29. 6. 2010 vyplýva, že sa tento zaoberal otázkou možnej retroaktivity ustanovení občianskeho súdneho poriadku, t. j. noriem procesného predpisu.

Vzhľadom na uvedené je možné poukázať na to, že z pohľadu ústavnej akceptovateľnosti možnej retroaktivity právnej úpravy pri posudzovaní určitých zdaniteľných transakcií, ktoré už boli uskutočnené v predchádzajúcich zdaňovacích obdobiach, by v zásade nemal byť rozdiel len v tom, či jednu a tú istú transakciu môže správca dane „dodať“ z dôvodu ceny neobvyklej medzi osobami, ktoré vytvorili „obchodný vzťah prevažne za účelom zníženia základu dane

28 Petrlík, D.: **Retroaktivita
právných predpisů
v komunitárním právu.**
Praha : Linde Praha, a. s.,
2006, s. 54.

29 Napr. Súdny dvor
6. 7. 1993, CT Control,
C-121/91 a C-122/91,
Recueil, s. I-3873, bod 22.

alebo zvýšenia daňovej straty“ (a táto možnosť je správcovi dane daná hmotnoprávnou úpravou v zákone o dani z príjmov), alebo na základe uplatnenia zásady neformálnosti, ktorá umožňuje „správcovi dane nebrať pri správe daní do úvahy napríklad umelé transakcie a štruktúry vytvorené za účelom neželanej optimalizácie daňovej povinnosti“ (pričom táto možnosť je daná správcovi dane procesným predpisom upravujúcim postup pri správe daní). Ochrana daňových subjektov z pohľadu princípu právnej istoty by nemala byť rozdielna v závislosti od toho, či zákonodarca zvolí cestu zmeny úpravy hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho ustanovenia, najmä ak obe sú odôvodňované rovnakým cieľom (bez ohľadu na to, že obsah zmeny právnej úpravy zásady neformálnosti značne presahuje daný konkrétny prípad, ku ktorému sa vyjadril český ústavný súd).

Vzhľadom na to, že predmetná právna úprava je špecifická okrem toho, že ide o úpravu zásady správy daní aj v tom, že je odôvodňovaná potrebou boja proti daňovým únikom, treba poukázať aj na rozhodnutie Ústavného súdu Maďarska, ktorý v obdobnej veci akceptoval ako ústavne súladnú novelu zákona o správe daní, ktorá zaviedla podobné ustanovenie s rovnakým cieľom, ktoré oprávňovalo správcu dane v daňovom konaní neprihliadať na „umelé“ transakcie, pričom táto zásada sa uplatňovala aj na obchodné prípady uskutočnené pred účinnosťou uvedenej zmeny právnej úpravy. Podľa názoru súdu, uvedené ustanovenie nestanovilo daňovým subjektom nové povinnosti, týkajúce sa prejednávanych vecí. Jediné, čo sa zmenilo, že príslušný daňový predpis „bol uplatnený s väčšou dôslednosťou“. A aj keby bolo možné pripustiť nepriamu retroaktivitu, súd výslovnú úpravu zásady boja proti daňovým únikom v zákone považoval len za vec upresňujúceho legálneho výkladu zákonných oprávnení správcu dane, a preto nespadájúcu pod ochranu na základe princípu ochrany legitímnych očakávaní. Ako k uvedenému uvádza D. Deak, možno súhlasiť s argumentáciou súdu, že zavedenie tejto zásady neukladá daňovým subjektom nové hmotnoprávne povinnosti. Avšak je otázne, či bude daňový subjekt chránený proti retroaktívnym účinkom nových procesných ustanovení, ktoré pre neho môžu v konečnom dôsledku znamenať aj nové povinnosti. Zároveň je otázne, či predmetnú zásadu boja proti daňovým únikom možno skutočne chápať len ako upresňujúci výklad už existujúcich oprávnení.³⁰

Záver

Problematika posudzovania, či určitá nová právna úprava je alebo nie je retroaktívna, a ak áno, či je táto retroaktivita akceptovateľná z hľadiska vyváženia medzi nutnosťou ochrany a presadzovania verejného záujmu a ochranou legitímnych očakávaní fyzických a právnických osôb, je veľmi zložitá. V oblasti daňovej je možné sledovať dokonca rozdielne pohľady ústavných súdov členských štátov Európskej únie v danej otázke. Je, a to aj vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora EÚ, možné očakávať, že za ústavne akceptovateľný dôvod pre spätný účinok daňovej legislatívy budú členské štáty EÚ považovať boj proti daňovým únikom, prípadne „agresívnemu“ daňovému plánovaniu. Je však diskutabilné, či tento bezpochyby významný a všeobecne uznávaný cieľ môže skutočne ospravedlniť tak rozsiahle rozšírenie oprávnenia daňových orgánov pri posudzovaní obchodných transakcií na daňové účely so spätným účinkom, ako je tomu v prípade novely zásady neformálnosti v Daňovom poriadku. Len ťažko možno akceptovať argument, že ide len o „technickú“ novelu, ktorou sa upresňuje už existujúci obsah zásady neformálnosti, a to aj vzhľadom na odôvodnenie uvedenej zmeny v dôvodovej správe. Z nej je tiež zrejmé, že takýto postup správcov dane na základe doterajšej právnej úpravy možný nebol. Vychádzajúc zo záverov českého ústavného súdu je pre prípustnosť takejto retroaktivity potrebné zodpovedať aj otázku, prečo štát, napriek tomu, že sa v spoločenských vzťahoch už dávno začali prejavovať signály, ktoré nasvedčovali nutnosti takejto právnej úpravy, neurobil v podmienkach demokratického právneho štátu nič preto, aby takéto neželané transakcie zamedzil skôr, teda úpravou *pro futuro*, ak chce ospravedlniť potrebu spätného účinku novej úpravy, a to päť rokov dozadu, v prípade, ak daňový subjekt umoruje daňovú stratu až sedem rokov (uvedené vyplýva z lehoty pre zánik práva vyrubiť daň). ■

³⁰ K tomu pozri bližšie Deak, D.: **Retroactivity and tax legislation – Hungary report**, EATLP 2010, s. 4.

RESUMÉ

Princíp zákazu retroaktivity a jeho aplikácia v oblasti správy daní.

Autorka sa zaoberá otázkou aplikácie princípu zákazu retroaktivity v daňovej oblasti. Približuje judikatúru vybraných ústavných súdov, pričom poukazuje najmä na ich argumentáciu vo vzťahu k obsahu pojmu legitímne očakávanie a (ne)akceptáciu nutnosti spätého zásahu do právnej pozície daňových subjektov. Na základe uvedenej argumentácie kladie otázku, či rozšírenie zásady neformálnosti, upravenej v § 3 ods. 6 Daňového poriadku, ktoré prináša rozsiahle oprávnenia správcov dane pri posudzovaní obchodných transakcií z hľadiska ich ekonomickej opodstatnenosti, a to s niekoľkoročným spätným účinkom, je ústavne akceptovateľné vo vzťahu k zákazu retroaktivity.

SUMMARY

Principle of the Ban on Retroactivity and Its Application in the Administration of Taxes

The author deals with the application of the principle of the ban on retroactivity in the area of taxes. She draws attention to the case-law of selected constitutional courts, and she points mainly to their argumentation in relation to the contents of the term of legitimate expectations and (non)acceptance of the necessity of a retroactive interference with the position of tax payers. On the basis of the said argumentation the author raises the question whether the extension of the principle of informality laid down in Sec. 3(6) of the Tax Code, which vests extended powers in tax authorities when considering business transactions in the light of their economic legitimacy, even with several year's retrospective effect, is constitutionally acceptable with regard to the ban on retroactivity.

ZUSAMMENFASSUNG

Grundsatz des Verbotes der Retroaktivität und seine Anwendung im Bereich der Steuernverwaltung

Die Verfasserin des Beitrages befasst sich mit der Frage der Anwendung des Grundsatzes des Retroaktivitätsverbotes im Steuerbereich. Sie führt in diesem die Judikatur von ausgewählten Verfassungsgerichten an, wobei sie insbesondere auf deren Beweisführung in Bezug auf den Inhalt des Begriffes legitime Erwartungen und die (Nicht)Akzeptierung der Notwendigkeit eines Rückeingriffs in die rechtliche Position der Steuersubjekte, hinweist. Aufgrund der angeführten Beweisführung stellt sie die Frage, ob die Erweiterung des Unförmlichkeitsgrundsatzes, geregelt im § 3 Abs. 6 der Steuerordnung, durch die den Steuerverwaltern umfangreiche Kompetenzen bei der Beurteilung von Geschäftstransaktionen vom Sichtpunkt deren wirtschaftlichen Gerechtigkeit eingeräumt werden, und zwar auch mit einer mehrjährigen Rückwirkung, somit ob es verfassungsgemäß in Bezug auf das Verbot der Retroaktivität annehmbar ist.

Povinnosť advokátov doručovať podania správcovi dane výhradne elektronicky¹

JUDr. Marián Slávik

V predkladanom príspevku autor poukazuje na zmeny v právnom inštitúte doručovania v podmienkach správy daní. S účinnosťou od 1. januára 2014 došlo k elektronizácii právneho inštitútu doručovania v podmienkach správy daní. Advokátom nebude umožnené naďalej predkladať správcovi dane podania uskutočnené v mene klientov v materiálnej podobe. Cieľom predkladaného príspevku je ponúknuť základnú orientáciu v otázkach elektronického doručovania v kontexte činnosti advokátov, s akcentom na niektoré aplikačné problémy advokátskej praxe.

Úvod

Povinnosť doručovať podania správcovi dane výhradne elektronicky je súčasťou reformy daňovej a colnej správy, ktorá bola realizovaná prostredníctvom programu UNITAS. Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o správe daní“) nový zákon o správe daní bol vypracovaný s nasledovným cieľom. „S cieľom zabezpečiť efektívnejšie fungovanie daňovej správy bol vypracovaný

JUDr. Marián Slávik je absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Od roku 2010 pôsobí v advokácii, pričom sa zaujíma najmä o oblasť obchodného

práva, finančného práva a daňového práva. Je externým doktorandom na Katedre finančného a daňového práva Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, kde sa venuje problematike vzťahu vnútroštátneho daňového práva a daňového práva EÚ.

nový zákon o správe daní, ktorý by mal byť prínosom v tom, že zvýši mieru priamočiarosti procesov, odstráni nejednoznačné a neurčité pojmy a hlavne zabezpečí rýchlejšiu komunikáciu so správcom dane, prípadne zníži potrebu osobnej komunikácie daňovníka s daňovým úradom.² Významný prínos do elektronickej komunikácie s verejnou správou priniesol tiež zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o e-Governmente“).

Základným cieľom elektronizácie doručovania v oblasti správy daní je elektronickej komunikácia medzi správcom dane a daňovým subjektom bez potreby materiálneho

doručovania uskutočnených podaní.³ S účinnosťou od 1. januára 2014 došlo k zmene spôsobu doručovania tak, že podľa § 14 ods. 1 Zákona o správe daní sú advokáti povinní doručovať podania v mene klientov výhradne elektronicky.

Spôsoby a formy elektronickej doručovania

Spôsob elektronickej doručovania ustanovuje § 13 ods. 5 Zákona o správe daní, podľa ktorého je možné podania doručovať (i) prostredníctvom elektronickej podateľne podľa § 33 ods. 1 Zákona o správe daní (ii) alebo prostredníctvom elektronickej podateľne ústredného portálu

1 Povinnosť elektronickej doručovať podania sa vzťahuje tiež na daňových poradcov a na všetky daňové subjekty, ktoré sú platiteľmi dane z pridanej hodnoty a tých zástupcov, ktorí nemajú právne postavenie daňových poradcov alebo advokátov, ale zastupujú daňové subjekty – platiteľov dane z pridanej hodnoty v zmysle § 9 Zákona o správe daní.

2 Dôvodová správa k zákonu č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov.

3 Začiatky elektronickej komunikácie zo správcom dane predstavovali stav, ktorý umožňoval elektronickej doručovanie, ale v prípade ak dokumenty boli doručované bez zaručeného elektronickej podpisy, museli byť do 5 dní doručené správcovi dane aj v materiálnej podobe.

4 § 2 písm. y) a § 4 zákona
č. 215/2002 Z. z. o elek-
tronickom podpise v znení
neskorších predpisov.

5 § 165b ods. 3 Zákona
o správe daní.

6 § 13 ods. 5 Zákona
o správe daní.

7 § 13 ods. 8 a ods. 9
Zákona o správe daní.

verejnej správy (webová stránka Finančnej správy SR).⁴ Doručovanie prostredníctvom elektronickej podateľne podľa § 33 ods. 1 Zákona o správe daní nie je v súčasnosti možné, nakoľko podľa uvedeného ustanovenia sa bude postupovať až od 1. januára 2015.⁵

Pokiaľ ide o spôsob elektronického doručovania Zákonom o správe daní advokátom umožňuje doručovať podania (i) so zaručeným elektronickým podpisom alebo (ii) bez zaručeného elektronického podpisu - na základe dohody o elektronickom doručovaní.⁶ V prípade doručovania bez zaručeného elektronického podpisu sa postupuje v intenciách § 13 ods. 5 Zákona o správe daní „druhá veta a tretia veta“. Pri tejto forme doručovania je potrebné (i) oznámiť správcovi dane údaje pre doručovanie písomností na tlačive podľa vzoru uverejneného na webovom sídle Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky a (ii) uzavrieť so správcom dane písomnú dohodu o elektronickom doručovaní. Dohoda obsahuje najmä náležitosti elektronického doručovania, spôsob overovania elektronického podania, spôsob preukazovania doručenia a fyzickú osobu oprávnenú na komunikáciu so správcom dane.

Podania doručené elektronickými prostriedkami sa podľa § 13 ods. 1 Zákona o správe daní považujú za podania urobené v písomnej forme a materiálne doručenie už nie je potrebné. Obsah podania doručeného elektronicky podlieha preskúmvaniu správcovi dane rovnako ako písomné podanie materiálne doručené správcovi dane. Ak podanie daňového subjektu má nedostatky, zašle správca dane daňovému subjektu výzvu, v ktorej určí lehotu na ich odstránenie. Ak daňový subjekt v lehote určenej správcovi dane neodstráni nedostatky svojho podania, nepovažuje sa podanie za doručené. Správca dane o tom upovedomí daňový subjekt.⁷ Na materiálne doručené podania subjektov povinných doručovať podania výhradne elektronicky správca dane neprihliada.

Pojem „podanie“

Podľa § 13 ods. 3 Zákona o správe daní podaním daňový subjekt v konkrétnej veci navrhuje určité skutočnosti, prípadne sa ich domáha, na základe vopred existujúcich právom priznaných dôvodov. Podania z pohľadu advokátskej praxe najčastejšie predstavujú opravné prostriedky vo forme odvolaní proti rozhodnutiam správcu dane, námietky, návrhy na obnovu konania, prípadne podania, ktoré sa vzťahujú k plneniu oznamovacej alebo registračnej povinnosti. Nová povinnosť doručovať výhradne elektronicky sa vzťahuje na všetky podania, ktorých právna povaha a obsah vychádza z daňových právnych predpisov, vrátane tých, ktoré súvisia s advokátskou praxou iba okrajovo (daňové priznania, súvaha, výkaz ziskov a strát, atď.).

Vo vzťahu k doručovaniu príloh advokát môže uplatniť fakultatívny režim elektronického doručovania. Advokáti sú oprávnení podľa § 14 ods. 2 Zákona o správe daní doručovať prílohy k podaniu uskutočneného elektronickou formou buď v papierovej forme alebo elektronicky spolu s podaním. Zámer zákonodarcu pravdepodobne pamätá aj na prípady rozsiahleho doručovania daňových dokladov ako príloh k podávaným odvolaniam, vyjadreniam k protokolom o daňovej kontrole, prípadne na dôkazne prostriedky, ktorých povaha neumožňuje, aby boli doručené elektronicky.

Elektronické doručovanie bez zaručeného elektronického podpisu

Podľa § 13 ods. 5 Zákonom o správe daní advokátovi je umožnené doručovať podania aj elektronickejšími prostriedkami bez zaručeného elektronického podpisu. Pred začatím elektronického doručovania advokát je povinný oznámiť svoj zámer doručovať podania elektronickejšími správcovi dane a daňový subjekt uzavrie so správcom dohodu o elektronickom doručovaní. Advokát koná v mene daňového subjektu. Advokát dohodu o elektronickom doručovaní so správcom dane neuzatvára, okrem prípadov, ak pôjde o konanie advokáta vo vlastnom mene.

Obsah oznámenia je určený na webovej stránke Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky.⁸ Ide o registračný formulár, ktorý upravuje základné údaje potrebné k elektronickému doručo-

8 <https://www.financnasprava.sk/sk/registracia-na-portal>

vaniu. Formulár sa zasiela elektronickou formou. Vyplnenie údajov je nevyhnutné pre získanie identifikátora, ktorý bude slúžiť na vstup do systému elektronických služieb Finančnej správy SR. Vyplnením formulára sa advokát stáva používateľom elektronických služieb Finančnej správy SR. Pre dokončenie procesu registrácie je potrebné, aby sa registrovaný advokát dostavil k správcovi dane, kde zamestnanec správcu dane dokončí proces registrácie a overí jeho totožnosť. Systém vygeneruje pre registrovaného advokáta potvrdzujúci informačný e-mail, ktorý zašle na mailovú adresu zadanú pri registrácii, v ktorom je uvedené identifikačné číslo registrovaného advokáta. Identifikačné číslo možno prideliť iba konkrétnej fyzickej osobe (ID advokáta).

Za advokátsku kanceláriu, ktorá je právnickou osobou môže požiadať o registráciu do elektronických služieb Finančnej správy SR iba konkrétna fyzická osoba. Kvôli obmedzeniu v zastupovaní podľa § 10 ods. 2 Zákona o správe daní touto osobou by mal byť advokát, nakoľko v podmienkach správy daní platí, že iná osoba ako advokát a daňový poradca môže zastupovať súčasne len jeden daňový subjekt u jedného správcu dane. Iba advokát je oprávnený doručovať podania elektronicky v mene viacerých daňových subjektov pred tým istým správcom dane.

Po úspešnej registrácii advokáta do systému elektronických služieb Finančnej správy SR, správca dane vykoná proces autorizácie (pridelenie ID advokáta k DIČ daňového subjektu). Autorizáciu vykonáva miestne príslušný daňový úrad v mieste sídla / trvalého bydliska daňového subjektu na základe identifikačných údajov advokáta pridelených pri registrácii, občianskeho preukazu advokáta / výpisu z obchodného registra a plnomocenstva na zastupovanie daňového subjektu. Predpokladá sa osobná návšteva. Daňový subjekt uzavrie so správcom dane dohodu o elektronickom doručovaní, a v tejto dohode označí advokáta ako osobu oprávnenú na elektronické doručovanie. Po autorizácii advokáta sú registrovanému advokátovi pridelené prístupové práva pre doručovanie za daňový subjekt. Po úspešnej autorizácii zo strany správcu dane sa advokát stáva doručovateľom, ktorý doručuje podania v mene klienta, a to v rozsahu udeleného plnomocenstva. Daňový subjekt môže týmto spôsobom uviesť aj viac advokátov, ktorí budú doručovať podania elektronickou formou, avšak v rozdielnych veciach, pretože v tej istej veci môže mať daňový subjekt iba jedného zástupcu (§ 9 ods. 3 Zákona o správe daní). V tejto súvislosti je vhodné upozorniť, že rozsah plnomocenstva by mal byť formulovaný konkrétne. Ak rozsah plnomocenstva bude všeobecný,⁹ správca dane bude akceptovať plnomocnenstvo na celom úseku správy daní a advokát sa tak môže neželane stať doručovateľom aj v otázkach, ktoré s advokátskou praxou súvisia iba okrajovo (súhrnné výkazy pre DPH, daňové priznania, finančné výkazy).

Elektronické doručovanie so zaručeným elektronickým podpisom

Doručovanie prostredníctvom zaručeného elektronického podpisu podľa § 13 ods. 5 Zákona o správe daní „prvá veta“ vyžaduje, aby konkrétna fyzická osoba mala zakúpený zaručený elektronický podpis u niektorej z akreditovaných certifikačných autorít zverejnenej na internetovej stránke Národného bezpečnostného úradu alebo na ich kontaktných miestach (registračné authority).¹⁰ V súvislosti s novelou zákona č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch¹¹ je vhodné upozorniť, že s účinnosťou od 1. decembra 2013 je možné požiadať o vydanie občianskeho preukazu, ktorého súčasťou je elektronický čip. Držiteľ nového občianskeho preukazu je oprávnený vytvárať elektronický podpis. Zakúpenie elektronického podpisu u niektorej z certifikačných autorít je preto možné nahradiť novým občianskym preukazom. Zákon o e-Governmente umožňuje jeho všestranné využitie aj v elektronickom styku s inými úradmi ako je Finančná správa SR.

Advokáti, ktorí doteraz nevyužívali zaručený elektronický podpis a zamýšľajú doručovať dokumenty Finančnej správe SR so zaručeným elektronickým podpisom sú povinní registrovať sa v systéme elektronických služieb Finančnej správy SR na webovej stránke Finančnej správy SR.¹² Za týmto účelom im bude pridelený identifikačný kód rovnakým spôsobom, ako v prípade doručovania bez zaručeného elektronického podpisu. Proces registrácie je pre obe formy doručovania rovnaký.

Dohoda o elektronickom doručovaní sa v prípade použitia zaručeného elektronického podpisu nepodpisuje. Správca dane autorizuje advokáta tak, že pridelí ID advokáta k DIČ daňového

9 Ak nie je rozsah plnomocenstva presne vymedzený, považuje sa také plnomocnenstvo za všeobecné (§ 9 ods. 3 Zákona o správe daní).

10 www.nbusr.sk/sk/elektronicky-podpis/zoznam-ca/aktualny-zoznam-ca/index.html.

11 Zákon č. 49 / 2012 Z. z.

12 <https://www.financnasprava.sk/sk/registracia-na-portal>

subjektu, v nadväznosti na plnomocnenstvo udelené daňovým subjektom. Osobná návšteva miestne príslušného daňového úradu podľa sídla/trvalého bydliska daňového subjektu nie je potrebná, nakoľko v prípade zaručeného elektronického podpisu advokátovi je umožnený vstup do systému elektronických služieb Finančnej správy SR na základe identifikačných údajov pridelených po registrácii (ID advokáta). V systéme elektronických služieb Finančnej správy SR advokát požiada o autorizáciu pred uskutočnením podania. Následne realizuje podanie. Implementácia tejto formy do kancelárie advokátov je časovo efektívnejšia.

Vo vzťahu k ustanoveniam o povinnom elektronickom doručovaní so zaručeným elektronickým podpisom alebo bez zaručeného elektronického podpisu je potrebné pre úplnosť dodať, že príslušné ustanovenia Zákona o správe daní nie sú účinné v celom rozsahu. Účinnosť ustanovení o doručovaní elektronickými prostriedkami (§ 32 Zákona o správe daní) a o elektronických službách (§ 33 ods. 1 a 3 Zákona o správe daní) nastane 1. januára 2015.¹³ Tento duálny režim účinnosti ustanovení Zákona o správe daní vo vzťahu k elektronickému doručovaniu znamená, že povinnosť elektronického doručovania podaní sa neuplatní pri podaniach uskutočnených Finančnou správou. Finančná správa bude doručovať podania daňovým subjektom v prechodnom období naďalej v písomnej forme. Za predpokladu nemennosti právnej úpravy do 1. januára 2015 možno očakávať vzájomnú elektronickú komunikáciu s finančnou správou v oboch smeroch. Advokáti však majú povinnosť doručovať Finančnej správe SR podania výhradne elektronicky.

13 § 165b ods. 3

Zákona o správe daní.

Niektoré problémy aplikačnej praxe

Aj napriek výhodám elektronizácie právneho inštitútu doručovania možno v podmienkach správy daní identifikovať z pohľadu advokátskej praxe niekoľko problémov. Pri plnení registračnej povinnosti za zastupované daňové subjekty významné obmedzenie predstavuje požiadavka správcu dane, že pri konkrétnej dohode o elektronickom doručovaní musí byť v nej uvedené daňové identifikačné číslo daňového subjektu. Nakoľko v prípadoch dosiaľ ešte neregistrovaných daňových subjektov daňové identifikačné číslo nie je pridelené, správca dane nevie uzavrieť dohodu o elektronickom doručovaní s neregistrovaným daňovým subjektom (nemá predelené DIČ a z pohľadu správy daní nie je identifikovateľný). Zmena prístupu správcu dane, ktorá by spočívala v akceptovaní dohody bez daňového identifikačného čísla (z pohľadu práva daňový subjekt existuje) nie je však pre správcu dane akceptovateľná. Správca dane neumožňuje uzatvárať tieto dohody tak, že manuálnym prispôbením upraví znenie dohody, aby sa v nej nevyžadovalo daňové identifikačné číslo alebo bude dohodu akceptovať bez daňového identifikačného čísla. Rovnako aj v prípade doručovania prostredníctvom zaručeného elektronického podpisu správca dane vychádza z predpokladu, že daňový subjekt už je registrovaný a daňovému subjektu je pridelené daňové identifikačné číslo. Správca dane autorizuje advokáta, prideliť ID advokáta iba k DIČ zastupovaného daňového subjektu. Výsledkom tohto prístupu je stav, že advokát nemôže v rámci svojho zastúpenia splniť registračnú povinnosť v mene svojho klienta. Riešením tejto situácie by mohla byť príprava dokladov zo strany advokáta pre klienta, ktorý podanie vo veci registrácie uskutoční v materiálnej podobe sám. Klient (ak nie je platiteľom DPH) nepatrí medzi povinné subjekty v zmysle § 14 ods. 1 Zákona o správe daní a povinné doručovanie elektronickou formou sa naňho nebude vzťahovať. Advokát môže zabezpečiť splnenie registračnej povinnosti aj prostredníctvom niektorého okresného úradu – odbor živnostenského podnikania.¹⁴ Príprava dokumentov pre klienta, aby podanie v materiálnej podobe uskutočnil sám, je však v častom rozpore s potrebou klientov komplexného riešenia ich požiadaviek bez ich súčinnosti. Splnenie registračnej povinnosti prostredníctvom okresného úradu – odbor živnostenského podnikania vyhovuje tejto možnosti riešenia len do okamihu, pokiaľ všetky činnosti novo zakladajúceho daňového subjektu sú živnosťami, ktoré je potrebné živnostenskému úradu ohlásiť.

Ďalším problémom, ktorý v praxi advokáta predstavuje riziká pre plnenia jeho povinností vo vzťahu ku klientom je absencia lehôt, v ktorej by mal správca dane postupovať, za účelom implementácie nového spôsobu elektronického doručovania. V Zákone o správe daní nie je upravená lehota, do kedy je správca dane povinný prideliť identifikátor pri registrácii do systému elektronických služieb Finančnej správy SR a dokedy má správca dane povinnosť autorizovať advokáta.

14 § 45a ods. 2

zákona č. 455/1991 Zb.

Živnostenský zákon v znení neskorších predpisov.

Implementácia elektronického doručovania v prípade ešte neregistrovaných advokátov môže navyše trvať dlhší čas, čo má nezanedbateľný význam v nadväznosti na plynutie lehôt podľa Zákona o správe daní. Takéto požiadavky z pohľadu praxe môžu byť pre advokátov náročné najmä s ohľadom na zachovanie lehôt v daňovom konaní. Je preto vhodné, aby sa advokáti registrovali do systému elektronických služieb Finančnej správy SR vopred, bez ohľadu na aktuálnu potrebu zastupovania klientov. V prípade potreby advokát iba zvolí jednu z foriem doručovania.

Nevyriešenou otázkou tiež ostáva forma podaní, ktoré bude advokát v rámci zastupovania klienta podávať. Elektronická aplikácia, na základe ktorej dochádza k doručovaniu elektronickou formou, obsahuje zoznam podporovaných typov daňových dokumentov (podaní). Ku dňu spracovania príspevku nebolo možné medzi nimi nájsť podporované tlačivá na opravné prostriedky, námietky alebo iné druhy tlačív, ktoré sú v advokátskej praxi neraz využívané. Podporované typy daňových dokumentov zväčša obsahujú tlačivá pre daňové priznania a tlačivá na finančné vykazovanie (napr. súvaha, výkaz ziskov a strát), ktoré s advokátskou praxou bezprostredne nesúvisia. Ide však o technickú otázku, ktorej vyriešenie možno časom očakávať. V súčasnosti je možné tieto druhy podaní podávať bez pomenovania, definované systémom elektronických služieb ako „iné podania“.

Záver

Z pohľadu Zákona o správe daní sa okrem iných vymenovaných subjektov aj pre advokátov zavádza povinnosť doručovať podania elektronicky. Advokát je oprávnený doručovať elektronicky podania správcovi dane dvoma spôsobmi. Doručovaním bez zaručeného elektronického podpisu (na základe oznámenia a dohody o elektronickom doručovaní) alebo doručovaním so zaručeným elektronickým podpisom. Správca dane bude mať povinnosť doručovať podania elektronicky vo vzťahu k daňovým subjektom / advokátom až od 1. januára 2015. Inštitúcia elektronizácie doručovania podaní v daňovom konaní prináša z pohľadu advokátskej praxe niekoľko problémov. Pre advokátov je vhodné registrovať sa do systému elektronických služieb Finančnej správy SR vopred, bez ohľadu na aktuálnosť potreby zastupovania klientov. ■

RESUMÉ

Povinnosť advokátov doručovať podania správcovi dane výhradne elektronicky.

Autor v príspevku k diskusii poukazuje na zmeny v právnom inštitúte doručovania v podmienkach správy daní. Elektronizácia právneho inštitútu doručovania v podmienkach správy daní si vynútila potrebu doručovať podania uskutočnené advokátmi výhradne elektronicky. Advokátom nie umožnené naďalej predkladať správcovi dane podania uskutočnené v mene klientov v materiálnej podobe. Základná orientácia v otázkach elektronického doručovania, implementovania jednotlivých foriem doručovania, postavenia správcu dane a opis súčasných aplikačných problémov sú predmetom tohto článku.

SUMMARY

Obligation of Lawyers to Make Filings to Tax Authorities Solely by Electronic Means

The author points to changes in the legal concept of making filings in the area of tax administration. Electronization of the legal concept of making filings in the tax administration area came along with the obligation imposed on lawyers to make filings solely by electronic means. Lawyers cannot make filings on behalf of their clients addressed to tax authorities in a paper form. The article deals with basic orientation in the issues concerning electronic delivery, implementation of individual forms of delivery, status of tax authorities and description of current application problems.

ZUSAMMENFASSUNG

Verpflichtung der Rechtsanwälte zur Übermittlung der an die Steuerverwalter gerichteten Eingaben ausschließlich im elektronischen Wege

Der Verfasser des Beitrages verweist in seinem Diskussionsbeitrag auf die Änderungen im Rechtsinstrument der Zustellungen unter den Bedingungen der Steuerverwaltung. Die Elektronisierung des Rechtsinstrumentes der Zustellungen unter den Bedingungen der Steuerverwaltung hat das Erfordernis, die Einreichungen durch die Rechtsanwälte ausschließlich im elektronischen Wege zu übermitteln, zu Folge. Den Rechtsanwälten wird nicht mehr ermöglicht, die im Namen der Kunden zu stellenden Einreichungen dem Steuerverwalter in schriftlicher Form zu unterbreiten. Die grundlegende Orientierung in den Fragen der elektronischen Übermittlung, die Implementierung von einzelnen Zustellungs- und Übermittlungsformen, die Position des Steuerverwalters und die Darstellung von derzeitigen Anwendungsschwierigkeiten sind Gegenstand dieses Artikels.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu ČR

Zmenka zabezpečujúca zmluvnú pokutu – moderačné právo súdu v zmenkovom konaní

Ak žalovaný vo včas podaných námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu, v ktorom mu bolo uložené zaplatiť zmenku zabezpečujúcu pohľadávku z titulu zmluvnej pokuty, uplatnil aj výhradu neprimerane vysokej zmluvnej pokuty, je povinnosťou súdu sa s takouto námietkou vecne zaoberať a posúdiť jej opodstatnenosť.

Z § 301 Obchodného zákonníka plynie oprávnenie súdu znížiť neprimerane vysokú zmluvnú pokutu s prihliadnutím ku konkretizovaným právne významným kritériám bez toho, aby uvedené právo bolo obmedzené iba na prípady, kedy je pohľadávka z titulu zmluvnej pokuty „priamym“ predmetom konania. Z hľadiska oprávnenia súdu postupovať podľa § 301 Obchodného zákonníka nie je významné, či je predmetom konania zaplatenie zmluvnej pokuty alebo zaplatenie zmenky zabezpečujúcej pohľadávku z titulu zmluvnej pokuty, resp. či sú ním námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu, ktorým bolo žalovanému uložené takúto zmenku zaplatiť.

*Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Cdo 692/2011
zo dňa 29. apríla 2013*

Dotknuté ustanovenia:

- § 175 Občianskeho súdneho poriadku
- § 301 Obchodného zákonníka

Návrhom na vydanie zmenkového platobného rozkazu sa navrhovateľ domáhal zaplatenia zmenkovej sumy a odmeny zo zmenky spolu s príslušenstvom. Išlo o zmenku zabezpečovaciu, ktorá bola vystavená na zabezpečenie pohľadávky tvorenej, okrem iného, zmluvnou pokutou. Prvostupňový súd návrhu vyhovel a vo veci vydal zmenkový platobný rozkaz, proti ktorému podal odporca v stanovenej lehote námietky. Súd prvého stupňa následne rozhodol vo veci rozsudkom a zmenkový platobný rozkaz ponechal v platnosti. Proti tomuto rozhodnutiu podal odporca odvolanie.

Vrchný súd v Prahe ako odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým bolo rozhodnuté o ponechaní zmenkového platobného rozkazu v platnosti, potvrdil. Zdôraznil, že predmetom konania bolo zaplatenie zmenky, ktorá mala v posudzovanej veci vo vzťahu k právu na zmluvnú pokutu iba zabezpečovací charakter. Konštatoval, že v rámci konania o zaplatenie zmenky je možnosť moderácie zmluvnej pokuty úplne vylúčená a keďže samotné zaplatenie zmluvnej pokuty nebolo predmetom konania, právo súdu moderovať zmluvnú pokutu nebolo dané.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal odporca dovolanie z dôvodu podľa § 237 O. s. p.¹ Za otázku zásadného právneho významu považoval, či v rámci zmenkového konania možno postupom podľa § 301 Obchodného zákonníka² znížiť zmluvnú pokutu, ktorá tvorí podstatnú časť zmenkovej sumy. Vyjadril presvedčenie, že pri zmenke, ktorá kryje (okrem iného) povinnosť

1 § 237 Občianskeho súdneho poriadku:

„Pokiaľ nie je stanovené inak, je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, ak napadnuté rozhodnutie závisí na vyriešení otázky hmotného alebo procesného práva, pri ktorej riešení sa odvolací súd odchyľil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo ktorá v rozhodovaní dovolacieho súdu nebola dosiaľ vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne alebo ak má byť dovolacím súdom vyriešená právna otázka posúdená inak.“

2 § 301 obchodného zákonníka:

„Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, a to až do výšky škody, ktorá vznikla do doby súdneho rozhodnutia porušením zmluvnej povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta. Na náhradu škody, ktorá vznikla neskôr, je poškodený oprávnený do výšky zmluvnej pokuty podľa § 373 a nasl.“

3 § 265 Obchodného zákonníka:

„Výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, nepožíva právnu ochranu.“

4 § 175 ods. 1, 4 Občianskeho súdneho poriadku:

„(1) Ak navrhovateľ predloží v prvopise zmenku alebo šek, o pravosti ktorých niet dôvodu pochybovať, a ďalšie listiny potrebné na uplatnenie práva, súd vydá na jeho návrh zmenkový platobný rozkaz alebo šekový platobný rozkaz, v ktorom odporcovi uloží, aby do troch dní zaplatil požadovanú sumu a uhradil trovy konania alebo aby v tej istej lehote podal námietky, v ktorých musí uviesť všetko, čo proti zmenkovému platobnému rozkazu alebo šekovému platobnému rozkazu namieta. Zmenkový platobný rozkaz alebo šekový platobný rozkaz sa musí doručiť do vlastných rúk odporcu. Ak nemožno návrhu na vydanie zmenkového platobného rozkazu alebo šekového platobného rozkazu vyhovieť, nariadi súd pojednávanie.“

„(4) Ak odporca podá včas námietky, súd nariadi na ich prejednanie pojednávanie; na námietky podané neskôr už nemožno prihliadať. V rozsudku súd vysloví, či zmenkový platobný rozkaz alebo šekový platobný rozkaz ponecháva v platnosti alebo či ho zrušuje a v akom rozsahu.“

zaplatiť zmluvnú pokutu, možno namietať neprímeranosť zmluvnej pokuty podľa § 301 Obchodného zákonníka. Žiadal, aby Najvyšší súd Českej republiky rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Navrhovateľ žiadal dovolanie odporcu odmietnuť, prípadne zamietnuť, rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za správne.

Najvyšší súd Českej republiky mal podané dovolanie za prípustné, otázku zásadného právneho významu videl v riešení otázky, či v rámci konania o námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu možno v prípade zmenky zabezpečujúcej pohľadávku z titulu zmluvnej pokuty modelovať kauzálnu pohľadávku postupom podľa § 301 Obchodného zákonníka.

Najvyšší súd na začiatku zhrnul svoje závery formulované v predchádzajúcej rozhodovacej činnosti, keď poukázal na to, že dojednanie o zmluvnej pokute nemožno v obchodnoprávných vzťahoch považovať za neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka iba z dôvodu neprímeranosti dojednanej výšky zmluvnej pokuty (rozsudok sp. zn. 31 Cdo 2707/2007 – R 81/2010). Pripomenul, že ak počas konania vyjdú najavo okolnosti, ktoré odôvodňujú záver, že zmluvná pokuta je neprímerane vysoká, súd ju môže znížiť aj bez návrhu dlžníka (rozsudok sp. zn. 32 Cdo 3853/2007 – R 73/2008) a ďalej, že samotná skutočnosť, že zmluvná pokuta je neprímerane vysoká, neodôvodňuje aplikáciu § 265 Obchodného zákonníka,³ ale postup súdu podľa § 301 Obchodného zákonníka (rozsudok sp. zn. 32 Cdo 1281/2008 – R 17/2010). Primárnym predpokladom na to, aby sa tieto zásady mohli presadiť aj v pomeroch konania o námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu, je pri rešpektovaní § 175 ods. 1 a 4 O. s. p.⁴ to, že námietka neprímeranej výšky zmluvnej pokuty bola obsiahnutá vo včas podaných námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu.

Za nesprávne považoval právne posúdenie veci odvolacím súdom, podľa ktorého v konaní o zaplatení zmenky, ktorá mala vo vzťahu k právu na zmluvnú pokutu iba zabezpečovací charakter, je možnosť moderácie zmluvnej pokuty úplne vylúčená, pretože samotné zaplatenie zmluvnej pokuty nie je predmetom konania.

Podľa Najvyššieho súdu ČR, ak žalovaný v námietkach proti zmenkovému platobnému rozkazu uplatnil aj výhradu neprímerane vysokej zmluvnej pokuty, ide o tzv. kauzálnu námietku, prostredníctvom ktorej žalovaný polemizuje s výškou zabezpečenej pohľadávky, v danom prípade s výškou pohľadávky z titulu zmluvnej pokuty. Ak má žalovaný kauzálne námietky k dispozícii a ak obstoje uplatnená kauzálna námietka z hľadiska požiadaviek plynúcich z § 175 ods. 1 a 4 O. s. p., t. j. ak z nich je zrejme, z akého dôvodu a v akom rozsahu je správnosť zmenkového platobného rozkazu spochybnená, je povinnosťou súdu sa s takouto námietkou vecne zaoberať a posúdiť jej opodstatnenosť.

Opačný záver nemožno vyvodiť ani z výslovného znenia § 301 Obchodného zákonníka. Z citovaného ustanovenia totiž podľa Najvyššieho súdu ČR výslovne plynie oprávnenie súdu znížiť neprímerane vysokú zmluvnú pokutu s prihliadnutím na tam konkretizované právne významné kritériá bez toho, aby uvedené právo bolo obmedzené iba na prípady, kedy je pohľadávka z titulu zmluvnej pokuty „priamym“ predmetom konania. Najvyšší súd ČR konštatoval: „Z hľadiska oprávnenia súdu postupovať podľa § 301 Obchodného zákonníka nie je významné, či je predmetom konania zaplatenie zmluvnej pokuty alebo zaplatenie zmenky zabezpečujúcej pohľadávku z titulu zmluvnej pokuty (respektíve, či sú ním námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu, ktorým bolo žalovanému uložené takúto zmenku zaplatiť).“ Akceptácia právneho názoru odvolacieho súdu by podľa názoru Najvyššieho súdu ČR viedla k zjavne neprijateľným dôsledkom, že v obchodnoprávných vzťahoch by v prípade zabezpečenia pohľadávky zo zmluvnej pokuty zmenkou bol zmenkový dlžník povinný na zabezpečovaciu zmenku plniť bez ohľadu na výšku dojednanej zmluvnej pokuty, čím by došlo k neprijateľnej eliminácii § 301 Obchodného zákonníka.

Vzhľadom na vyššie uvedené Najvyšší súd Českej republiky rozhodnutia odvolacieho a prvostupňového súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová**
advokátska koncipientka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory rokovalo dňa 24. apríla 2014 v Banskej Bystrici. Rokovanie viedol predseda JUDr. Hrežďovič, ktorý privítal prítomných členov predsedníctva a predsedu revíznej komisie Mgr. Karkóa. Za overovateľa zápisnice z rokovania bol určený JUDr. Draškaba.

Predseda SAK v rámci správy prezentoval na úvod informácie o Dni otvorených dverí 23. apríla 2014, informácie o tlačovej konferencii, ktorá sa konala v Deň otvorených dverí v sídle komory v Bratislave za prítomnosti predsedu SAK JUDr. Hrežďoviča a podpredsedov Mgr. Hellenbart a Mgr. Veverku. Zástupcov médií informovali o cieľoch stanovených terajším predsedníctvom, o prioritách a o súčasnom stave advokácie na Slovensku, o etike advokátskeho stavu, o disciplinárnych konaniach, o vzdelávaní a o zahraničných aktivitách komory.

JUDr. Hrežďovič ďalej oboznámil s výsledkami stretnutí s advokátmi v Prešovskom kraji, Nitrianskom kraji a Košickom kraji. V rámci týchto podujatí sa zástupcovia komory v regiónoch stretávajú aj s vedúcimi predstaviteľmi súdov a prokuratúr, na ktorých sa venujú otázkam spolupráce právnických povolání a problémom, ktoré sa objavujú v jednotlivých častiach Slovenska v súvislosti s výkonom advokácie.

JUDr. Hrežďovič ďalej informoval o účasti na Konferencii súdnych exekútorov 27. marca 2014, ktorá mala pracovný charakter so zameraním na interné záležitosti Slovenskej komory exekútorov.

Pýta(j)te sa predsedníctva

Môže advokátsky koncipient vykonávať popri výkone praxe advokátskeho koncipienta aj činnosť zodpovedného zástupcu podľa zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov?

Výkon činnosti zodpovedného zástupcu podľa zákona č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov nie je zlučiteľný s výkonom praxe advokátskeho koncipienta z dôvodu možnej kolízie s povinnosťou mlčanlivosti definovanou v zákone o advokácii.

Správu z odbornej porady u predsedníčky Ústavného súdu SR prezentoval podpredseda Mgr. Veverka, ktorý na tejto porade komoru zastúpil. Odborné podujatie sa tematicky sústredilo na príčiny porušovania základného ľudského práva a slobody (práva na súdnu a inú právnu ochranu) v súdnom konaní všeobecných súdov v aplikačnej praxi súdov a orgánov činných v trestnom konaní.

Informáciu o záveroch Konferencie fakulty práva Paneurópskej vysokej školy, ktorá sa konala 3. apríla 2014 na tému Aktuálne problémy prípravného konania trestného, podal JUDr. Mularčík. Komoru zastúpil spolu s JUDr. Hrežďovičom a JUDr. Filipom.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** všetky vyššie uvedené informácie.

O rozhodnutiach prijatých *per rollam* informoval riaditeľ odboru vnútorných vecí advokácie JUDr. Kalata. Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** uznesenie, ktorým boli schválené otázky zo správneho práva na ústnu časť advokátskych skúšok.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informáciu o súdnych konaniach v statusových veciach, správu o stave všetkých konaní v súvislosti s vymáhaním pohľadávok a informácie o ostatných súdnych konaniach, ktorých účastníkom je SAK. **Vzali na vedomie** aj písomnú správu mediálnej agentúry o mediálnych aktivitách komory za mesiac marec 2014 a informáciu o finálnych prípravách galavečera pri príležitosti Dňa advokácie.

O stave príprav projektu – výstavy *Advokácia včera a dnes* – realizovaného v súčinnosti s Univerzitnou knižnicou v Bratislave informovala Mgr. Hellenbart. Jej súčasťou bude aj vydanie publikácie o advokátovi J. Jesenskom. Predsedníctvo **odsúhlasilo** vydanie knihy s tým, že o ostatných otázkach v kontexte pripravovanej výstavy rozhodne v ďalšej etape.

Členovia predsedníctva **prerokovali** ekonomické otázky a **vzali na vedomie** report o čerpaní rozpočtu SAK za rok 2013, ako aj informácie o daňovom priznaní za rok 2013.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov predsedníctvo **vzalo na vedomie** predloženú písomnú správu zo zasadnutia Stáleho výboru CCBE a ostatných orgánov CCBE, poverilo zástupcov komory účasťou na vybraných medzinárodných podujatiach a schválilo návrh tém na spoločné rokovanie s Českou advokátskou komorou.

Predsedníctvo SAK napokon **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich so zoznamami vedenými komorou a rozhodovalo o návrhu na pozastavenie výkonu advokácie podľa § 8 ods. 3 zákona o advokácii.

Predsedníctvo SAK **prerokovalo** aj dopyty súvisiace s výkonom advokácie, resp. s výkonom koncipientskej praxe, ktorými sa zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie s inými povolániami.

Zapísala –no–

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Uvádžanie skutkových tvrdení advokátom v mene klienta ako účastníka konania

Postup advokáta, ktorý v podaní adresovanom súdu uvedie v mene klienta v postavení účastníka občianskeho súdneho konania tvrdenie, ktoré je mylné a nezakladá sa na skutočnom stave veci, nie je s ohľadom na procesné postavenie účastníka konania a význam jeho tvrdení pri hodnotení dôkazov, disciplinárnym previnením advokáta; nie je vecou stavovskej organizácie advokátov, aby nad rámec všeobecne záväzných platných právnych predpisov upravujúcich procesné postavenie účastníkov akéhokoľvek konania zužovala alebo inak modifikovala tieto práva a povinnosti.

Rozhodnutie II. disciplinárneho senátu SAK z 30. septembra 2013,
sp. zn. DS II.-42/13:454/2013

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení,
- § 29 Advokátskeho poriadku SAK z 19. júna 2010

Rozhodnutím II. disciplinárneho senátu SAK z 30. septembra 2013, sp. zn. DS II.-42/13:454/2013 bol disciplinárne obvinený advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii pre porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 3 zákona o advokácii¹ a § 29 Advokátskeho poriadku SAK,² ktorého sa mal dopustiť

tým, že

ako právny zástupca svojho klienta uviedol v odvolaní zo dňa 29. 1. 2013 podanom proti uzneseniu Okresného súdu pre P, že v súčasnej dobe sa vedie na miestne príslušnom súde K. na návrh jeho klienta konanie o určenie, že miestom obvyklého pobytu detí A. B. a C. B. je Slovenská republika, hoci vedel, že takéto konanie sa pred Okresným súdom K. v danom období nekonalo, pretože v zmysle § 24 písm. b) Disciplinárneho poriadku SAK skutok

nie je disciplinárnym previnením.

Z odôvodnenia:

Na základe návrhu predsedu Revíznej komisie zo dňa 18. 4. 2013 sa začalo disciplinárne konanie proti disciplinárne obvinenému za porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 3 zákona o advokácii a v § 29 Advokátskeho poriadku SAK pre skutok uvedený vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia. Navrhovateľ v návrhu zdôraznil, že disciplinárne obvinený zastupoval klienta vo viacerých navzájom súvisiacich konaniach, týkajúcich sa maloletých detí klienta, musel preto vedieť, že konanie, na ktoré poukázal v predmetnom odvolaní, sa v danom období pred Okresným súdom K. nekonalo. Návrh na začatie takehoto konania bol disciplinárne obvineným ako právny zástupcom klienta podaný na príslušný okresný súd až dňa 10. 3. 2013, teda až po tom, ako bola disciplinárne obvinenému doručená na vyjadrenie sťažnosť sťažovateľa, preto tvrdenie disciplinárne obvineného o prebiehajúcom konaní bolo evidentne nepravdivé, čo navrhovateľ považoval za nedôstojný a nekorektný postup disciplinárne obvineného, ktorý mohol mať vplyv na rozhodovanie odvolacieho súdu o podanom odvolaní.

Disciplinárne obvinený vo svojich písomných vyjadreniach k návrhu na začatie disciplinárneho konania uviedol, že tvrdenie o prebiehajúcom konaní vo vyššie spomenutom odvolaní svojho klienta uviedol iba omylom, o čom svedčí aj nesprávne označenie príslušného súdu, ktorý mal o tomto návrhu rozhodovať. Disciplinárne obvinený následne oznámil, že v mene svojho klienta podal príslušnému súdu dňa 12. 3. 2013 návrh na určenie, že miestom obvyklého pobytu oboch detí je

Slovenská republika. Na pojednávaní disciplinárneho senátu k veci doplnil, že čo sa týka miestnej a vecnej príslušnosti na Okresnom súde K., tam prebiehalo konanie na návrh sťažovateľa o nariadenie návratu maloletých detí do ČR, pričom v tomto konaní sa riešila otázka obvyklého pobytu ako prejudiciálna otázka.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Z predložených dôkazov mal disciplinárny senát za preukázané, že obvinený uviedol v odvolaní svojho klienta z 29. 1. 2013 voči výroku I. uznesenia Okresného súdu pre P. z 18. 12. 2012, ktorým okresný súd preniesol svoju miestnu príslušnosť na iný súd v konaní o úpravu výkonu rodičovských práva a povinností k maloletým deťom klienta, že v súčasnej dobe sa vedie na miestne príslušnom a právomocnom súde K., na návrh jeho klienta konanie o určenie, že miestom obvyklého pobytu detí A. B. a C. B. je Slovenská republika.

Z predloženého uznesenia Krajského súdu v P. zo dňa 27. 2. 2013 mal disciplinárny senát za preukázané, že mylne uvedená skutočnosť o údajne vedenom súdnom konaní nemala a ani nemohla mať vplyv na meritórne rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý rozhodoval o tomto odvolaní klienta, pričom sám odvolací súd konštatoval, že je vecou prvostupňového súdu, aby si overil skutočnosť, či na príslušnom okresnom súde prebieha konanie o určenie, že miestom obvyklého pobytu maloletých detí je Slovenská republika.

V rámci hodnotenia predložených dôkazov disciplinárny senát dospel jednoznačne k záveru, že skutok, ktorý sa dáva disciplinárne obvinenému za vinu, nie je disciplinárnym previnením.

Výkon advokácie je riadený viacerými pravidlami, ktoré vyplývajú tak zo zákona o advokácii a Advokátskeho poriadku SAK, ako aj z iných platných právnych predpisov. Základné pravidlá poskytovania právnych služieb svojim klientom sú upravené i v § 18 zákona o advokácii. Advokátsky poriadok SAK v § 2 ods. 1 ustanovuje, že advokát je pri výkone svojho povolania povinný na prospech klienta využívať svoje vedomosti a skúsenosti, skutkové a právne argumenty a možnosti dané právnym poriadkom.

Postup účastníkov občianskeho súdneho konania v Českej republike upravuje zákon č. 99/1963 Sb. Občianský súdny

řád v znení neskorších predpisov (ďalej „O. s. ř.“). Postavenie a práva a povinnosti účastníkov konania sú vo všeobecnosti približne rovnaké ako v slovenskom právnom poriadku. Návrh účastníka občianskeho súdneho konania má obsahovať (§ 79 O. s. ř.), okrem iného, „vylíčení rozhodujúcich skutočností“ – naproti tomu § 79 O. s. p. obsahuje povinnosť v návrhu uviesť „pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností“. Občianský súdny rád navyše v § 131 ods. 1 a 2 O. s. ř.³ odlišne od O. s. p. platného na našom území upravuje povinnosti pri prípadnom výsluchu účastníka konania, z čoho vyplýva, že O. s. ř. vymedzuje ešte širšiu dispozíciu účastníkom konania, ako s vysporiadať s rizikom výsluchu vo vlastnej veci. Na druhej strane, účastník občianskeho súdneho konania nemá primárnu povinnosť uvádzať také skutočnosti, ktorými by si priťažil. Účastník občianskeho súdneho konania nemá postavenie svedka a nemôže byť stíhaný pre trestný čin krivej výpovedi a nepravdivého znaleckého posudku podľa § 175 ods. 2 českého Trestného zákona č. 140/1961 Sb. v znení neskorších predpisov. Výsluch a tvrdenia účastníka konania majú nepochybne tak v našom ako aj v českom právnom poriadku úplne inú hodnotu ako ostatné dôkazné prostriedky. S malými výnimkami sa dokazujú a podporujú inými dôkazmi, ktoré súd v rámci svojej nezastupiteľnej činnosti hodnotí.

V neposlednom rade je občianske súdne konanie ovládané zásadou kontradiktórnosti, ktorá je jedným z prvkov spravodlivého súdneho procesu. „Každá strana musí mať zásadne možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné pre úspech jej požiadaviek, ale musí mať i možnosť zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkou predloženými súdu za účelom ovplyvniť jeho rozhodnutie, a vyjadriť sa k nim“ (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Mantovanelli proti Francúzsku č. 21497/93 zo dňa 18. 3. 1997).

Je na procesných stranách, aby namietali svoje vzájomné tvrdenia v súdnom konaní a navrhovaním dôkazov preukázali ich pravdivosť alebo nepravdivosť. Je taktiež potrebné uviesť, že súd je tou inštitúciou, ktorá v súdnom konaní jednotlivé tvrdenia účastníkov konania vyhodnocuje a rozhoduje o vykonaní navrhovaných dôkazov. Súd má dokonca i právo vykonať iné dôkazy, ako navrhli účastníci konania, pokiaľ to považuje za nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Pokiaľ mal sťažovateľ za to, že disciplinárne obvinený uviedol v mene svojho klienta v predmetnom odvolaní nepravdivú informáciu o určitom inom prebiehajúcom súdnom konaní, mal právo pravdivosť tejto informácie namietať a požadovať, aby bola táto skutočnosť v danom súdnom konaní náležite preukázaná. Ide o dostatočný prostriedok obrany jeho práv a záujmov. Disciplinárne obvinený navyše jasne a dôveryhodne vysvetlil skutočnosti, pre ktoré sa vo vyjadrení ocitlo nesprávne označenie súdu. Otázku, či riešenie prejudiciálnej otázky v súdnom konaní je rovnocenné s určovacou žalobou podľa § 80 písm. c) O. s. p. disciplinárny senát vôbec neriešil, nakoľko mu neprináleží hodnotiť postup súdu.

Mravnosť argumentácie, ktorú použije advokát pri zastupovaní svojho klienta a pri bránení jeho práv a záujmov, je nevyhnutné posudzovať individuálne a od prípadu k prípadu, a vo vzájomných súvislostiach konkrétnej situácie. Následne je potom potrebné týmto spôsobom vyhodnotiť aj mieru zachovania slušnosti a korektnosti správania advokáta voči súdom a úradom. Disciplinárny senát ustálil, že nemôže byť vecou stavovskej organizácie advokátov, aby nad rámec všeobecne záväzných platných právnych predpisov upravujúcich procesné postavenie účastníkov akéhokoľvek konania zužovala alebo inak modifikovala tieto práva a povinnosti. Samotnému účastníkovi konania by sa tým, v prípade jeho zastúpenia advokátom, nielen zhoršovalo procesné postavenie, ale mohlo by sa uvažovať aj o zhoršení jeho prístupu k súdnej ochrane. Nakoniec, ak by potom pri takomto obmedzení advokát dôsledne dodržiaval stavovské predpisy, musel by klienta pred prevzatím zastúpenia poučiť, že by bolo pre neho procesne výhodnejšie, ak by sa nedal zastúpiť. Toto ale nie je a nemôže byť účelom poskytovania právnych služieb.

Disciplinárny senát dospel k záveru, že disciplinárne obvinený len dôsledne a riadne plnil svoje povinnosti advokáta

voči svojmu klientovi, pričom nijakým spôsobom neznevážil advokátsky stav, nesprával sa hrubo, ani nekorektné, či nedôstojne, preto jeho konanie nie je možné hodnotiť ako disciplinárne previnenie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

2 § 29 Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát vystupuje voči súdom a úradom tak, aby nenarušil svoju nezávislosť. Správa sa k nim slušne a korektné. Obsahom svojich písomných, ústnych a iných prejavov a svojím vystupovaním vrátane celkovej úpravy zovňajšku prispieva k dôstojnosti a vážnosti úkonov, na ktorých sa zúčastňuje, ako aj k vážnosti advokátskeho povolania.“

3 § 131 ods. 1 O. s. ř.:

„Důkaz výsledkem účastníků může soud nařídít, jestliže dokažovanou skutečnost nelze prokázat jinak a jestliže s tím souhlasí účastník, který má být vyslechnut.“

§ 132 ods. 2 O. s. ř.:

„Nařídí-li soud jako důkaz výslech účastníků, jsou účastníci povinni dostavit se k výslechu. Při svém výslechu mají vypovědět pravdu a nic nezamlčovat; o tom musí být poučeni.“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie
vyhlásila aj pre rok 2014

XII. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať na adresu kancelárie SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava, resp. e-mailom na ondrisova@sak.sk s označením „Publikačná súťaž BSA“. **Termín uzávierky je 30. november 2014.**

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2014. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudelíť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny budú autorom odozvané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v Bratislave v januári 2015.

DEŇ ADVOKÁCIE

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory si každoročne pripomína prijatie zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii, ktorým boli po dlhých rokoch reštrikcií zakotvené zásady slobodného výkonu advokátskeho povolania. Tento dôležitý míľnik sa každoročne spája s 23. aprílom – Dňom advokácie.

Deň otvorených dverí Slovenskej advokátskej komory

Súčasťou osláv 24. výročia Dňa advokácie bol aj tento rok Deň otvorených dverí Slovenskej advokátskej komory, ktorý sa konal 23. apríla 2014 ešte pred slávnostným odovzdávaním pamätných plakiet vybratým advokátom. Na rozdiel od predošlých rokov sa dvere pre občanov symbolicky otvorili okrem Bratislavy aj v Banskej Bystrici, v Žiline a v Košiciach.

Bezplatnú právnu pomoc v sídle komory v Bratislave poskytli advokáti JUDr. Peter Kerecman, JUDr. Peter Serina, JUDr. Jakub Manderlík a JUDr. Mária Chrenková. V Banskej Bystrici poskytovali právnu pomoc JUDr. Magda Jaňovková a JUDr. Janka Biroščáková, v Žiline JUDr. Magdaléna Hromcová, JUDr. Andrea Havelková, JUDr. Veronika Romaniková a Mgr. Richard Karkó a v Košiciach JUDr. Lenka Kováčová a JUDr. Anna Cihoňová.

Možnosť bezplatných právnych porád v rámci Dňa otvorených dverí v Bratislave využilo cca 80 osôb, v Košiciach cca 60 osôb, v Banskej Bystrici cca 50 osôb a v Žiline cca 50 osôb. Vzhľadom na veľký počet záujemcov o právnu radu

v Bratislave presunula SAK 20 občanov na 30. apríla 2014. V tento deň sa im venovali advokáti JUDr. Mária Chrenková a JUDr. Milan Galanda. Otázky sa najviac týkali exekúcií z pohľadu povinného aj oprávneného, nehnuteľností (vy-sporiadania, prevodov, dedičských konaní a náhrady škody z akéhokoľvek titulu), rodinného práva, susedských sporov a v menšej miere pracovnoprávných vzťahov, najmä v súvislosti s neplatnosťou výpovede a nevyplatením mzdy.

Deň otvorených dverí v regiónoch sa uskutočnil najmä vďaka výraznej spolupráci s primátormi miestnych samospráv, ktorí poskytli nielen priestory, ale zabezpečili aj mediálny priestor na oficiálnej stránke mesta, v mestských novinách alebo na iných informačných nosičoch.

Súčasťou Dňa otvorených dverí v Bratislave bol sprievodný program vo forme prednášok pre študentov stredných škôl. Na úvod predseda komory JUDr. Ľubomír Hrežďovič privítal študentov, oboznámil ich so zámerom Dňa advokácie a venoval sa téme súvisiacej s definíciou advokácie a jej úlohou spoločnosti. O princípe fungovania komory, o predpisoch a o spolupráci s orgánmi štátnej správy a justície oboznámil študentov člen predsedníctva SAK JUDr. Ondrej Mularčík. V treťom bloku prednášok vysvetľoval člen predsedníctva SAK JUDr. Karol Šiška rozdiel medzi právnikom a ad-

vokátom a venoval sa aj veľmi aktuálnej problematike pokút-
nictva. Prednášky absolvovalo takmer 100 študentov dvoch
bratislavských stredných škôl a dvoch gymnázií. (foto 1)

Hlavnou motiváciou organizovania Dňa otvorených dve-
rí je snaha stavovskej komory advokátov zvyšovať právne
povedomie či už mladej generácie s cieľom orientovať ju
v otázkach spojených s výkonom advokátskeho povolania,
ale aj staršej generácie s cieľom pomôcť občanom orien-
tovať sa v právnych otázkach. Slovenská advokátska komora
považuje za dôležité upriamovať neustále pozornosť verej-
nosti na to, že každý občan má právo na právnu službu advo-
káta; úlohou advokáta je byť hlasom dotknutého občana,
zastupovať ho v konaní, obhajovať zákonom priznané práva
občana a posúdiť všetky hľadiská konkrétnej právnej veci.

-no-

Galavečer

Ku Dňu advokácie už tretí rok neoddeliteľne patrí galavečer.
Podľa názoru predsedníctva komory v stavovskej organizácii
absentovalo ocenenie ako prejav uznania práci advokátov,
ktorí prispeli k budovaniu a šíreniu dobrého mena advokát-
skeho stavu. Advokáti by nemali osobitne vyzdvihovať svoje
pracovné úspechy; jedinou možnou reklamou v advokátskej
profesii je dobre vykonaná práca. Práve tú sa predsedníctvo
rozhodlo každoročne oceniť. V rokoch 2011, 2012 a 2013 si
plaketu odnieslo vždy desať ocenených. Tento rok k nim pri
príležitosti 24. výročia slobodnej advokácie pribudlo osem
kolegov, ktorí v nezávislej advokácii pôsobia od jej počiatku
a pre mladšiu generáciu predstavujú vzor hodnotného pro-
fesijného života.

Predseda Slovenskej advokátskej komory **JUDr. Ľubomír
Hrežďovič** (foto 2) v úvodnom slove upriamil pozornosť na
to, že rok 2014 je rokom osláv 140. výročia vzniku advokát-
skych komôr na Slovensku (vznikli v roku 1874 v Bratislave,
Banskej Bystrici, Košiciach a v Prešove). S potešením privítal
prítomných v Banskej Bystrici, ktorú možno právom považo-
vať za jednu z kolísk advokácie, kde má aj dnes silne zapus-
tené korene.

Ako prvý prevzal plaketu z rúk predsedu Slovenskej advo-
kátskej komory a JUDr. Straku ako spolupútника zvolenský
advokát **JUDr. Miroslav Abelovský** (foto 3 – vľavo), ktorý na
záver vystúpil s príhovorom za všetkých ocenených (prího-
vor v plnom znení na s. 45). Advokátsku skúšku vykonal v ro-
ku 1972, následne pracoval ako vedúci Advokátskej poradne
vo Zvolene a neskôr ako člen výboru Krajského združenia
advokátov v Banskej Bystrici. V rokoch 1992 – 1996 bol pod-
predsedom Slovenskej advokátskej komory pre ekonomické
otázky. Od roku 1999 vykonával funkciu člena predsedníc-
tva a súčasne pôsobil v študijnom trestnom kolégiu. V súčas-
nosti je členom skúšobného senátu a regionálnym zástup-
com pre Banskobystrický kraj.

Ocenenie právom patrí aj **JUDr. Jozefovi Brázdilovi**, advokátovi zo Zvolena (foto 4). Advokátsku skúšku zložil v roku 1974. V roku 1990 sa aktívne zúčastnil na transformácii stavu v rámci príprav prvého slobodného zákona o advokácii a na premene Ústredia slovenskej advokácie na Slovenskú advokátsku komoru. Až do roku 2010 bol členom predsedníctva komory, dve funkčné obdobia vo funkcii podpredsedu pre ekonomické otázky. V roku 1994 sa podieľal na založení Bulletinu slovenskej advokácie, ktorého redakčnú radu vedie aj v súčasnosti. Dodnes pôsobí vo funkcii predsedu skúšobného senátu.

Bratislavský advokát **JUDr. Pavol Erben** (foto 5) patrí podľa slov JUDr. Straku medzi tých, ktorí k dobrému menu slovenskej advokácie prispeli jej propagáciou okrem iného na medzinárodných fórach. Advokátsku skúšku vykonal v roku 1978 a od roku 1979 prešiel na Ústredie slovenskej advokácie v Bratislave, kde dostal na starosť výchovu a vzdelávanie advokátskych koncipientov a analýzy právnej pomoci. Začiatkom osemdesiatych rokov sa aktívne zúčastnil na tvorbe novely Občianskeho zákonníka. Podieľal sa na vypracovaní vzorových pravidiel správania sa advokátov, vtedajšieho profesionálneho etického kódexu, podľa modelov používaných v zahraničí. Angažoval sa aj na príprave prvého ponovembrového zákona o advokácii a na založení Slovenskej advokátskej komory. V rokoch 1996 až 2006 bol zvolený za člena predsedníctva SAK. Do roku 2011 viedol dlhé roky delegáciu komory v Rade európskych advokátskych komôr. V súčasnosti pôsobí ako predseda skúšobného senátu a predseda pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy a je členom Vzdelávacieho kolégia.

Lučenecký advokát **JUDr. Alexander Filo** (foto 6) zložil advokátsku skúšku v roku 1978. Od roku 1981 sa zúčastňoval na práci občianskoprávnej sekcie vtedajšieho Ústredia slovenskej advokácie. V rokoch 1990 – 2007 bol opakovane zvolený za člena predsedníctva komory a zastával funkciu člena legislatívnej skupiny pre občianske právo. V rokoch 2007 až 2010 stál na čele disciplinárnej komisie. Na činnosti SAK sa podieľa dodnes ako predseda skúšobného senátu.

Banskobystrický advokát **JUDr. Ján Gereg** (foto 7) zložil advokátsku skúšku v roku 1977. V rokoch 1973 až 1990 pracoval v Advokátskej poradni v Banskej Bystrici, ktorú počas celého jeho pôsobenia viedol jeden z bardov slovenskej advokácie JUDr. Ladislav Čendula, ocenený v roku 2011. JUDr. Gereg bol dlhé roky členom predsedníctva komory a aktívne sa zapájal do legislatívneho procesu najmä v oblasti trestného práva. Bohaté skúsenosti zúročuje aj dnes ako člen pracovnej skupiny pre trestné právo a predseda skúšobného senátu.

Z hľadiska dátumu vykonania advokátskej skúšky (1981) spomedzi ocenených funkčne najmladší bratislavský advokát **JUDr. Ján Havlát** (foto 8) bol pred rokom 1989 vedúcim Advokátskej porady číslo 1 v Bratislave. Už na prvej konferencii mu advokáti prejavili dôveru zvolením najprv do revíznej komisie a neskôr do predsedníctva SAK. V týchto orgánoch pôsobí už 24 rokov, v súčasnosti ako člen predsedníctva SAK. Je aktívnym členom komisie pre históriu advokácie,

predsedom skúšobného senátu a členom Vzdelávacieho kolégia a pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy. Pri preberaní ocenenia vyslovil potešenie, že sa tak stalo práve v Banskej Bystrici, kde sa pred 24 rokmi prvá konferencia advokátov uskutočnila.

Advokáta **JUDr. Miroslava Lehotského** (foto 9) z Liptovského Mikuláša uviedol JUDr. Straka osobitým spôsobom: „Vyorol neskutočne hlbokú brázdú v advokácii, pretože už pred 90-tym rokom bol známy svojimi postojmi k výkladu občianskeho práva a k pozemkovému právu. Založil kanceláriu, ktorú pozná celý Liptov.“ Advokátsku skúšku absolvoval v roku 1980. V roku 1981 mu Ústredie slovenskej advokácie zverilo úlohu predsedu sekcie správneho, pracovného a roľnícko-družstevného práva a práva sociálneho zabezpečenia. V roku 1981 bol ako mladý advokát vymenovaný za člena redakčnej rady *Bulletinu advokácie* vydávaného Ústredím českej a slovenskej advokácie. Od 7. decembra 1990 ho advokáti na konferenciách nepretržite volili za člena predsedníctva komory až do 18. júna 2010; s riadiacim orgánom komory bol funkčne spätý takmer 20 rokov. Už od roku 1986 pôsobí ako člen skúšobného senátu. V apríli 2004 ho poslanci Národnej rady SR zvolili na návrh Slovenskej advokátskej komory za sudcu disciplinárneho súdu v rámci Najvyššieho súdu SR. Dnes je predsedom skúšobného senátu.

Bratislavského advokáta **JUDr. Ladislava Udvarosa** (foto 10) uviedol JUDr. Straka ako „posledného žijúceho džentlmena advokácie, zakladajúceho člena revíznej komisie“. Advokátsku skúšku zložil v roku 1976. V roku 1990 sa podieľal na príprave návrhu zákona o advokácii a interných predpisov vznikajúcej advokátskej komory. Angažoval sa najmä v rokovaníach s Rakúskou advokátskou komorou, ktorá bola v tom čase vzorom pre slovenskú advokáciu. Od roku 1992 do roku 2010 bol členom revíznej komisie. JUDr. Udvaros sa pri preberaní ocenenia ohliadol do minulosti slovami, ktoré vystihujú jeho profesijné pôsobenie: „Plaketa má v mojom prípade váhu dvoch desaťročí môjho života.“

Na galavečere sa tradične zúčastňuje významná osobnosť právnického života ako vzácny hosť. Tento rok prijal pozvanie sudca Ústavného súdu Českej republiky **JUDr. Stanislav Balík** (foto 11), ktorého slovenská právnická verejnosť pozná okrem iného ako horlivého bádateľa dejín advokácie. V úvode príhovoru sa priznal k jednej „chybe“. Advokátskym koncipientom zvykol vraviť, že dejiny advokácie tvoria tri komponenty: právna úprava povolania v rôznych historických etapách, dejiny advokátskych komôr a biografie advokátov. Účasť na galavečere ho doviedla k poznaniu, že dejiny advokácie sú predovšetkým dejinami jednej veľkej stavovskej ro-

diny aj neuveriteľne krásnymi historkami zo života priateľov. Vyslovil veľkú radosť, že mal príležitosť zúčastniť sa na nádhornej lekcii dejín advokácie a uvedomíť si, že v tejto veľkej advokátskej rodine ako advokát zo spriatelenej Čiech a bývalý predseda Českej advokátskej komory mal možnosť do dejín v rôznych okolnostiach a v rôznych situáciách drobným spôsobom zasahovať. Vyslovil obdiv, ako slovenská advokácia píše o svojich dejinách, ale aj ako nádhorne píše svoje dejiny.

Súčastou galavečera je aj charitatívny prvok. Tento rok Slovenská advokátska komora výnos z podujatia venovala profesionálnemu komunitnému Divadlu z Pasáže, ktoré ako jediné svojho druhu na Slovensku pracuje s ľuďmi s mentálnym postihnutím. Vo svojej činnosti prepája kultúrnu, umeleckú a sociálnu oblasť a v Banskej Bystrici pôsobí už od roku 1995. Z rúk predsedu SAK prevzala symbolický šek umelecká šéfká divadla a riaditeľka chráneného bývania Eva Ogurčáková. (foto 12)

Na adresu ôsmich ocenených, ktorí advokácii zasvätili celý profesijný život, predseda komory JUDr. Hrežďovič uviedol, že sa pričínili o vytváranie atmosféry, ktorá všetkým pomáha lepšie zastupovať klientov pred orgánmi činnými v trestnom konaní, súdnymi a ostatnými verejnými inštitúciami. Byť advokátom si vyžaduje veľa fyzických aj psychických síl. Jedným z hlavných kritérií pre predsedníctvo komory pri nominácii bola skutočnosť, že ocenení boli advokátmi „telom a dušou“ aj v časoch, ktoré nezávislej advokácii nepriali. Cez oživené životné a kariérne príbehy ocenených kolegov prítomní uchopili krásu, hĺbku a jedinečnosť advokátskeho povolania. Ambíciou ocenenia je pomôcť budovať medzi advokátmi nielen pocit hrdosti na príslušnosť k advokátske-

mu stavu, ale aj pocit spolupatričnosti, ktorá je dôležitá, aby sa kolegom darilo správať sa k sebe navzájom profesionálne a korektne napriek tomu, že pri riešení sporov sa ocitajú na opačných brehoch. Všetkým novým držiteľom plakety želáme v ďalšej práci všetko dobré. Ako pri jej preberaní povedal JUDr. Havlát, žiadny z dnešných ocenených nešiel do „stavovského dôchodku“ a všetci sa na práci komory podieľajú aj dnes.

–km–

Foto Vladislav Zigo, Anton Frič

Podakovanie JUDr. Miroslava Abelovského

Vážené dámy, vážení páni,

pripadla mi milá úloha prihovoriť sa v mene kolegov ocenených za celoživotný prínos advokácii. Ak by som mal použiť športovú terminológiu, dnešným dňom sme boli uvedení do „siene slávy slovenskej advokácie“.

Dovoľte mi vyjadriť pocity nositeľov vzácnnej plakety – cítime sa byť poctení a ohodnotenie našej práce prijímame s emóciou hlbokoj vďaky. My všetci sme celý profesijný život spojili s advokáciou, teda s poslaním, ktoré sme si pred viac ako 40 rokmi vybrali za povolanie.

Pokiaľ má človek bilancovať život a miesto, ktoré si v ňom vytvoril, musí sa – či chce, alebo nechce – vrátiť na samý začiatok. V našom prípade do života advokátskeho koncipienta, do čias absolvovania advokátskej skúšky, do momentov prvých skutočných stretnutí s klientmi a prijímania prvých strategických rozhodnutí o spôsobe zastupovania alebo obhajoby, a to s plnou zodpovednosťou tak, ako nás k tomu viedli školitelia. Napokon, práve oni ako advokáti zažili ešte demokratické pomery v advokácii v prvej ČSR, prípadne do roku 1948.

Myslím, že všetci sme z hľadiska prípravy dostali dobrý profesionálny a ľudský základ a že školitelia nás nasmerovali na správnu cestu.

Samozrejme, pri bilancovaní sa človek neubráni pocitu nostalgie: istá etapa končí a história sa nevráti. Základom nášho života bol pevný postoj, presvedčenie o potrebe neohrozene stáť po boku ľudí, ktorí sa nie vždy vlastnou vinou dostali do zložitých a nie závideniahodných životných situácií, byť im oporou a snažiť sa, aby životný údel niesli čo najľahšie. Boli to tisíce ľudských osudov; na niektoré sme už zabudli, niektoré sa nám v spomienkach objavujú stále.

S potešením konštatujem, že sme na podobnú cestu pripravili desiatky mladších kolegov, ktorí – ak sa budú pridržiavať zásad, ktoré sme im vštepovali – určite dosiahnu pri výkone povolania úspech.

Povolanie advokáta je nepochybne povolaním na celý život. Je to vlak, z ktorého sa nedá vystúpiť len tak, ako by sa to dalo v iných povolaniach. Advokát nemá pracovný ani mimo pracovný čas. Je nútený prežívať ľudské osudy a príbehy aj vtedy, keď trávi čas v kruhu najbližších. Pokiaľ sa v našej práci vyskytli neúspechy, čomu sa nedá zabrániť, nezostali na našich pracovných stoloch a v kanceláriách, ale či chceme alebo nie, z veľkej časti sme ich prenášali aj do rodín. Preto patrí veľká vďaka našim najbližším – manželkám a deťom, ktorí s nami trpezlivo niesli občasné bremeno výkonu advokácie.

Za najväčší zlom v profesionálnej kariére určite každý z nás pokladá zmeny spoločenských pomerov po roku 1989. Práve tu, v Banskej Bystrici, padlo spoločné rozhodnutie kráčať v advokácii novou cestou – cestou budovania demokratickej advokácie. My – vtedy štyridsiatnici – sme v plnej sile a s odhodlaním z pozície funkcionárov novozvolených orgá-

nov advokácie aj po stránke ľudskej plní zápalu začali budovať to, o čom sa nám v časoch minulých ani neprisnilo.

Dnes si už len letmo spomíname na nekonečné debaty na zasadnutiach predsedníctva komory, napríklad keď sme predávali majetok advokátskych poradní, keď sme sa veľakrát v zime a nečase vracali zo zasadnutí do našich domovov až nadránom, keď sme čelili drobným neúspechom v rámci rokovanií... Kto si dnes spomenie na peripetie ohľadom tzv. košického domčeka? Dialo sa tak väčšinou na úkor budovania vlastných advokátskych kancelárií, ktoré vznikali v nových spoločenských podmienkach.

Takto si spomíname aj na desiatky a stovky nových kolegov, ktorí prišli do advokácie v danom období z iných právnických povolaní len s veľmi nejasnou predstavou o jej zásadách a fungovaní. Niekoľko ráz do roka sme organizovali semináre a školenia. S odstupom času sa dozvedáme od dnes už renovovaných kolegov, že práve vtedy dostali od komory potrebný impulz. Verte, dobre nám to padlo.

Nedá mi trocha odbočiť, zastaviť sa a zaspomínať. Medzi ocenenými chýba človek, ktorí s nami zdieľal celú životnú dráhu tak, ako som ju opísal. Bol to JUDr. Vladimír Vargic, po roku 1990 podpredseda pre ekonomické otázky, náš rovesník, priateľ a veľmi dobrý kolega. Všetci, ktorí ho poznali, mi dajú za pravdu, že nebyť jeho predčasného tragického úmrtia, určite by bol jedným z ocenených. JUDr. Vargic z našich spomienok neodišiel a nezabudli sme naňho.

Advokácia, ktorou dnes žijeme, je úplne iná, aká bola v čase, kedy sme do nej po zložení advokátskej skúšky prišli či v čase jej transformácie. Boli sme jej súčasťou vtedy aj dnes a môžeme smelo porovnávať. Bez ohľadu na dobu a spoločenský status však mala a stále má jednu črtu spoločnú: vždy musí byť spojená s poctivou službou v prospech práva a spravodlivosti a v prospech občana.

Pocta advokátovi Antonovi Blahovi

Dňa 23. apríla 2014 si v Bratislave v priestoroch Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy pripomenul na slávnostnom priateľskom stretnutí svoje osemdesiate narodeniny advokát, kysucký lokálpatriot, filantrop, publicista a spisovateľ **JUDr. Anton Blaha, CSc.** Na slávnosti sa zúčastnilo viac ako 200 osobností zastupujúcich oblasti, v ktorých počas celého života pôsobil.

Súčasnou stretnutia bola konferencia o živote a práci jubilanta rozdelená do troch blokov: Anton Blaha ako advokát, Anton Blaha ako podporovateľ a organizátor kultúrnych a športových aktivít a podujatí a Anton Blaha ako publicista a spisovateľ. Gratulanti podľa želania Antona Blahu namiesto narodeninových darov prispeli na humanitárnu akciu.

Antona Blahu ako právnika – advokáta, iniciátora a tvorca návrhov zákonov, vysokoškolského pedagóga, spoluautora skript a učebníc, predsedu Ústredia slovenskej advokácie a prvého predsedu Slovenskej advokátskej komory (SAK) predstavili najmä zástupcovia Paneurópskej vysokej školy – jej rektor prof. JUDr. Ján Svák, DrSc., dekan Fakulty práva prof. JUDr. Jaroslav Ivor, DrSc. a prof. ThDr. Jozef Krajčí, PhD., ktorý moderoval celý program. Medzi hosťami nechýbal ani minister spravodlivosti SR JUDr. Tomáš Borec, predseda SAK JUDr. Ľubomír Hreždovič a ďalší významní kolegovia, ktorí priblížili celoživotné dielo Antona Blahu v oblasti slovenskej advokácie a práva a poďakovali mu zaň. V rámci odprezentovaných príhovorov mohli prítomní sledovať širokospektrálne pôsobenie vzácného oslávenca.

V záverečnej časti programu predseda SAK a jej zástupcovia JUDr. Kerecman, JUDr. Chrenková a PhDr. Ondrišová

symbolicky lupeňmi ruží uviedli do života publikáciu *Anton Blaha: Pocta advokátovi*, ktorú vydala Slovenská advokátska komora ako výraz vďaky najmä za podiel jubilanta na budovaní základov modernej slovenskej advokácie, jeho aktívnu činnosť v orgánoch Slovenskej advokátskej komory a zásluhy na vybudovaní súčasného sídla advokácie. Kniha obsahuje okrem pripomenutia medzníkov života Antona Blahu očami gratulantov (z advokácie JUDr. Brázdil, JUDr. Bušová, JUDr. Detvai, JUDr. Erben, JUDr. Fuchs, JUDr. Lehotský, JUDr. Smetana, JUDr. Žilinčan, JUDr. Rabatin, JUDr. Chrenková a Vilma Slopovská) predovšetkým autorské texty jubilanta vrátane dosiaľ inde nepublikovaných (z nich mimoriadne príťažlivý text *Spravodlivosť za 40 tisíc*), ale aj texty s dnes už historickou hodnotou (príhovor Antona Blahu na Konferencii advokátov v r. 1993; článok uverejnený v *Bulletine slovenskej advokácie Ako to bolo s budovou advokácie?* atď.). Publikáciu dopĺňajú fotografie zachytávajúce jubilanta v rôznych etapách jeho života najmä s kolegami advokátmi. V závere knižky Anton Blaha v odpovedi na otázku, ako bude vyzerať advokácia o pár rokov, vraví: „Advokácia je nezastupiteľná a perspektívna; mladí to cítia, preto sa k nám hlásia.“

Na záver oficiálnej časti oslavy jubilant uviedol, že za väčšinu vecí, ktoré v profesionálnom živote dosiahol či presadil, vďačí spolupráci kolegov – advokátov a právnikov, ale aj ďalších priateľov z oblasti kultúry a športu. Osobitné poďakovanie patrilo manželke a rodine, ktorá ho po celý život podporovala.

Ako napísal v tento deň Ján Čomaj v *Literárnom týždenníku*: „Obhajca pravdy, svedomia i vkusu, Anton Blaha bol a aj dnes je obhajcom povolaním i tvorbou.“

Nad'a Ondrišová
Foto Štefan Cířra

**Antonovi Blahovi, vzácnemu človeku a advokátovi,
želáme pevné zdravie a naplnenie všetkých zámerov
na poli advokátskom aj literárnom!**

Redakčná rada *Bulletinu slovenskej advokácie*

INZERAT WUSTENROT

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta riadne a včas uplatňovať právne prostriedky v prospech klienta

Je závažným porušením povinností advokáta, ak advokát neodôvodní včas blanketné odvolanie, a to ani na základe výzvy súdu.

*Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory z 9. septembra 2011, sp. zn. K 75/2011¹*

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 1 a 2, § 17 zák. č. 85/1996 Sb. o advokácii
- čl. 4 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidiel súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2², ods. 3³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení a § 6 písm. a)⁴ Advokátneho poriadku SAK zo dňa 15. 6. 2013

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

ako právny zástupca C. C. ako žalovaného v konaní o určenie vlastníckeho práva vedenom na okresnom súde podal v zastúpení C. C. dňa 4. 3. 2010 proti rozsudku tohto súdu zo dňa 13. 1. 2010 blanketné odvolanie, ktoré sa zaviazal odôvodniť do 12. 3. 2010, do tohto dátumu toto odvolanie neodôvodnil a po tom, čo bol uznesením súdu zo dňa 16. 3. 2010, doručeným mu dňa 24. 3. 2010, vyzvaný na doplnenie odvolania v lehote 10 dní od doručenia tohto uznesenia a poučený o tom, že pokiaľ nebudú vady podania odstránené, odvolací súd toto podanie odmietne, neinformoval o doručení tohto uznesenia p. C. C. a odvolanie v stanovenej dobe nedopl-

nil, v dôsledku čoho bolo uznesením krajského súdu zo dňa 30. 4. 2010 toto odvolanie odmietnuté,

teda

- nechránil a nepresadzoval práva a oprávnené záujmy klienta a neriadil sa jeho pokynmi,
- pri výkone advokácie nekonal čestne a svedomito a nevyužil dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci neuplatnil v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považoval za prospešné,
- pri výkone advokácie nepostupoval tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátneho stavu, keď za tým účelom nedodržiaval Pravidlá profesionálnej etiky ukladajúce mu:
 - povinnosť všeobecne poctivým, čestným a slušným správaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátneho stavu,
 - povinnosť klienta riadne informovať, ako postupuje pri vybavovaní jeho vecí, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre zváženie ďalších príkazov,

čím porušil

§ 16 ods. 1 a 2⁵ a § 17⁶ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁷ a čl. 9 ods. 1⁸ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta vo výške 32 000 Kč.**

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Predseda kontrolnej rady ČAK podal voči disciplinárne obvinenému advokátovi dňa 24. 5. 2011 disciplinárnu žalobu pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený sa k disciplinárnej žalobe vyjadril písomne 21. 7. 2011. Na pojednávaní 9. 9. 2011 zotrval na svojich dovtedajších vyjadreniach a uviedol, že pri zastupovaní klienta rokoval s jeho bratom, nakoľko klient žije dlhodobo v zahraničí. S klientom nemal písomnú dohodu o styku prostredníctvom jeho brata. Dalej uviedol, že brat klienta mu bol ustanovený za opatrovníka, pretože jeho pobyt nebol známy a nedarilo sa mu doručovať, a ani disciplinárne obvinený nemal k dispozícii žiadnu poštovú ani e-mailovú adresu, pričom klient sa na adrese uvedenej v rozsudku dlhodobo nezdržoval, preto ho ani o obsahu rozsudku neinformoval.

Disciplinárne obvinený poukázal na to, že s klientom nemal konkrétnu dohodu o tom, či má alebo nemá proti rozsudku podať odvolanie a nemal v spise ani žiaden pokyn, resp. záznam, k tejto otázke. Odvolanie podal len z opatrnosti ako blanketné a o doručení výzvy súdu na doplnenie odvolania klienta neinformoval a vyrozumel len brata klienta, od ktorého však nedostal žiaden pokyn ohľadom odvolania, len informáciu, že klient si hľadá iného právneho zástupcu. Disciplinárne obvinený ďalej tvrdil, že osobne s klientom rokoval až 30. 4. 2010, keď s ním podpisoval dohodu o skončení zastúpenia a zároveň ho informoval o priebehu konania, vrátane podania odvolania a jeho nedoplnení v stanovenej lehote. Disciplinárne obvinený na záver dodal, že ani jeho zamestnankyňa nedostala od klienta pokyn na doplnenie odvolania. Obdržal len ústny pokyn od brata klienta, aby ďalej nekonal, nevedel však upresniť, či ho dostal pred alebo po uplynutí lehoty na doplnenie odvolania.

Disciplinárny senát na základe vykonaných dôkazov dospel k jednoznačnému záveru, že disciplinárne obvinený sa skutku, ktorý bol uvedený v disciplinárnej žalobe, dopustil. Disciplinárne obvinený podal proti rozsudku okresného súdu z 13. 1. 2010 dňa 4. 3. 2010 blanketné odvolanie, ktoré sa zaviazal v lehote do 12. 3. 2010 odôvodniť, čo však nesplnil. Odvolanie neodôvodnil ani po výzve súdu na jeho odôvodnenie v dodatočnej desaťdňovej lehote a po poučení o následkoch nesplnenia tejto povinnosti uznesením z 30. 4. 2010.

Právna kvalifikácia konania disciplinárne obvineného nepochybne naplnila pojem disciplinárneho previnenia, nakoľko svojím konaním porušil povinnosti stanovené mu § 16 ods. 1 a 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 a čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky ČAK.

Disciplinárny senát dospel k záveru, že skutok, ktorého sa dopustil disciplinárne obvinený, mohol byť formulovaný širšie, pretože okrem podania a neodôvodnenia blanketného odvolania nebol ani schopný preukázať, akým spôsobom klienta informoval o priebehu konania, rozhodných skutočnostiach a vydaných rozhodnutiach. Disciplinárny senát pritom nesúhlasil s argumentáciou disciplinárne obvineného o styku s klientom prostredníctvom jeho brata, pretože aj v prípade takejto komunikácie s klientom musí advokát byť schopný splniť svoju povinnosť klienta informovať o stave veci.

Disciplinárny senát vzal do úvahy závažný charakter konania disciplinárne obvineného ako aj skutočnosť, že už bol v minulosti disciplinárne postihnutý a s ohľadom na jeho osobné a majetkové pomery mu uložil prísnejšie disciplinárne opatrenie – pokutu vo výške 32 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

- 1 Preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe.**
In: Bulletin advokacie, č. 11/2013, s. 69 – 70.
- 2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“
- 3 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“
- 4 **§ 6 písm. a.) Advokátskeho poriadku SAK:**
„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posielat klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak.“
- 5 **§ 16 ods. 1 českého zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný chrániť a presadzovať práva a oprávnené záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Pokynmi klienta však nie je viazaný, ak sú v rozpore s právnymi alebo stavovskými predpismi; o tom je advokát povinný klienta primerane poučiť.“
- 6 **§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:**
„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“
- 7 **§ 17 českého zákona o advokácii:**
„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“
- 7 **Čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**
„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“
- 8 **Čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**
„Advokát je povinný klienta riadne informovať, ako postupuje pri vybavovaní jeho veci, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre zváženie ďalších príkazov.“

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 4/2014 českého Bulletinu advokacie

V **Úvodníku** sa JUDr. Petr Poledník, podpredseda predstavenstva Českej advokátskej komory, zamýšľa nad problematikou odievania advokátov ako aj advokátskych koncipientov pri výkone povolania, predovšetkým vo vzťahu k vystupovaniu na verejnosti, vo vzťahu k orgánom a súdom.

Číslo v **Aktualitách** prináša stanovisko JUDr. Michala Žižlavského, člena predstavenstva ČAK, k množiacim sa domovým prehliadkam advokátov, stanovisko ČAK k návrhu novej advokátskej tarify upravujúceho výšku prísudku v bagatelných sporoch (aj s protinávrhom ČAK) a uverejňuje tiež informáciu o rozhodnutí Ústavného súdu ČR zo 6. februára 2014, sp. zn. I. ÚS 3921/12, podľa ktorého ČAK je oprávnená nezapísať absolventov Paneurópskej vysokej školy do zoznamu ňou vedeného (konkrétne išlo o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov).

Časť **Z judikatúry** obsahuje nález Ústavného súdu ČR z 24. júla 2013, sp. zn. II. ÚS 3042/2012, podľa ktorého je výrazom prílišného formalizmu, ak odvolací súd neprihliadol na dovolanie sťažovateľa, ktoré nebolo opatrené elektronickým podpisom, aj keď bolo pripojené k sprievodnému listu, ktorý elektronickým podpisom opatrený bol, pričom pripojenie elektronického podpisu k sprievodnému emailu zaručuje integritu správy vrátane jej prílohy. Podľa nálezu Ústavného súdu ČR z 24. júla 2013, sp. zn. ÚS 3344/2012, k náhrade nákladov konania Českej televízií v konaní o vymáhanie televíznych poplatkov nenáleží právo na náhradu nákladov konania, spočívajúcich v nákladoch na zastúpenie advokátov, činnosť Českej televízie nie je výkonom verejnej moci, napriek tomu, je na ňu možné v istých ohľadoch klásť porovnateľné nároky ako na orgány štátnej moci. Je potom žiaduce, aby si činnosti spojené so správou a výberom televíznych poplatkov zaistovala sama.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Přehled judikatury ve věcech smluvní pokuty (s přihlednutím k novému občanskému zákoníku)* (Pavel Horák (ed.)), *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 1. 2014* (P. Hůrka, J. Morávek, Z. Schmied, L. Trylč, K. Eliáš, P. Bzouška), *Nový katastrální zákon – poznámkové vydání s vybranou judikaturou* (P. Janků, D. Šustrová, P. Vrchá) a *Zákon o mezinárodním právu soukromém* (P. Dobiáš, M. Hálová, Z. Kovařík a kol.).

Číslo uverejňuje aj víťaznú prácu súťaže *Právnik roka 2013* v kategórii Talent roka na tému *Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 1 Kč, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku* autorky JUDr. Evy Ondrejeovej.

Časť **Z českej advokácie** obsahuje rozhodnutie kárnej komisie ČAK z 13. júna 2012, sp. zn. K 141/2011, podľa ktorého je kárnym previnením, ak advokát nevyhoví žiadosti klienta o návštevu vo väzbe na účel rozhovoru o dovolaní a dovolanie nepodá.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

Mgr. Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, LL.M.

Mgr. Kamila Hájičková

Problematika domových prehliadok advokátskych kancelárií vo svetle európskej judikatúry

Autorky podávajú rozbor judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Súdneho dvora Európskej únie. Venujú sa rozhodnutiu ESĽP, Niemietz vs. Nemecko zo 16. decembra 1992, Smirnov proti Rusku č. 71362/01 zo 7. júla 2007 a Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakúsku zo 16. októbra 2007, André a ďalší proti Francúzsku z 24. júla 2008, Robathin proti Rakúsku č. 30457 z 3. júla 2012, Golovan proti Ukrajine č. 41726/06 z 5. júla 2012, Michaud proti Francúzsku č. 12323/11 zo 6. decembra 2012. Z rozhodnutí Súdneho dvora EÚ sú osobitne uvedené rozhodnutia vo veciach Hoecht vs. Komisia z roku 1989, Dow Benelux vs. Komisia z roku 1989, Dow Chemical Ibérica and Others vs. Komisia z roku 1989, kde ešte nevzťahoval článok 8 Dohovoru na obchodné priestory. Zlom nastal v roku 2002, kedy v rozsudku Roquette Freres Súdny dvor EÚ pripustil, že obchodné priestory môžu byť obydľím podľa čl. 8 Dohovoru. Autorky zároveň extrahujú závery tak z rozhodovacej činnosti ESĽP ako aj z rozhodovacej činnosti Súdneho dvora EÚ.

doc. JUDr. Pavel Vantuch, CSc.

K možnostiam obhajoby obvineného po podaní obžaloby

Článok analyzuje možnosti obhajoby obvineného po podaní obžaloby, okamih oboznámenia sa s obžalobou, otázke obstarania obžaloby obhajcom v prípade, že mu nie je doručená s vyzumením o jej podaní, dôležitosti oboznámenia sa obhajcu so znením obžaloby, jednostrannosti obžalob a ich zameraniu na dôkazy svedčiace v neprospech obvineného, možnostiam obžaloby navrhnúť predbežné prejednanie obžaloby bez znalosti jej obsahu, dôsledku neznalosti podanej obžaloby pre obhajobu, oprávneniu obhajcu vyžiadať si obžalobu a dôvodom predbežného prejednanie obžaloby, ktoré nemožno zistiť z obžaloby. V závere uvádza, že ak advokát po vyzumení o podaní obžaloby na súde vyčkáva na jej doručenie alebo na iné rozhodnutie súdu, tak koná v rozpore so záujmom obvineného.

JUDr. Michal Žižlavský

Ako oddlížiť korporáciu? Nové možnosti reorganizácie

Autor sa venuje súdnej reorganizácii, ktorá je podobným nástrojom na oddĺženie korporácie, ako oddĺženie fyzických osôb, čím môže korporácia, ktorá je v tiesni, dosiahnuť zániku časti svojich pohľadávok na základe súdom schváleného reorganizačného plánu. Venuje sa právnomu rámcu rieše-

nia, otázke vhodnosti voľby medzi konkurzom a reorganizáciou, novým možnostiam zavedeným novelou insolvenčného zákona zákonom č. 294/2013 Sb. Za dôležité pri využití výhod reorganizácie považuje praktické skúsenosti v oblasti podnikovej ekonomiky, obzvlášť v riadení pracovného kapitálu, prijatie skutočnosti, že reorganizácia insolventného podniku sa môže legálne realizovať len v rámci insolvenčného konania, ktoré je súdnym konaním vyžadujúcim znalosť národného právneho poriadku a odbornosť a praktické skúsenosti advokáta zastupujúceho pri reorganizácii.

JUDr. Bc. Vladimír Pelc

Účinná lútosť pri trestnom čine skrátenia dane a aktuálny stav judikatúry

Príspevok je venovaný aplikácii ustanovení o účinnej lútosti pri trestnom čine skrátenia dane, jazykovému, logickému systematickému, teleologickému, historickému a komparatívne výkladu relevantných ustanovení právnej úpravy. Uzatvára, že pri trestnom čine skrátenia dane podľa § 240 Trestného zákona nemožno uplatniť osobitný prípad účinnej lútosti (§ 242 Trestného zákona) určený pre trestný čin neodvedenia dane podľa § 241 Trestného zákona, ale použije sa inštitút všeobecnej účinnej lútosti v zmysle § 33 Trestného zákona.

JUDr. Tomáš Plíhal

Zápis spolku do spolkového registra a iné osoby do neho zapisované a v ňom zapisované

Termín *spolok* bol znova zavedený do českého právneho poriadku novým občianskym zákonníkom od 1. januára 2014 (zák. č. 89/2012 Sb.). Autor sa venuje náležitostiam nevyhnutným na zápis spolku do spolkového registra vedeného krajskými súdmi v súlade s ust. zák. č. 304/2013 Sb. V druhej časti príspevku sa venuje iným subjektom zapisovaným a zapísaným do spolkového registra (napr. odborové organizácie, medzinárodné odborové organizácie, medzinárodné organizácie zamestnávateľov ako aj napr. občianske združenia (považujú sa za spolky) na základe prechodných ustanovení.

JUDr. Ladislav Jouza

Uplatňovanie občianskeho zákonníka v pracovnoprávných vzťahoch

Autor sa zameriava na zmeny právnej úpravy pracovného práva v závislosti od nadobudnutia účinnosti nového českého občianskeho zákonníka. Venuje sa, okrem iného, podpornej platnosti nového občianskeho zákonníka v pracovnoprávných vzťahoch, hlavným zásadám pracovného práva, praktickému výkladu právnej úpravy. Konkrétne sa venuje napr. skončeniu pracovného pomeru, predbežnému opatreniu, prioritte priaznivejšej právnej úpravy zastreným právnym vzťahom, zmenám v skončení pracovného pomeru neplnotletých, zrážkam zo mzdy, záložnému právu, premlčaniu práva a zániku práva.

Spracoval **JUDr. Peter Kalata**
kancelária SAK

OBJEDNÁVKA Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2014

Odberateľ:

.....
.....

IČO:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

.....
.....

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + DPH (vrát. poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco znižuje.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli pred doručením objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

Závazne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2014 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Dátum:

Podpis:

Vybavuje:

Telefón:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava,
alebo odfaxujte na číslo **02/5292 4056, 5296 1554**

Advokáti v hnedom a čiernom 1939 – 1945

1. časť

*Po desiaty raz sa stretli referujúci i poslucháči, ktorým sú blízke dejiny advokátskeho povolania, na jubilejnej Konferencii o histórii advokácie, tentoraz v Prahe v aule Paláca Dunaj. Po tom, čo sa minulý rok konala konferencia v Bratislave, v pozícii hostiteľa tak vystriedala Slovenskú advokátsku komoru Česká advokátska komora spolu so Spoločnosťou pre históriu advokácie. Slovenský zástupca **Rudolf Manik** sa v referáte venoval činnosti advokátov, ktorí sa spreneverili svojmu poslaniu v časoch druhej svetovej vojny, pôsobiach v Chorvátsku, Lotyšsku, Poľsku, Rakúsku, Holandsku, Ukrajine a Nemecku.*

Tragické obdobie dejín človečenstva v období 2. svetovej vojny so sebou prinieslo osudové zmeny miliónov ľudí na všetkých kontinentoch. Medzi vrcholnými predstaviteľmi mocností OSA, ktoré vojnu zapríčinili, ako aj ich spojenec-kých krajín možno nájsť i zástupcov advokátskeho stavu nielen na vysokých pozíciách štátnomocenského aparátu, ale, žiaľ, aj v radoch príslušníkov pacifikačných a vyhladzovacích jednotiek. Advokácia sa tak stala súčasťou životnej púte hlavy (poglavníka) ustašovského Chorvátska Ante Paveliča, štátneho prezidenta Čiech a Moravy Emila Háchu, premiéra vichystického Francúzska Pierra Lavala, predsedu vlády Slovenska Štefana Tisa, slovenského ministra zahraničia Ferdinanda Ďurčanského, ale aj prezidenta Interpolu Ernsta Kaltenbrunnera, generálneho guvernéra okupovaného Poľska Hansa Franka, ríšskeho komisára Holandska Arthura Seyss-Inquarta, veliteľa Einsatzgruppe B na Ukrajine Emila Otta Rascha či lotyšského esesáka Viktora Ararjsa. Práve niektorým z týchto osôb sa bude venovať nasledovný príspevok k histórii advokácie.

Nezávislá Chorvátska drážava: Ante Pavelič

Vpád vojenských jednotiek Veľkonemeckej ríše, Maďarského kráľovstva, Bulharského cárstva a Taliansko-albánskej únie 10. apríla 1941 do Juhoslávie nebol jedinou pohromou pre tento štát, ktorý vznikol na základe versaillského mierového systému po 1. svetovej vojne. Okrem vonkajších agresorov totiž jednotu juhoslovanského štátu nahľadávala aj piata kolóna zvnútra v podobe extrémistických predstaviteľov jednotlivých národov, ktoré krajinu obývali. Nacionalizmus sa vyhrtil najmä po roku 1929, keď bola prijatá tzv. Vidovdanská ústava meniaci pôvodné Kráľovstvo Srbov, Chorvátov

a Slovincov na Juhosláviu a rozdeľujúca štát na deväť nehistorických bánovín, z ktorých mali v šiestich národnostnú prevahu Srbi. Zvýraznili sa predovšetkým chorvátski separatisti z hnutia Ustaša, ktorým sa podarilo v spolupráci s macedónskymi anarchistami zavraždiť samotného kráľa Alexandra I. Práve oni sa podieľali už krátko po invázii vojsk OSA do Juhoslávie dňa 10. apríla 1941 na vzniku Nezávislej chorvátskej drážavy na čele s talianskym savojským vojvodom zo Spoleta (ako kráľom Tomislavom II., oficiálnou hlavou krajiny) a Ante Paveličom ako predsedom vlády. Pavelič je istou výnimkou spomedzi ostatných v tomto článku, pretože síce nebol príslušníkom „hnedých“ SA ani „čiernych“ SS, avšak jeho pôsobenie je zaujímavé z hľadiska ním zastávanej pozície hlavy štátu i z dôvodu jeho praktického výkonu advokácie.

Ante Pavelič sa narodil presne na sté výročie vypuknutia Veľkej francúzskej revolúcie 14. júla 1889 v bosniansko-hercegovinskej Bradine, ktorá vtedy *de iure* patrila Osmanskej ríši, no už 11 rokov ju okupovala a neskôr aj anektovala Rakúsko-Uhorská monarchia. Pavelič sa učil na moslimskej základnej škole, čo mu umožnilo v multietnickom prostredí Bosny a Hercegoviny spoznať islamské tradície a využiť ich v čase 2. svetovej vojny.

Rodina Paveličových sa neskôr presťahovala do chorvátskeho Záhrebu, kde mladý Ante už v roku 1910 vstúpil do nacionalistickej chorvátskej Strany práva. V rovnakom roku začal študovať Právnickú fakultu Záhrebskej univerzity, po jej absolvovaní v roku 1914 a získaní titulu doktora práv o rok neskôr mohol začať pracovať ako advokátsky koncipient, od r. 1918 už ako **advokát** v Záhrebe. Viac ako výkon právnického povolania však do jeho života zasiahli prevratné spoločenské zmeny súvisiace s porážkou a rozpadom Rakúsko-Uhorska koncom 1. svetovej vojny. Už vtedy mal neskryté nacionalistické názory a brojil za nezávislosť Chorvátska od Uhorského kráľovstva, keďže ani trialistické riešenie a chorvátsko-uhorské vyrovnanie (nagodba) preňho nebolo prijateľné. Krátkodobou bol väznený už v roku 1912 pre podozrenie

nie z účasti na atentáte na uhorského miestodržiteľa (bána) Chorvátska Čuvaja de Ivanska a potom o 9 rokov neskôr za protijuhoslovenské aktivity, čo v ňom len prehĺbilo chorvátsky separatizmus.

V roku 1922 sa oženil a s manželkou Máriou, rodenou Lovrenčevičovou, ktorá po svojej matke vykazovala aj židovských predkov, mal syna Velimira a dcéry Višnju a Mirjanu. Z hľadiska nami skúmanej problematiky je dozaista zaujímavé, že práve v tomto období sa Dr. Pavelič stal **podpredsedom Chorvátskej advokátskej komory**. So vznikom Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov sa politické smerovanie Paveliča nezmenilo a za nacionalistickú chorvátsku Stranu práva, v ktorej vykonával aj funkciu **sekretára**, sa nakoniec stal v r. 1927 **poslancom i podpredsedom strany**. Už o dva roky sa po prijatí unitaristickej vidovdanskej ústavy však jeho parlamentné pôsobenie v Skupštine ukončilo, keď emigroval do Bulharska a juhoslovenský súd ho za organizovanie protisrbských demonštrácií v Sofii odsúdil in absentia na trest smrti. Ďalšími destináciami exilového pobytu Paveliča boli po krátkom uväznení v Rakúsku Nemecko a nakoniec Taliansko, ktoré, aj kvôli nenaplneným územným požiadavkám z 1. svetovej vojny, spolu s Maďarskom podporovalo chorvátskych nacionalistov, títo si navyše na jeho území založili v r. 1929 stranu Povstalec (Ustaša) – Chorvátske revolučné hnutie na čele práve s Paveličom.

Nebolo preto prekvapením, keď po vzniku nezávislého Chorvátska v apríli 1941 sa na jeho čelo postavil akurát obdivovateľ Mussoliniho Dr. Ante Pavelič ako hlava (**poglavnik**) štátu nominálne vo funkcii premiéra. To, čo ustašovci v tejto satelitnej krajine Nemecka a Talianska rozpútali, je porovnateľné azda iba s hrôzami nacistických koncentračných táborov a teroru Einsatzgruppen SS. Výsledkom systematického vyvražďovania Židov, Srbov a Cigánov bolo viac než pol milióna mŕtvych na konci vojny; meno chorvátskeho tábora v Jasenovaci sa zaradilo vedľa Osvienčimu či Buchenwaldu. Chorvátsko bolo jediným spojencom Nemecka, ktorý zahubil viac svojich nežidovských civilistov ako samotných Židov. Známa je aj historika jedného talianskeho novinára, ktorý si pri návšteve Paveliča všimol pri poglavnikovom stole plné vedro niečoho, čo vyzeralo ako plody mora. Na otázku novinára, či ide o dalmátske mušle však Pavelič odpovedal: „Nie, to je dar mojich verných ustašovcov. 20 kíľ ľudských očí!“

Poglavnik dokonca vyslal aj chorvátske armádne a letecké jednotky na východný front do boja proti Sovietskemu zväzu, zriadená bola i Medaila Ante Paveliča za chrabrosť. Rovnako bol zavedený so zdvihnutou poravicou spojený pozdrav „Za dom spremni!“ (Za vlasť pripravený) obdobný nemeckému „Sieg heil!“, talianskemu „Viva il Duce!“, maďarskému „Kitartás, éljen Szálasí!“ či slovenskému „Na stráž!“ Dokonca sa podľa nemeckého vzoru objavili v Chorvátsku aj nápisy „Židovima i psima ulaz zabranjen“ (Židom a psom vstup zakázaný).

Aj keď viacero ustašovských pohlavárov spravodlivosť koncom vojny dostihla, Ante Pavelič, ktorý sa v r. 1943 stal po kapitulácii Talianska aj oficiálnou hlavou Chorvátska, medzi nimi nebol. Podarilo sa mu ujsť s pomocou Vatikánu cez Ra-

kúsko a Taliansko do Argentíny, kde sa pokúsil založiť exilovú chorvátsku vládu a v roku 1956 aj Chorvátske oslobodenecké hnutie. V Juhoslávii bol medzitým nastolený komunistický režim iného Chorváta Josipa Broza Tita a tak zámena hneďho režimu za červený bola úslovím výstižne označená takto: „*Rodila Hrvatska dvojicu bandita, Paveliča Antu i Josipa Tita*“.

Presne na 16. výročie vyhlásenia nezávislosti Chorvátska naňho spáchali v Buenos Aires agenti juhoslovenskej tajnej služby atentát, pri ktorom utrpel zranenie a následne, aby sa vyhol vydaniu do Juhoslávie, kde bol po vojne odsúdený opäť in absentia na absolútny trest, ušiel aj z Argentíny. Nakoniec mu azyl poskytol španielsky caudillo generalissimus Francisco Franco y Bahamonde. V Madride tak Pavelič ukončil svoju pozemskú púť 28. decembra 1959.

Generalgouvernement: Hans Michael Frank

Budúci pán života a smrti nad okupovaným Poľskom **Hans Michael Frank** sa narodil 23. mája 1900 v Karlsruhe do rodiny advokáta. Záver 1. svetovej vojny priniesol Frankovi ako 18-ročnému službu v delostrelectve bavorskej armády, vzhľadom na uzavretie prímeria sa však do priamych bojov už nezapojil. V mladosti k jeho záľubám patrilo horolezectvo, šach (cez vojnu dokonca zorganizoval v Krakove šachový kongres a založil šachovú školu), opera a keďže bol klavirista i hudba, čo patrilo aj k jeho životu na výslni nacistickej hierarchie. Ako študent sa v Mníchove stal členom okultistickej spoločnosti Thule, ale aj pravicového Freikorps a predchodkyne NSDAP – Nemeckej robotníckej strany (DAP).

Titul doktora práv získal Frank po štúdiách v Mníchove, Viedni a severonemeckom Kiele v r. 1924. O rok neskôr sa oženil, pričom v manželskom zväzku s o päť rokov staršou sekretárkou Marie Brigitte Herbstovou splodil až päť detí. Zúčastnil sa aj ako člen SA na mníchovskom puči, po potlačení ktorého sa istý čas zdržiaval v Mussoliniho Taliansku. V r. 1926 úspešne zložil právnické skúšky a mohol nastúpiť na miesto asistenta na Mníchovskej univerzite, následne aj do advokátskej kancelárie svojho otca ako **advokátsky koncipient**. Po absolvovaní koncipientskej praxe si otvoril vlastnú kanceláriu ako **advokát**, a keďže jeho otca za spreneveru vylúčili z advokácie, zamestnal ho oficiálne ako „kníhvedúceho“. Šťastena svitla na Franka seniora keď sa jeho syn stal v r. 1933 **bavorským ministrom spravodlivosti**, pretože mu bolo umožnené opätovne vstúpiť do advokácie, na neuverenie však je, že po istom čase bol z nej opäť vylúčený pre novú spreneveru.

Hans Frank vstúpil v r. 1927 do NSDAP, kde založil prvú profesijnú súčasť strany – právnický spolok. O dva roky neskôr už bol vedúcim právneho oddelenia strany a zároveň právnym zástupcom samotného Adolfa Hitlera, len do prevzatia moci v Nemecku nacistami zastupoval stranu vo vyše 2 400 súdnych kauzách. V procese z jesene 1930 s troma

dôstojníkmi Reichswehru obvinenými z členstva v NSDAP dokonca ako svedka obhajoby predvolal samotného Adolfa Hitlera. Už v r. 1930 sa stáva poslancom Ríšskeho snemu, po nástupe Hitlera do funkcie ríšskeho kancelára aj hlavou Akadémie pre nemecké právo a o rok neskôr dokonca **ministrom bez portfeuille**. Za negatívum zo stranického hľadiska však bolo brané jeho protestovanie proti popravám bez súdneho rozsudku vrátane vražd vodcov SA počas Noci dlhých nožov či usmrťovania väzňov v koncentračnom tábore Dachau.

Najdôležitejším postom tohto azda najznámejšieho advokáta v hedom však bol post generálneho guvernéra Generalgouvernementu pre obsadené poľské územia po porážke Rzeczpospolity v októbri 1939. Zaujímavým je fakt, že jeho zástupcom bol ďalší advokát Artur Seyss-Inquart. Frank nič neponechal na náhodu, už po zhostení sa funkcie uviedol, že „Poľsko bude pokladané za kolóniu. Poliáci sa stanú otrokmi veľkej svetovej Nemeckej ríše.“ Jeho cynizmus sa stal povestným, napr. na adresu verejného rumunského masakru Židov v meste lasi poznamenal: „Rumuni sú necivilizovaný národ... my postupujeme ako chirurgovia, nie ako mäsiari. Videl azda niekto masaker Židov v uliciach nemeckého mesta?“

Pre súčasníkov je až neuveriteľné číslo 1 500 000 popravených a deportovaných Židov, čo je výsledok horlivosti generálneho guvernéra Franka za viac než päť rokov jeho pôsobenia v úrade. Výrazne sa zasadzoval o likvidáciu poľskej inteligencie, paradoxom však je, že ako jurista navrhoval dokonca zákaz poľských novín, kníh i rozhlasu. Odmietal však

ako **SA-Obergruppenführer** návrhy ním opovrhovaných SS na usídlenie miliónov Židov v Generalgouvernemente, tejto neoficiálne nazývanej „Frankovej ríši“, čím by sa z tohto útvary stalo skutočne „odpadkové územie“; obvinil dokonca miestneho vyššieho vodcu SS a polície Východ Obergruppenführera Krugera, že chce vybudovať esesácky štát v štáte. V r. 1942 sa však dostal do rozporu so samotným Hitlerom, keď v prednáškovom turné na univerzitách v Berlíne, Viedni, Mníchove a v Heidelbergu pod názvom „Právo ako základ národnej pospolitosti“ kritizoval prisvojenie si kompetencií najvyššieho súdu führerom i právnú nepostihnuteľnosť SS. V samotnej Ríši bol za to odvolaný zo všetkých funkcií.

Úrad generálneho guvernéra síce sídlil na krakovskom Wawele, ale pre seba zabral Frank zámok Krszeszowice, kde zhromažďoval zbierky odcudzených predmetov a organizoval opulentné bankety, s manželkou navyše holdovali mileneckým zväzkom so zástupcami mužského aj ženského pohlavia. V januári 1945 pred príchodom Červenej armády do Krakova utiekol Frank do Bavorska, kde ho zajali koncom vojny Američania. V snahe spáchať samovraždu sa porezal na hrdle a ruke, čoho následkom však bolo iba ochrnutie hornej končatiny. Počas trvania norimberského tribunálu sa Hans Frank zmenil na nepoznanie, vrátil sa do lona katolíckej cirkvi, napísal pamäti a dokonca na procese priznal vinu. Jeho život po udelení absolútneho trestu obesením sa tak skončil 16. októbra 1946, manželka Franka prežila o 13 rokov.

JUDr. Rudolf Manik, PhD., MBA

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Zákon o správnom konaní (správny poriadok)

POTASH, P. – HAŠANOVÁ, J.:

Zákon o správnom konaní (správny poriadok)

1. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2012, 373 s.

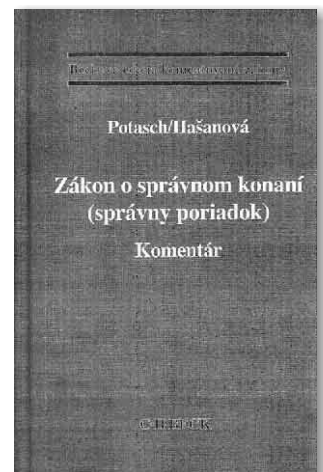
V priebehu roka 2012 vydali autori **doc. JUDr. PhDr. Peter Potasch, PhD.** a **JUDr. Mgr. Janka Hašanová, PhD.** komentár k zákonu č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok). Uvedenú publikáciu zverili vydavateľstvu C. H. Beck.

Dielo je výsledkom dlhoročného odborného pôsobenia autorov, ktorí sa venujú otázkam verejnej správy a správneho konania. Pozitívne možno hodnotiť autorský zámer vyjadrený v predslove k dielu. Presnosť vyjadrenia zdôrazňujú jednak poznatky autorov o používaní uvedeného právneho predpisu v aplikačnej praxi na Slovensku. Autori poukazujú

na 40-ročnú históriu používania zákona č. 71/1967 Zb.

o správnom konaní (správny poriadok), v rámci ktorej tento právny predpis nepodliehal častým legislatívnym zmenám. Uvedená skutočnosť preto podľa ich názoru svedčí o kvalite a nadčasovosti tohto zákona. Zároveň však zdôrazňujú aj potrebu odborného výkladu, pretože správny poriadok za 46 rokov svojej existencie „prežil“ množstvo spoločenských, politických a právnych zmien.

Autori sa rozhodli poskytnúť odbornej slovenskej verejnosti „alternatívu alebo doplnenie“ výkladu, ktorý tu existo-

val doteraz, a ponechali priestor pre úvahu adresáta publikácie, či sa rozhodne akceptovať poskytnuté právne názory a stanoviská. Neopomenuli však vyjadriť vďaka svojim učiteľom (mediiným aj autorom doterajších diel analyzujúcich právnu úpravu správneho konania).

Obsahovo komentár dodržiava štruktúru zákona o správnom konaní. Autori v zásade vždy vyjadria a opíšu abstraktný obsah komentovaného zákonného ustanovenia. Následne poukážu na jeho vzťah k iným ustanoveniam správneho poriadku, prípadne k iným ustanoveniam osobitných predpisov a v závere svojho výkladu uvádzajú konkrétne príklady. Výklad doplnili autori judikatúrou Najvyššieho správneho súdu Českej republiky, rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ale aj rozhodnutiami súdov nižšieho stupňa v Českej republike a na Slovensku. Čitateľ sa v uvedenom komentári dočíta aj o rozhodnutiach ústavného súdnicstva v oboch republikách, avšak nie až v takej miere ako o rozhodnutiach správnych súdov.

Autori komentára neopomenuli zapracovať do výkladu k ustanoveniam o zastupovaní v správnom konaní otázku zastupovania advokátom. Zdôrazňujú právne postavenie advokáta podľa zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zák. č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Rovnako poukazujú na nezávislosť advokátskeho povolania, jeho viazanosť zákonmi, pokynmi klienta, ale aj advokátskou etikou. Pozitívne možno hodnotiť analogické použitie niektorých ustanovení zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení nesk. predpisov. Túto metódu autori použili napr. v rámci výkladu § 37 zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok). Predmetné ustanovenie sa zaoberá listinami v správnom konaní. „*Pojem listina nemá v správnom poriadku a ani v žiadnom inom právnom predpise Slovenskej republiky komplexnú všeobecnú legálnu definíciu. ... analogicky je však možné použiť vymedzenie verejnej listiny obsiahnuté v § 134 OSP, podľa ktorého Listiny vydané súdmi Slovenskej republiky alebo inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitnými predpismi vyhlásené za verejné, potvrdzujú, že ide o nariadenie alebo vyhlásenie orgánu, ktorý listinu vydal, a ak nie je dokázaný opak, i pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje.*“ (s. 180) Autori poukazujú na použiteľnosť ustanovenia iného procesného kódexu najmä vo vzťahu k pojmu štátny orgán. Tento pojem vykladajú extenzívne a pod uvedenú definíciu subsumujú všetky listiny vydávané orgánmi verejnej moci v Slovenskej republike.

Zaujímavo autori spracovali aj ustanovenia o proteste prokurátora. „*Prokuratúra patrí do sústavy orgánov, ktoré sú v demokratickom a právnom štáte samozrejmosťou a ktoré sú garanciou dodržiavania práv zo strany všetkých subjektov vystupujúcich vo verejnej správe. (...) Správny poriadok výslovne neustanovuje, že predmetom preskúmania môže byť iba právoplatné rozhodnutie. Zo systematického výkladu zákona sa však dá vyvodiť záver, že prokurátor je oprávnený podať protest iba proti právoplatnému rozhodnutiu.*“ (s. 296) Aj na tomto mieste autori preukázali schopnosť interpreto-

vať správny poriadok a znalosti a skúsenosti pri práci s uvedeným právnym predpisom.

Celkom rozsiahly priestor venovali autori aj výkladu § 70 správneho poriadku o preskúmaní rozhodnutí správnych orgánov súdmi. V rámci tejto časti vymedzili základné formy, v ktorých sa uskutočňuje správne súdnicstvo a v skratke charakterizovali jednotlivé druhy konaní podľa piatej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení nesk. predpisov. Autori na tomto mieste zdôraznili previazanosť uvedeného predpisu s čl. 46 ods. 2 Ústavy SR a význam práva na súdnu a inú právnu ochranu.

Radi by sme poukázali na komentár k piatej časti správneho poriadku o výkone rozhodnutí. Táto problematika nie je až tak populárna, ako ostatné časti správneho poriadku. O to viac možno pozitívne ohodnotiť priestor, ktorý jej autori venovali. Pomerne jednoducho a výstižne spracovali ustanovenia o výkone správneho rozhodnutia. „*Rozhodnutie, ktorým sa osobe uložila nejaká povinnosť, musí byť vykonateľné, a to aj proti vôli povinného subjektu. Je potrebné, aby v takýchto prípadoch (v ďalšom štádiu) mohol vystupovať orgán, resp. nositeľ verejnej moci, ktorý splnenie rozhodnutia ukladajúceho povinnosť, zabezpečí (najmä vo verejnom záujme).*“ (s. 312) Autori zdôrazňujú procesnú nezávislosť výkonu rozhodnutia od pôvodného správneho konania. Nadväzujú na predchádzajúce názory právnej vedy a právnej praxe zdôrazňujúce, že kým predmetom správneho konania je rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch, alebo povinnostiach, objektom výkonu rozhodnutia je splnenie povinnosti uloženej individuálnym právnym aktom.

Autorské dielo poskytuje ucelený pohľad na všeobecnú právnu úpravu správneho konania a súvisiace inštitúty. V úvode spomenutý liberálnejší spôsob výkladu zákonných ustanovení si možno všimnúť najmä pri analogickej aplikácii zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok. Zvolená metóda preto podľa nášho názoru vytvára najväčší podiel autorského prínosu. Rovnako nezanedbateľné sú časti týkajúce sa prokurátorského dozoru, správneho súdnicstva a výkladu ustanovení o výkone rozhodnutia. Autorom sa podľa nášho názoru podarilo naplniť v úvode vymedzený cieľ, t. j. poskytnúť alternatívny pohľad na doterajšiu interpretáciu ustanovení zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok), resp. doplniť existujúce diela zaoberajúce sa uvedenými otázkami. Aj z tohto dôvodu by publikácia podľa našej mienky nemala chýbať v knižnici advokáta. Využijú ju však aj sudcovia a prokurátori. Výhodou uvedeného diela je aj to, že autori nezabudli na podstatu práce s interpretovaným právnym predpisom, ktorú realizuje predovšetkým verejná správa. V neposlednom rade však môžu komentár k uvedenému zákonu využiť aj študenti v rámci vzdelávacieho procesu.

JUDr. Michal Maslen, PhD.

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 600 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedláčko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 22. 5. 2014

Uzávierka redakčnej časti: 28. 5. 2014

Toto číslo vyšlo 13. 6. 2014

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

